

มาร่วมกันทำให้ชาวโลกอ่านออกเสียงได้
Let's join in making a literate world

วิจิตร ธรรมะ

หนังสือที่ระลึกพิธีเปิด
ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” อำเภอแก่งสนามนาง
จังหวัดนครราชสีมา

หนังสือที่ระลึกพิธีเปิด
ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” อำเภอแก่งสนามนาง
จังหวัดนครราชสีมา

ISBN 974-7397-10-2

จัดทำโดย กลุ่มวังขนาย
และ ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัดนครราชสีมา

จัดพิมพ์โดย กลุ่มวังขนาย
สำนักงานกรุงเทพฯ ๘๘๙ อาคารไทย ซีซี ทาวเวอร์ ชั้น ๒๘-๒๙
แขวงยานนาวา เขตสาทร กรุงเทพฯ ๑๐๑๒๐
โทร. ๒๑๐-๐๘๕๓-๗๒ โทรสาร ๖๗๕-๘๓๓๓-๖

จำนวน ๑๐,๐๐๐ เล่ม
พิมพ์ที่ บริษัท สยาม เอ็ม แอนด์ บี พับลิชซิ่ง จำกัด
(ธันวาคม ๒๕๔๒)

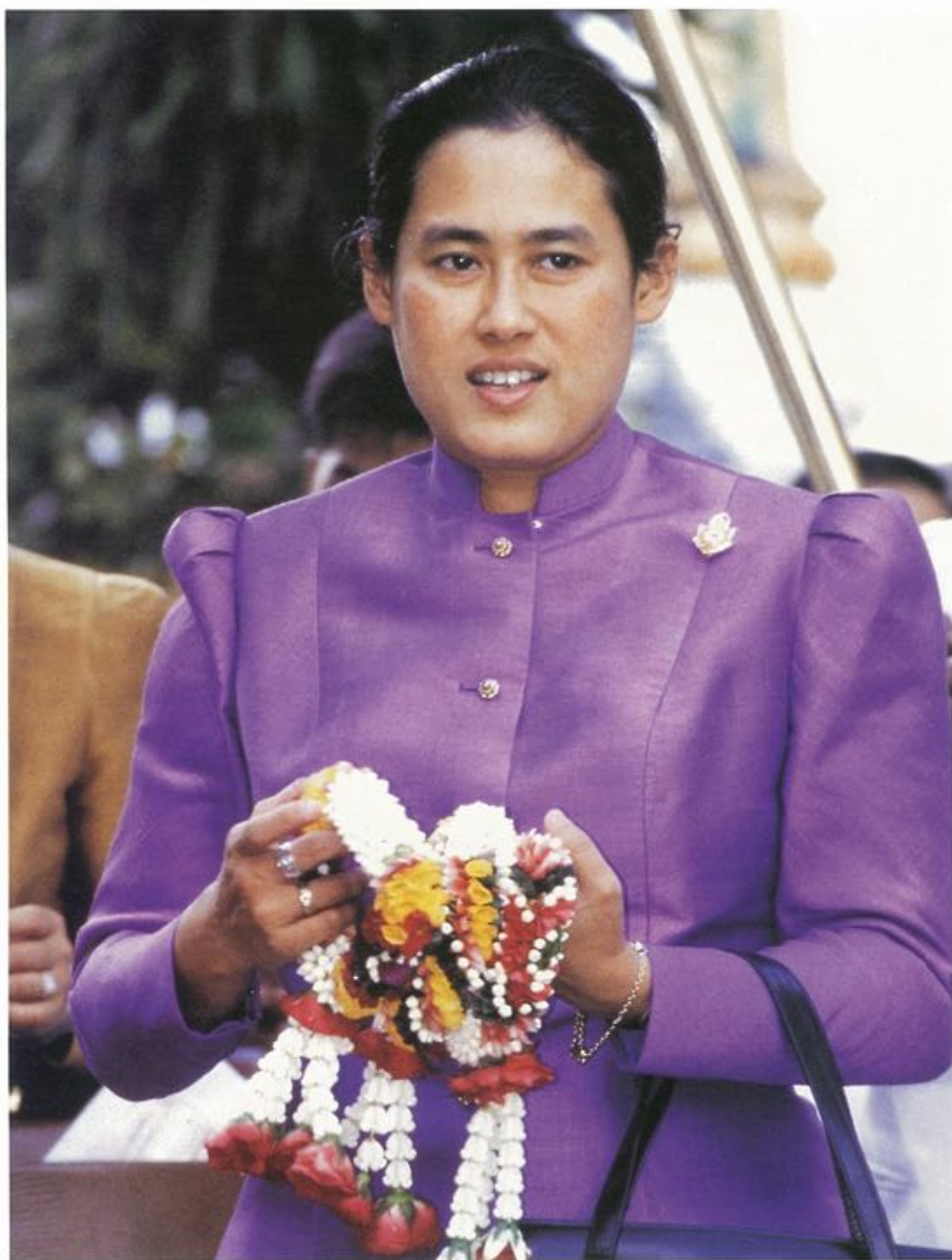
ที่ ระ ลี ก พิ ธิ เ ป ิด

ห้ อ ง ส ม ุด ป ร ะ ช า ช น

“ เ ฉ ลี ม ร า ช กุ ม า รี ”

อ้ า เ ก อ แ ก้ ง ส น า ม น า ง

จ้ ง ห วั ด น ค ร ร า ช สี ม า

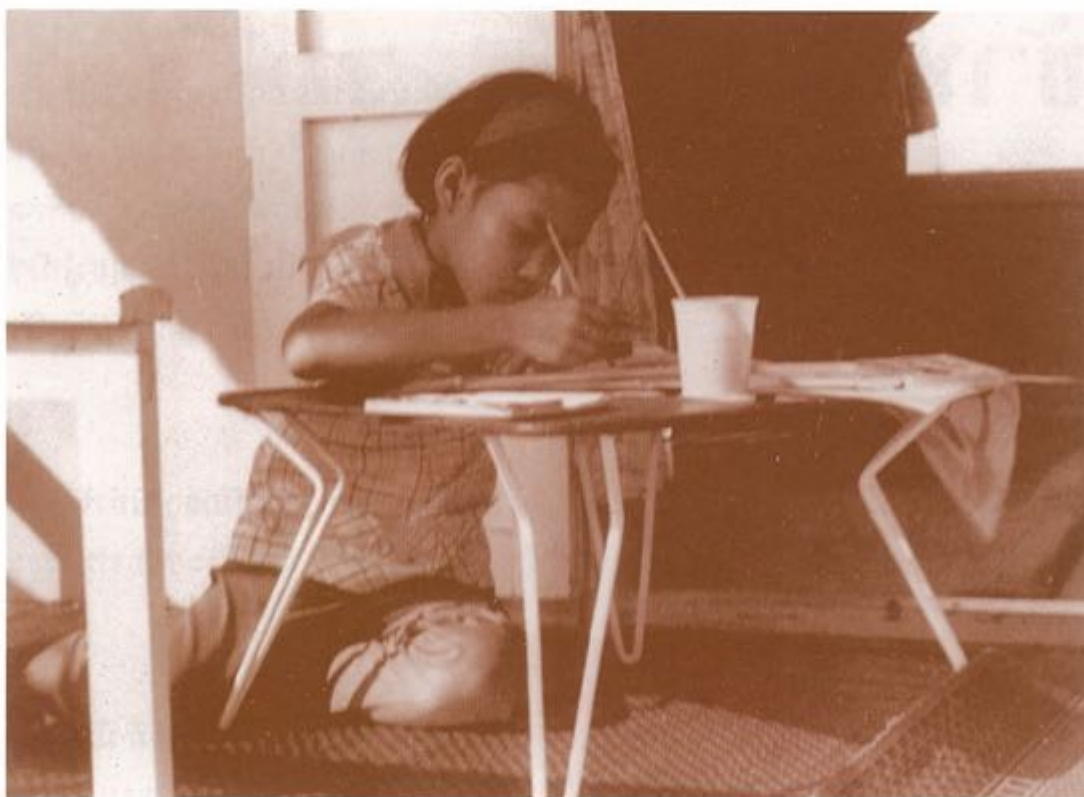

ห้องสมุด ในทัศนะของ ข้าพเจ้า

ความรู้ของมนุษย์เป็นมรดกตกทอดกันมาแต่ครั้งโบราณ เมื่อมีการประดิษฐ์คิดค้นตัวอักษรขึ้น ผู้มีความรู้ก็ได้บันทึกความรู้ของตน สิ่งที่ตนค้นพบ เป็นจารึกหรือเป็นหนังสือที่ทำให้บุคคลอื่น ในสมัยเดียวกัน หรืออนุชนรุ่นหลังได้มีโอกาสศึกษาทราบบ้างถึงเรื่องนั้นๆ และได้ใช้ความรู้เก่าๆ เป็นพื้นฐานที่จะหาประสบการณ์คิดค้นสิ่งใหม่ๆ ที่เป็นความก้าวหน้าเป็นความเจริญสืบต่อไป

ห้องสมุด เป็นสถานที่เก็บเอกสารต่างๆ อันเป็นแหล่งความรู้ทั้งกล่าวแล้วจึงเรียกได้ว่าเป็นครู เป็นผู้ชี้แนะให้เราแก้ปัญหาวิเคราะห์วิจารณ์ให้รู้สิ่งที่ควรรู้อันชอบธรรมชอบด้วยเหตุผลได้

ข้าพเจ้าอยากให้เรามีห้องสมุดที่ดี มีหนังสือครบทุกประเภท สำหรับประชาชน หนังสือที่ข้าพเจ้าคิดว่าสำคัญที่สุดอย่างหนึ่งคือ หนังสือสำหรับเด็ก วิทยะเด็กเป็นวิทยะเวียนรู้ เด็กๆ ส่วนใหญ่สนใจที่จะทราบบ้างเรื่องราวต่างๆ แปลกๆ ใหม่ๆ อยู่แล้ว ถ้าเรามีหนังสือที่มีคุณค่า ทั้งเนื้อหาและรูปภาพให้เขาอ่าน ให้ความรู้และความบันเทิง เด็กๆ จะได้เติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่สมบูรณ์ ที่รอบรู้ มีธรรมะประจำใจ มีความรักบ้านเมือง มีความต้องการปรารถนาจะทำแต่ประโยชน์ที่สมควร

บทพระราชนิพนธ์
ในสมเด็จพระเจ้า
พระเทพรัตนราชสุดาฯ
สยามบรมราชกุมารี

หนังสือ

ฉันชอบอ่านหนังสือ

ขณะทรงศึกษา
ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒
พุทธศักราช ๒๕๑๒

.....หนังสือเป็นบ่อเกิดแห่งความรู้ต่างๆ นักปราชญ์ในสมัยโบราณได้ใช้หนังสือบันทึกความรู้และความคิดเห็นต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ไว้เป็นสมบัติตกทอดมาถึงสมัยปัจจุบันเป็นอันมาก เช่น กฎเกณฑ์ทางวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์เป็นต้น เพราะความรู้ของคนสมัยโบราณนั้นเกิดขึ้นจากความสังเกต เขาเหล่านั้นได้สังเกตความเป็นไปของโลก และจดข้อความต่างๆ ในแง่ความคิดเห็นของเขาไว้ คนในสมัยต่อมาได้อ่านข้อความเหล่านั้น และติดตามค้นคว้าเพิ่มเติม ทำให้ความรู้ของมนุษย์กว้างขวางยิ่งขึ้น

.....นับว่าฉันเป็นผู้โชคดีที่มีโอกาสศึกษาในสมัยที่มีหนังสือ ซึ่งผู้แต่งได้แต่งไว้เพื่อให้ผู้อื่นได้ค้นคว้าหาความรู้มากมาย

หนังสือนี้	มีมากมาย	หลายชนิด
น่าทวงจิต	เร้าเร้า	ชั้นสทไส
ให้ความรู้	สำเร็จ	บันเทิงใจ
ฉันจึงได้	ใจสมาน	อ่านทุกวัน
มีวิชา	หลายอย่าง	ต่างจำพวก
ล้วนสะดวก	ค้นได้	ให้สุขสันต์
วิชาการ	สรรหา	สารพัน
ชั่วชีวิต	ฉันอ่านได้	ไม่เบื่อเลย

สารบัญ

- ๙ โครงการห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี”
- ๑๒ ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” อำเภอแก่งสนามนาง เพิ่มโอกาสการศึกษาให้ชุมชน
- ๑๕ ห้องโถงๆ ก็น่าเรียนรู้
- ๒๔ แก่งสนามนาง เมืองท่าข้ามลุ่มน้ำชี
- ๓๓ “ปลาอร้อย อ้อยหวาน น้ำตาลดี” ของดีแก่งสนามนาง
- ๔๓ ๑๐๗ ปี เส้นทางการศึกษาไทย เตรียมพลิกโฉมสู่มิติใหม่
- ๔๔ ๒๐ ปี กศน.โคราช กับการพัฒนาคุณภาพชีวิต
- ๕๔ ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” กับการจัดกิจกรรม ส่งเสริมการเรียนรู้
- ๖๒ รักห้องสมุด... รักการอ่าน
- ๖๗ ความร่วมมือภาครัฐและเอกชน ในการส่งเสริมการเรียนรู้ และพัฒนาชุมชน
- ๗๗ สารจากบุคคลสำคัญ

คำนำ คำนำ คำนำ คำนำ คำนำ

บัดนี้ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” อำเภอแก่งสนามนาง จังหวัดนครราชสีมา ได้ก่อสร้างสำเร็จลุล่วงเป็นชุมทรัพย์ทางปัญญา และประโยชน์แก่ชาวอำเภอแก่งสนามนาง

นับเป็นห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” แห่งที่ ๖ ของจังหวัด ทั้งนี้ก็ด้วยความร่วมมือของภาครัฐและเอกชน ช่วยกันสนับสนุนความเจริญทางการศึกษาของชุมชน จัดสร้างห้องสมุดประชาชนเพื่อประชาชนร่วมเป็นเจ้าของขึ้นมา

สิ่งสำคัญที่ก่อให้เกิดความสำเร็จครั้งนี้ ก็ด้วยความจงรักภักดีของพลกนิกรชาวจังหวัดนครราชสีมาที่มุ่งมั่นศรัทธา สนองพระราชปณิธานและแนวพระราชดำริในองค์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ในการส่งเสริมการศึกษาให้ประชาชน ด้วย “ข้าพเจ้าอยากให้เราห้องสมุดที่ดี มีหนังสือครบทุกประเภท สำหรับประชาชน” (ตอนหนึ่งของบทพระราชนิพนธ์ใน สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ เรื่อง **ห้องสมุดในทัศนะของข้าพเจ้า**)

ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” ของอำเภอแก่งสนามนาง บนเนื้อที่ ๑.๕ ไร่ มีทั้งอาคารห้องสมุด ศาลากลางน้ำ และแวดล้อมด้วยแมกไม้ สวนสมุนไพร เหล่านี้อาจจะเป็นถาวรวัตถุที่ร่วมใจกันสร้างขึ้นด้วยความอดสาหัส พรั่งพร้อมไปด้วยอุปกรณ์และหนังสือราคาแพง แต่จะไม่มียประโยชน์และคุณค่าอันใดเลยหากห้องสมุดนั้นไม่มีชีวิตชีวา เพราะไม่มีผู้คนมาใช้บริการและห้องสมุดไม่มีความน่าใช้ จึงเป็นหน้าที่ต่อไปที่ต้องช่วยกันคิดทำ

ดังนั้น ไม่อยากเห็นประชาชนชาวแก่งสนามนาง ซินชมสมบัติชิ้นนี้ของชุมชนกันเพียงชั่วครู่ชั่วยาม ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ไม่ว่าภาครัฐ เอกชน และประชาชนเจ้าของพื้นที่ ควรร่วมมือร่วมใจกันปรุงแต่งห้องสมุดให้มีความทันสมัย น่าใช้อยู่ตลอดเวลา เพื่อประโยชน์สูงสุดของห้องสมุดจะเป็นชุมทรัพย์ทางปัญญาแก่ชุมชนอันเป็นที่รักยิ่งของเรา

โครงการห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี”

รูปแบบอาคาร
ห้องสมุดประชาชน
“เฉลิมราชกุมารี”

ในมิ่งมงคลสมัยที่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงเจริญพระชนมายุ ๓ รอบ ในปีพุทธศักราช ๒๕๓๔ เพื่อสนองพระราชปณิธานและแนวทางพระราชดำริ ในการส่งเสริมการศึกษาสำหรับประชาชน ที่ทรงแสดงไว้ในโอกาสต่างๆ เช่น ในบทพระราชนิพนธ์เรื่อง “ห้องสมุดในทัศนะของข้าพเจ้า” ตอนหนึ่งได้ทรงกล่าวว่า

“...ห้องสมุดเป็นสถานที่เก็บเอกสารต่างๆ อันเป็นแหล่งความรู้ จึงเรียกได้ว่าเป็นครู เป็นผู้ชี้แนะให้เรามีปัญญาวิเคราะห์วิจารณ์ ให้รู้สิ่งที่ควรรู้อันชอบด้วยเหตุผลได้...”

“...ข้าพเจ้าอยากให้เราห้องสมุดที่ดี มีหนังสือครบทุกประเภทสำหรับประชาชน หนังสือที่ข้าพเจ้าคิดว่าสำคัญที่สุดอย่างหนึ่งคือ หนังสือสำหรับเด็ก...ถ้าเรามีหนังสือที่มีคุณค่าทั้งเนื้อหาและรูปภาพให้เขาอ่าน ให้ความรู้ ความบันเทิง เด็กๆ จะได้เติบโตขึ้นเป็นผู้ใหญ่ที่สมบูรณ์ ที่รอบรู้ มีธรรมะประจำใจ มีความรักบ้านเมือง มีความต้องการ ปรรายณาจะทำแต่ประโยชน์ที่สมควร...”

กระทรวงศึกษาธิการ สำนักในพระมหากษัตริย์คุณ ที่พระองค์ทรงมีต่องานการศึกษา และการวัฒนธรรมของชาติ จึงเห็นสมควรสนองพระราชดำริในการส่งเสริมให้ประชาชนได้มีห้องสมุดสำหรับเป็นแหล่งความรู้ของชุมชน ด้วยการริเริ่มโครงการจัดตั้งห้องสมุดประชาชนตามแนวพระราชดำริขึ้น โดยเริ่มดำเนินการจัดตั้งเป็นการเฉลิมพระเกียรติ จำนวน ๕๗ แห่ง ในปี พ.ศ.๒๕๓๔-๒๕๓๕ และขยายต่อเนื่องจนครบทุกอำเภอ ทั้งจัดสร้างใหม่ และปรับปรุงจากห้องสมุดเดิมที่มีอยู่ ภายในปี พ.ศ.๒๕๔๓ อันเป็นช่วง

“...ข้าพเจ้าอยากให้เรามีห้องสมุดที่ดี มีหนังสือครบทุกประเภท สำหรับประชาชน หนังสือที่ข้าพเจ้าคิดว่าสำคัญที่สุดอย่างหนึ่งคือ หนังสือสำหรับเด็ก.....เด็กๆ จะได้เติบโตขึ้นเป็นผู้ใหญ่ที่สมบูรณ์ ที่รอบรู้ มีธรรมะประจำใจ มีความรักบ้านเมือง.....”

ทศวรรษแห่งการส่งเสริมการรู้หนังสือขององค์การสหประชาชาติ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานนามห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี”

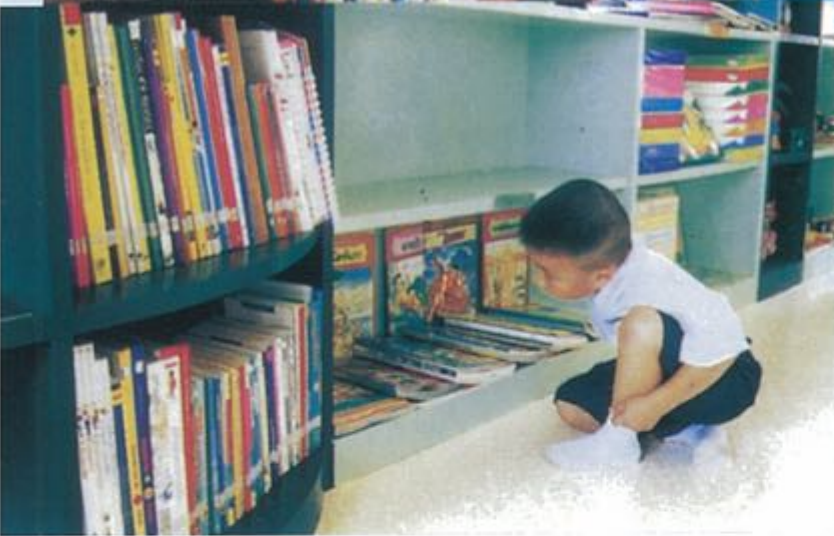
วัตถุประสงค์

- ๑) เพื่อเป็นการพัฒนารูปแบบของห้องสมุดประชาชนให้เป็นแหล่งความรู้สำหรับประชาชนทุกเพศ ทุกวัย ตามแนวพระราชดำริในการส่งเสริมให้ชุมชนได้มีห้องสมุดตลอดจนเป็นศูนย์กลางสนับสนุนเครือข่ายการเรียนรู้ในระดับหมู่บ้าน
- ๒) เพื่อพัฒนาห้องสมุดประชาชนอำเภอที่จัดตั้งอยู่เดิมแล้วให้มีคุณภาพและความพร้อมในการให้บริการตามบทบาทและภารกิจของห้องสมุดในอนาคต
- ๓) เพื่อกระตุ้นให้ประชาชน หน่วยงานภาครัฐและเอกชน เห็นความสำคัญของการจัดตั้งห้องสมุดประชาชน ตลอดจนมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการดำเนินโครงการและใช้ประโยชน์จากห้องสมุดให้มากที่สุด

รูปแบบของห้องสมุดประชาชนอำเภอ

ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” จะเน้นรูปแบบห้องสมุดประชาชนอำเภอที่มีความเหมาะสมจะเป็นแหล่งความรู้ของประชาชนทุกเพศ ทุกวัย และจะเป็นศูนย์กลางสนับสนุนเครือข่ายการเรียนรู้ที่จะเกิดขึ้นในท้องถิ่น โดยจะมีการบริการที่หลากหลาย กล่าวคือ

- ๑) เป็นแหล่งรวมสรรพความรู้ที่ปรากฏอยู่ในปัจจุบัน ในรูปของสื่อต่างๆ ดังนี้
  - ๑.๑ สื่อสิ่งพิมพ์ ได้แก่ หนังสือ วารสาร หนังสือพิมพ์ กฤตภาค แผ่นพับ แผ่นปลิวและโปสเตอร์
  - ๑.๒ สื่อโสตทัศนศึกษา ได้แก่ วิดิทัศน์ เทปบันทึกเสียง ภาพนิ่ง และไมโครฟิล์ม
  - ๑.๓ สื่อนิทรรศการ

บทสรุป

๒) เป็นศูนย์กลางจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียน และศูนย์แนะแนวการศึกษาและอาชีพ

๓) เป็นศูนย์กลางส่งเสริมและสนับสนุนเครือข่ายการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นในระดับหมู่บ้าน ด้วยการผลิต รับผิดชอบ และเผยแพร่เอกสารสิ่งพิมพ์และสื่อการศึกษาประเภทต่างๆ

นอกจากนี้จะมีการจัดบริการห้องสมุดในลักษณะพิเศษอื่นๆ เพื่อให้ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” เป็นห้องสมุดตัวอย่างที่ดียิ่งขึ้น เช่น มีห้องปฏิบัติการทางภาษา และโสตทัศนศึกษา มุมเด็ก มุมวิทยาศาสตร์ และพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น มุมศิลปวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ศูนย์รับบริจาคหนังสือรวมทั้งบริเวณอเนกประสงค์สำหรับจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนด้วย ประการสำคัญที่สุดคือ ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” ทุกแห่งจะมีมุมหรือห้องที่รวมหนังสือพระราชนิพนธ์ ในสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีสำหรับศึกษาค้นคว้าด้วย

ห้องสมุดประชาชน "เฉลิมราชกุมารี"

เพิ่มโอกาสการศึกษาให้ชุมชน

ประกาศจังหวัดนครราชสีมา

เรื่อง การจัดตั้งห้องสมุดประชาชน "เฉลิมราชกุมารี"

ตามที่จังหวัดนครราชสีมา ได้รับความเห็นชอบจากกรมการศึกษานอกโรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการ ให้จัดสร้างห้องสมุดประชาชน "เฉลิมราชกุมารี" ที่อำเภอแก้งสนามนาง เพื่อเป็นการเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงเจริญพระชนมายุครบ 36 พรรษา และเพื่อเป็นการส่งเสริมสร้างโอกาสทางการศึกษาให้กับประชาชนในท้องถิ่น โดยการขยายแหล่งความรู้ไปสู่ชุมชน อาศัยระเบียบกรมการศึกษานอกโรงเรียน ว่าด้วยห้องสมุดประชาชน พ.ศ. 2535 หมวด 1 บททั่วไปข้อ 6 จังหวัดนครราชสีมา จึงประกาศจัดตั้งห้องสมุดประชาชน "เฉลิมราชกุมารี" ขึ้นโดยใช้ชื่อว่า ห้องสมุดประชาชน "เฉลิมราชกุมารี" อำเภอแก้งสนามนาง ตั้งอยู่ติดกับโรงงานน้ำตาลราชสีมา ภายในเขตอุตสาหกรรมภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ถนนนิเวศน์วิรัตน์ ตำบลแก้งสนามนาง อำเภอแก้งสนามนาง จังหวัดนครราชสีมา

จึงประกาศให้ทราบโดยทั่วกัน

ประกาศ ณ วันที่ 30 ตุลาคม 2538

(นายสุพร สุเมธ)

ผู้ว่าราชการจังหวัดนครราชสีมา

อำเภอแก้งสนามนาง

ในวโรกาสที่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงมีพระกรุณาธิคุณเสด็จเป็นองค์ประธานในการประชุมสมัชชาสากล ว่าด้วยการศึกษาผู้ใหญ่ เมื่อวันที่ ๑๒ มกราคม ๒๕๓๕ ได้ทรงพระราชทานลายพระหัตถ์ถึเชิญชวนให้ “ร่วมกันทำให้ชาวโลกอ่านออกเขียนได้” และในบทพระราชนิพนธ์เรื่อง “ห้องสมุดในทัศนะของข้าพเจ้า” ได้ทรงกล่าวไว้ว่า

“ข้าพเจ้าอยากให้เรามีห้องสมุดที่ดี มีหนังสือครบทุกประเภทสำหรับประชาชน”

กรมการศึกษานอกโรงเรียนจึงมีนโยบายที่จะให้หน่วยงานในพื้นที่ทั้งภาครัฐและเอกชน ช่วยกันจัดหางบกองทุนเพื่อจัดสร้าง ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราช

กุมารี” ขึ้นมาเอง ดังนั้น ด้วยความจงรักภักดีและความมุ่งมั่นศรัทธาที่จะร่วมสนองแนวพระราชดำริในการส่งเสริมโอกาสทางการศึกษาให้กับประชาชนทั่วไป ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดนครราชสีมาได้ร่วมกับหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน จัดตั้งห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” ขึ้น จำนวน ๕ แห่ง ที่อำเภอปากช่อง ชุมพวง ปักธงชัย พิมาย และอำเภอเมืองนครราชสีมา โดยห้องสมุดทั้งห้าได้เปิดดำเนินการไปเป็นที่เรียบร้อยแล้ว

แต่ด้วยความจงรักภักดี และความมุ่งมั่นศรัทธาจะสนองแนวพระราชดำริน้องค์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ ที่ไม่เคยจางหายไปจากพลสกนิกรชาวจังหวัดนครราชสีมา ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดนครราชสีมา ได้รับความอนุเคราะห์จากบริษัท น้ำตาลราชสีมา จำกัด ให้การสนับสนุนจัดสร้างห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” อำเภอแก้งสนามนาง โดยนายอารีย์ ชุ่มทุ่ง กรรมการผู้จัดการใหญ่ มอบที่ดิน ๑.๕ ไร่ อยู่ติดกับโรงงานน้ำตาลราชสีมา พร้อมงบประมาณกว่า ๖ ล้านบาท เพื่อก่อสร้าง ตกแต่งและศาลากลางน้ำ มีนายไกรลาศ แก้วดี นายอำเภอแก้ง

แผ่นศิลาฤกษ์
เพื่อความเป็นสิริมงคล
ของอาคารห้องสมุด

คุณอารีย์ ชุ่มทุ่ง
และภริยา
ร่วมไปรยข้าวตอกดอกไม้
ในพิธีวางศิลาฤกษ์

นายชิงชัย มงคลธรรม
รมช.กระทรวง
ศึกษาธิการ (ขณะนั้น)
เป็นประธานพิธี
วางศิลาฤกษ์

อาคารห้องสมุด
เพิ่งก่อเป็นรูปทรง
ยังไม่ได้ฉาบปูนทาสี

สนามนาง (ขณะนั้น) และนายชานนท์ พงษ์อุดม ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดนครราชสีมา (ขณะนั้น) เป็นผู้ประสานงานจนประสบผลสำเร็จเป็นห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” แห่งที่ ๖ ของจังหวัดนครราชสีมา เป็นที่หวังกันว่า ห้องสมุดแห่งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อกลุ่มประชาชนทั่วไป และเกษตรกรที่มีโอกาสมาใช้บริการ

จากนั้น ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดนครราชสีมาได้ประสานงานกับกรมการศึกษาออกโรงเรียน ติดต่อไปยังสำนักพระราชวัง

วัง เพื่อขออนุญาตนำโครงการจัดตั้งห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” มาจัดสร้างขึ้นอีกหนึ่งแห่งที่อำเภอแก่งสนามนาง จังหวัดนครราชสีมา พร้อมขอพระราชทานวโรกาสนำแผ่นศิลาฤกษ์เข้าเฝ้าฯ เพื่อทรงเจิมและทรงพระสุหร่าย หลังจากทรงอนุญาตแล้ว นายสุพร สุกสร ผู้ว่าราชการจังหวัดนครราชสีมา (ขณะนั้น) จึงได้ประกาศจัดตั้งห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” อำเภอแก่งสนามนาง ขึ้น ณ วันที่ ๓๐ ตุลาคม ๒๕๓๘ และกำหนดการวางศิลาฤกษ์ในวันพฤหัสบดีที่ ๑๖ พฤศจิกายน ๒๕๓๘

นับตั้งแต่วันวางศิลาฤกษ์เป็นต้นมา การก่อสร้างได้ดำเนินมาด้วยดีตามลำดับ และสำหรับบริเวณรอบนอกอาคาร มีนโยบายที่จะทำเป็นสวนสุขภาพ สวนสมุนไพร ปลูกต้นไม้ใหญ่ที่ให้ความร่มรื่น สวยงาม เพื่อประโยชน์ใช้สอยของประชาชนในแถบนั้น บริษัท น้ำตาลราชสีมา จำกัด โดยนายธิป โรจนกิจ และคณะได้เป็นผู้ดูแลเอาใจใส่อย่างใกล้ชิด เพื่อให้ทุกอย่างเป็นไปตามความคาดหวัง แม้นายไกรลาส แก้วดี จะย้ายไปดำรงตำแหน่งยังที่อื่น แต่ก็มีได้ทอดทิ้ง ยังประสานงานและติดตามความก้าวหน้าโครงการเสมอมา

เพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้รู้จัก และช่วยกันบำรุงรักษาอาคารที่สร้างเสร็จแล้ว ให้อยู่ในสภาพที่สวยงาม ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัดนครราชสีมาจึงได้ใช้ห้องสมุดแห่งนี้เป็นที่ทำการของศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนอำเภอแก่งสนามนาง ไปในตัว ต่อมาบริษัท น้ำตาลราชสีมา จำกัด ได้สนับสนุนจัดสร้างอาคารสำนักงานของศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนอำเภอแก่งสนามนาง ในบริเวณเดียวกับห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี”

ห้องไหนๆ ก็หน้าเรียนรู้

ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” อำเภอแก่งสนามนาง เป็นห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” แห่งที่ ๖ ของจังหวัดนครราชสีมา สร้างขึ้นบนที่ดิน ๑.๕ ไร่ ภายในเขตอุตสาหกรรมภาคตะวันออกเฉียงเหนือริมถนนนิเวศน์รัตนันต์ ติดกับโรงงานน้ำตาลราชสีมา เป็นอาคารตึกสีขาวขนาดกระทัดรัด ๒ ชั้น หลังคาออกสีแดง-ชมพู มองเห็นเด่นเป็นสง่าแต่ไกล ด้านหน้ามีสระน้ำใสเย็นและศาลากลางน้ำเสริมภูมิทัศน์ให้งดงาม รอบข้างอาคารห้องสมุดแวดล้อมด้วยแมกไม้ใหญ่น้อยที่เริ่มเขียวครึ้ม ดูแล้วร่มรื่นชื่นใจไปกับชาวแก่งสนามนางที่มีห้องสมุดใหม่พร้อมกับสถานที่พักผ่อนหย่อนใจแห่งใหม่ด้วย

แวะเข้าไปดู แต่ละห้อง
มีบริการและกิจกรรมอะไร
ที่น่าสนใจบ้าง

เริ่มจากชั้นล่าง อย่าง
ก้าวขึ้นบันไดหน้าอาคาร จะ
แลเห็นแท่นติดตั้งพระสา
ทิสลักษณ์สมเด็จพระเทพ
รัตนราชสุดาฯ สยามบรม
ราชกุมารี อยู่บริเวณห้องโถง
กลางห้องสมุด เหนือภาพ
จะเป็นสัญลักษณ์ประจำพระ
องค์ “สธ” มีแผ่นศิลาฤกษ์
วางอยู่บนแท่นด้านหน้า

ด้านขวามือจะเป็น
ห้องหนังสือทั่วไป เมื่อเข้า
มาในห้องจะพบกับรอยยิ้ม
จากบรรณารักษ์ที่ประจำ
เคาน์เตอร์บริการยืม-คืน
หนังสือ ผู้คอยให้บริการ ถัด
ไปจะมีชั้นจัดแสดงหนังสือ
ที่น่าสนใจ เช่น หนังสือขาย
ดี 10 อันดับ เป็นต้น

ด้านหลังเคาน์เตอร์บรรณารักษ์จะเป็น
ชั้นหนังสือทั่วไป มีทั้งเบ็ดเตล็ด ปรัชญา
ศาสนา สังคมศาสตร์ ภาษาศาสตร์ วิทยา
ศาสตร์ วิทยาศาสตร์ประยุกต์และเทคโนโลยี
ศิลปะและการบันเทิง วรรณคดี ภูมิศาสตร์
และประวัติศาสตร์ นอกจากนี้ยังมีหนังสือ
อ้างอิงและแบบเรียนในชุดวิชาต่างๆ ของการ
ศึกษานอกโรงเรียนด้วย

ที่เข้าทำเข้าที่คืออุ้งหนังสือ จัดไว้เพื่อ
ส่งเสริมการอ่าน แต่ละอุ้งจะบรรจุหนังสือที่
น่าสนใจหนึ่งเรื่องใส่ไว้ มีหลายอุ้งหลายเรื่อง
ให้หยิบอ่านได้ความรู้ดี เช่น เรื่องการประหยัด
พลังงาน อาชีพที่น่าสนใจ การดูแลสุขภาพ
 เป็นต้น หากนักอ่านผู้มีใจอารีท่านใดจะนำ
สาระความรู้ที่เป็นเรื่องเดียวกับอุ้งหนังสือนั้น
มาใส่ไว้ในอุ้งนี้ด้วยเพื่อขยายปริมาณความรู้

คอมพิวเตอร์
ในห้องค้นคว้า
อยากหาอะไร
ใช้บริการได้

ชั้นล่าง
ห้องหนังสือ
ทั่วไป
พร้อมห้อง
อ่านหนังสือ

เอื้อเพื่อแก่ผู้อื่น ก็จักเป็นกุศลอย่างยิ่ง ฤๅ
หนังสือนี้ยังมีประโยชน์ช่วยกระจายโอกาส
ทางการศึกษา โดยครูอาสาสมัครการศึกษา
นอกโรงเรียนจะนำหนังสือเหล่านี้ไปจัด
บริการเชิงรุกในรูปถุงหนังสือเคลื่อนที่เพื่อ
เพิ่มความรู้ให้แก่ชาวบ้านและเกษตรกรอีกด้วย
เดินเข้าไปใน ห้องอ่านหนังสือ มีบอร์ด
นิทรรศการเรื่อง **“การศึกษาออกโรงเรียน
จากอดีตสู่ปัจจุบัน”** ห้องนี้ใช้เพื่อการอ่าน
และการชม ที่ชั้นวางหนังสือจะมีนวนิยาย

เจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชฯ ที่เป็น **“ธ สถิต
ในดวงใจไทยทั่วหล้า”** มีคอมพิวเตอร์เพื่อ
การสืบค้นหาหนังสือได้อย่างรวดเร็วและเพื่อ
การเรียนรู้ที่ทันสมัยไม่น้อยหน้าห้องสมุดอื่น
ทีเดียว หากต้องการความเป็นส่วนตัว สามารถ
นำหนังสือมานั่งอ่านในห้องนี้ได้ มีโต๊ะอ่าน
หนังสือที่มีชั้นวางหนังสือในตัวจัดไว้บริการ
ที่ชั้นล่างนี้ ทางด้านขวาจะเป็นส่วนของ
ห้องเด็กและครอบครัว คู่มือชีวิตชีวา มาก
เพราะตกแต่งห้องด้วยฉากการ์ตูนบานใหญ่

เรื่องสั้น วารสาร หนังสือพิมพ์ให้เลือกอ่าน
มีทีวีและเครื่องเล่นวิดีโอที่เปิดชมข่าวสาร
รายการสาระต่างๆ ตามโอกาส เพื่อสนับสนุน
การเรียนรู้ของคนในห้องถึง บางครั้งยังประ
ยุกต์ใช้ห้องนี้เป็นชั้นเรียนจากเครื่องรับ
สัญญาณดาวเทียมไทยคมด้วย

ถัดไปที่ ห้องค้นคว้า เป็นห้องขนาดย่อม
มีบอร์ดนิทรรศการแสดงพระราชประวัติและ
พระราชกรณียกิจของพระบาทสมเด็จพระ

เป็นภาพสัตว์น้อยใหญ่ใน
พงไพร สีสันสดใสเพื่อกระ
ตุ้นและเรียกร้องความสนใจ
ของเด็กและดึงพ่อแม่ให้มา
ใช้บริการมากขึ้น มีของเล่น
เสริมทักษะสีสันสวยที่ให้
ความสนุกสนานอยู่เยอะ
เยะหลายอย่าง นั่งเล่นนั่ง
อ่านได้บนโต๊ะนักอ่านรุ่นจิ๋ว
ไม่ชอบใจ จะนั่งจะนอนอ่าน
บนพื้นห้องสะอาดๆ ก็ได้ตาม
อัธยาศัย หนังสือเด็กที่จัด
วางไว้บริการก็มีทั้งหนังสือ
เสริมปัญญาและทักษะเด็ก
เล็ก นิทาน และหนังสือเกร็ด
ความรู้ สารานุกรมสำหรับ
เด็กโตหน่อย หากชอบขีด
เขียน ก็มีกระดานไวท์บอร์ด
ให้ทดสอบฝีมือ และยังมี
หนังสือเกี่ยวกับการเลี้ยงดูบุตรหลานให้ผู้เป็น
พ่อแม่อ่านเสริมความรู้เลี้ยงดูลูกรัก

ห้องนี้ยังมีไว้จัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริม
พัฒนาการของเด็กทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา
และจิตใจ โดยเน้นให้เด็กมีโอกาสแสดงออก
กล้าแสดงความคิดเห็นในเรื่องต่างๆ ได้ นอก
จากนี้ใช้ยังเป็นที่จัดอบรมเพิ่มพูนความรู้ให้แก่
ผู้ที่เป็นพ่อแม่เพื่อนำไปพัฒนาความสัมพันธ์
ในครอบครัว และยังใช้เป็นเวทีให้พ่อ แม่ ลูก

จูงมือกันมามีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมของชุมชน

ขึ้นไปชั้นบน มี ๕ ห้อง แต่ละห้องมีสาระที่น่าสนใจเช่นกัน

ห้องแรกของชั้นบนที่อยากพามาชม คือ ห้องเฉลิมพระเกียรติ เป็นห้องสำคัญของห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” ทุกแห่งที่จัดขึ้นเพื่อเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี โดยรวบรวมพระราชประวัติ พระราชกรณียกิจ ผลงานพระราชนิพนธ์ตลอดจนสื่อต่างๆ มากมายที่แสดงถึงพระปรีชาสามารถและพระอัจฉริยภาพในการศึกษาและหนังสือของพระองค์ท่าน รวมทั้งพระราชนิพนธ์ พระนิพนธ์ หนังสือเฉลิมพระเกียรติของพระราชวงศ์ทุกพระองค์จัดแสดงไว้ในรูปนิทรรศการ

ในห้องนี้ตกแต่งด้วยमानีลิม่วง ประกอบด้วยภาพพระฉายาลักษณ์ พระราชประวัติ พระราชกรณียกิจ มีสิ่งของส่วน

พระองค์จัดแสดงไว้หลายอย่าง เช่น เลื่อยยึด แดร์ริคคูล่าผู้นำรักกินยัมพิมพ้อยบนหน้าอก เลื่อ เป็นการตุนผีพระหัตถ์ แสดงให้เห็นพระอารมณ์ขันของพระองค์ท่าน ปฏิทินเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ปี ๒๕๔๒-๒๕๔๓ การ์ดอวยพร แก้วน้ำ หวี เป็นต้น มีหนังสือที่เป็นผลงานพระราชนิพนธ์จัดแสดงไว้อยู่ในตู้ และชั้นวางอยู่หลายสิบเล่ม หลายเรื่องหลากหลาย เช่น *ย่าแดนมังกร ผีเสื้อ แก้วจอมแก่น* ฯลฯ เปิดให้ประชาชนสามารถหยิบอ่านและใช้ศึกษาค้นคว้าได้

ถัดมาที่ห้องโถงตรงกลาง คือ ห้องข้อมูลท้องถิ่น จะเห็นพระบรมสาทิสลักษณ์ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ถือสมุดและดินสอ ทรงงาน มีแหล่งน้ำเป็นฉากหลัง เป็นภาพที่พวกเราคุ้นตา

ห้องนี้จะรวบรวมข้อมูลทุกด้านโดยเฉพาะสังคมและเศรษฐกิจของอำเภอแก่ง

ห้องเด็กเร้าใจ
ด้วยหนังสือ
และของเล่น
ประเทืองปัญญา

ห้องเฉลิมพระเกียรติ
ตกแต่งด้วยม่านสีม่วง
มีหนังสือพระราชนิพนธ์ พระนิพนธ์
และหนังสือเฉลิมพระเกียรติ ทียบอ่านได้

สิ่งของ
ส่วนพระองค์
มีให้ชม
ในห้องสมุด
ประชาชน
“เฉลิมราชกุมารี”
ทุกแห่ง

สนาามนาง ว่ากันตั้งแต่สภาพความเป็นอยู่
ความอุดมสมบูรณ์ของลำน้ำชี ข้อมูลสถิติที่
สำคัญของ ๕ ตำบลในเขตปกครองอำเภอ
แก่งสนามนาง เช่น จำนวนหมู่บ้าน โรงเรียน
ประชากร พื้นที่เพาะปลูก รายได้เฉลี่ยต่อ
บุคคลต่อปี ที่บอร์ดอีกด้านหนึ่งมีนิทรรศการ
เรื่องเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง ซึ่งรวบรวม
ภาพกิจกรรมโครงการอันเนื่องมาจากพระ
ราชดำริและมีจุลสารวางไว้
ให้อ่านประกอบ เนื้อหาเกี่ยว
กับการแนะนำอาชีพด้าน
เกษตรกรรม ปลูกพืช เลี้ยง
สัตว์ และการส่งเสริมอาชีพ
ต่างๆ

นอกจากนี้ยังใช้ห้องนี้
จัดกิจกรรมอื่นๆ ที่ส่งเสริม
การเรียนรู้และความสัมพันธ์
ของชุมชนตามโอกาสด้วย

ห้องแก่งสนามนาง
(ห้องอเนกประสงค์) เดินชม

ห้องนี้เหมือนได้ทัวร์ทั่วอำเภอแก่งสนามนาง
เพราะเต็มไปด้วยเรื่องราวที่เป็น “ของดี”
ของชาวแก่งสนามนางที่ลูกหลานของอำเภอนี้
ควรภาคภูมิใจ และไว้อวดแขกผู้มาเยือน

เดินวนจากทางซ้ายมือจะพบกระดาน
ชนวนความรู้ ป้ายนิเทศนำเสนอเรื่อง **เชิย
ม
คี
คว
ม
ร
ู**
ตู้ไม้และบอร์ดจัดแสดงถึงวิถีชีวิตของ

รู้สึกจริง
บ้านเกิดของเรา
ต้องมาที่ห้อง
ข้อมูลท้องถิ่น

สังคัมแก้งสนามนาง

กล่องไฟแผนที่ อำเภอแก้งสนามนาง เป็นแผนที่สามมิติจำลองแสดงให้เห็นลักษณะ สูงต่ำของพื้นที่ อาณาบริเวณที่เป็นแหล่งเพาะ ปลูกพืชเศรษฐกิจ แหล่งน้ำ ถนนสายหลัก ของอำเภอ อยากรู้อะไรอยู่ส่วนไหนของ อำเภอ ก็เพียงกดปุ่ม จะมีแสงไฟปรากฏขึ้น ในแผนที่แสดงให้เห็นสิ่งที่ต้องการค้นหา

ตู้ไม้ (ครุภัณฑ์) จัดแสดงของดีที่สื่อชื่อ ของอำเภอแก้งสนามนาง อยากรู้ต้องไปดูเอง งานหัตถกรรมพื้นบ้าน นิทรรศการลำ น้ำชี เช่น การทอผ้าไหม ปั่นหม้อ ซึ่งน่าสนใจ มิใช่น้อย เพราะสะท้อนให้เห็นภูมิปัญญา ของชาวบ้านที่นี่ไปพร้อมๆ กับความมั่งคั่งที่ ตระการตาของธรรมชาติ

ตู้ไม้ (ครุภัณฑ์) จัดแสดงข้อมูลบุคคล ตีเด่นของอำเภอแก้งสนามนาง ให้เห็นตั้งแต่ ประวัติชีวิตความเป็นมาและการศึกษา มีชีวิต ยากลำบากและอุตสาหกรรมอย่างไรจนประสบ ความสำเร็จในชีวิต แล้วประพาดิตนเป็นประ

โยชน์ต่อสังคัมบ้านเกิดเมืองนอนมากน้อยแค่ ไหนจนเป็นที่ยอมรับเชิดหน้าชูตา จุดประสงค์ จัดแสดงไว้เพื่อเป็นกำลังใจแก่ผู้กระทำความ ดี และเพื่อให้ลูกหลานเยาวชนในชุมชน ได้ตระหนัก คิดยึดถือเป็นแบบอย่างที่ดีสืบไป

บุคคลตีเด่นเป็นศรีแก่อำเภอมีอยู่ ๔ ท่าน ด้วยกัน คือ พระครูบวรสมณคุณ ฉายา สิริ คุตโต เสาหลักแห่งวัดศุขญ์กลาง นายสุรศักดิ์ ชาญยุทธ อดีตปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้า ประจำกิ่งอำเภอแก้งสนามนาง นายอารีย์ ชื่นพุง กรรมการผู้จัดการใหญ่กลุ่มวังขนาย และนายยงยุทธ คำประพันธ์ สมาชิกสภา จังหวัดอำเภอแก้งสนามนาง

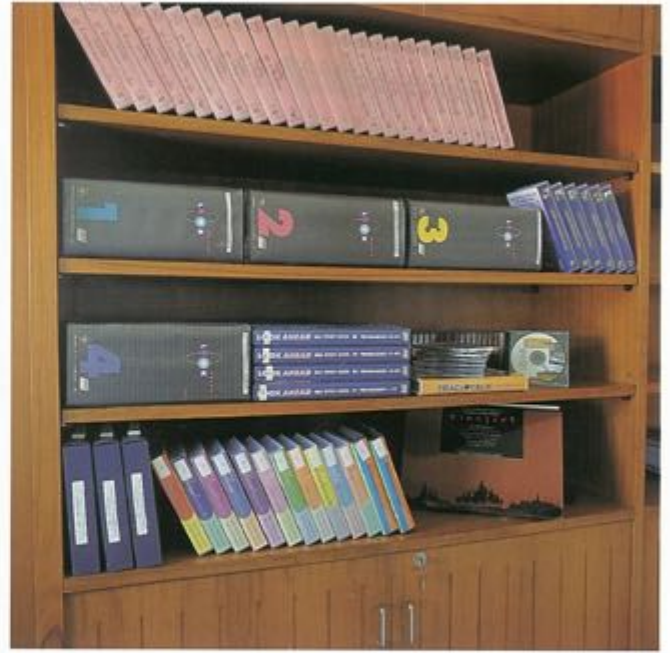
ยังมีการจัดแสดงอีกหลายเรื่อง เช่น มีการนำกระถางปลูกต้นอ้อยพันธุ์ต่างๆ ของท้องถิ่น มาแสดงให้รู้จักในท้องนี้ด้วย เพื่อเป็นการส่งเสริมพืชเศรษฐกิจที่สำคัญ ของชุมชน และใกล้ๆ กันจะจัดแสดงน้ำตาล ทุกชนิด ผลผลิตสำคัญจากอ้อยในพื้นที่ เป็น ความรู้แก่บุคคลทั่วไป

“ของดี”
ที่เชิดหน้าชูตา
เต็มห้อง
แก้งสนามนาง

นอกจากนี้ มีอุปกรณ์เพิ่มความสะดวกในการจัดแสดงนิทรรศการและงานนำเสนอตามวาระตามเหตุการณ์ เช่น บอร์ดบานเลื่อน ใช้เป็นจอฉายสไลด์แผ่นใสนำเสนองานต่างๆ บอร์ดผ้าสำหรับจัดนิทรรศการ ใช้เขียนข้อความได้ มีม้านั่งสำหรับติดข้อความในงานทั่วไป

มาถึงห้องโสตทัศนศึกษา เป็นห้องบริการสื่อโสตทัศนศึกษา จำพวกวิทยุ เทป โทรทัศน์ วิดีทัศน์ มีเครื่องรับสัญญาณดาวเทียมไทยคมไว้เชื่อมโยงกับแหล่งความรู้อื่น เพื่อใช้สนับสนุนการศึกษาเรียนรู้ของคนในท้องถิ่น ซึ่งรวมถึงการรับทราบข้อมูลข่าวสารที่รวดเร็วด้วย และยังมีสื่อโสตทัศนวัสดุ

ห้องโสตทัศนศึกษา
เทียบพร้อม
อุปกรณ์ทันสมัย
เพื่อเรียนเร็วรู้เร็ว

การศึกษาสำหรับสายสามัญ และสายอาชีพในรูปของ วิดีทัศน์จำนวนมากจัดไว้ บริการนักเรียนและเยาวชน ในท้องถิ่น ชาวบ้านหรือ เกษตรกรก็สามารถใช้บริการ เพื่อการเรียนรู้และเสริม สมองได้ด้วย มีหลายม้วน ที่น่าสนใจ เช่น สอนอาชีพ เสริมต่างๆ สอนพูดอ่าน เขียนภาษาอังกฤษ สอน การใช้คอมพิวเตอร์ สารคดี ทั้งในและต่างประเทศ

นอกจากนี้มีบอร์ด นิทรรศการเหมือนห้องอื่น และหนังสือประเภทรู้ไว้ใช้ว่า เรื่องการใช้ การบำรุงรักษาเครื่องใช้ไฟฟ้า วางไว้ให้หยิบ อ่านกัน เป็นการสนับสนุนการใช้บริการเครื่องมือและอุปกรณ์ในห้องนี้ให้เกิดประสิทธิภาพ

ห้องสมุดแห่งนี้ยังมีหนังสือวิชาการ เรื่องราวในทางโลกต่างๆ ไปเท่านั้น ยังจัดให้มีสาระในทางธรรมด้วย **ห้องธรรมะ** จัดไว้สำหรับผู้ที่ต้องการค้นหาปริศนาธรรม มีหนังสือเกี่ยวกับพุทธประวัติ พระไตรปิฎก หนังสือธรรมะมากมาย จัดไว้ให้ศึกษาค้นคว้า ทาอ่านกันได้ มิใช่มีแต่เพียงศาสนาพุทธ ยังมีของศาสนาอื่นด้วย นอกจากนี้ยังมีหนังสือ ประเภทกกรรมกงเกวียน นิยายความเชื่อ เวทมนตร์ ผีसाงานางไม้ ให้เลือกอ่านได้เห็น สัจธรรมของชีวิต หากเมื่ออ่าน ก็มีเทพธรรมะ ดิจๆ ของอาจารย์ต่างๆ ไว้บริการให้สดับรับฟัง

พาชมห้องหนังสือครบทุกห้องแล้ว คง แวะเวียนมาใช้บริการกันบ้าง แต่หากมิได้มา เพื่ออ่านหนังสือ ก็สามารถเข้ามาพักผ่อนใน

สวนรอบอาคารห้องสมุดได้ มีสะพานทอดยาว จากด้านข้างห้องสมุด สามารถเดินไปนั่งเล่น พักผ่อนชมวิวที่ศาลากลางน้ำรูปทรงสวยสง่า หรือจะเดินเล่นที่สวนสมุนไพร ออกกำลังกาย ที่สวนสุขภาพ เพราะการสร้างห้องสมุดแห่งนี้ โรงงานน้ำตาลราชสิมาสนับสนุนให้ใช้เป็น สถานที่พักผ่อนหย่อนใจของประชาชนด้วย

ขอเชิญชวนพี่น้องประชาชนชาวแก่ง สนามนางและผู้มาเยี่ยมเยือน ใช้บริการ ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” อำเภอ แก่งสนามนาง ได้ทุกวัน ไม่มีวันหยุด เปิด บริการตั้งแต่เวลา ๐๘.๓๐ น.-๑๖.๓๐ น. สนใจ สมัครเป็นสมาชิกได้ ค่าสมาชิกเพียงปีละ ๓๐ บาท หรือสอบถามรายละเอียดเพิ่มเติมได้ที่ โทร. (๐๔๔) ๓๓๙-๑๓๓ ท่านจะได้รับทั้ง ความรู้และบริการจากบรรณารักษ์เป็นอย่างดีที่ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” อำเภอแก่งสนามนาง **“ห้องสมุดของประชาชน เพื่อประชาชน”**

ห้องธรรมะ
เหมาะสำหรับ
พัฒนาจิตใจ

■ ประสิทธิ์ ตั้งประเสริฐ

อาจารย์ ๑ ระดับ ๕ ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัดนครราชสีมา

: ข้อมูล

ทำข้าม “แก่งขาม”
ที่อดีตศึกกักด้วยเสียง
คาราวานเกวียนวัวควาย
บรรทุกสินค้าข้ามลำน้ำชี
ระหว่างเขตชัยภูมิ
กับบัวใหญ่ของโคราช

แม่น้ำชี
อยู่ช้าอยู่เนิ่น
ทั้งให้อาหาร
และสร้างอาชีพ
เพิ่มรายได้
ให้กับชุมชนริมน้ำ

แก่งสนามนาง

เมืองท่าข้ามลุ่มน้ำชี

ห่างออกไปทางเหนือของจังหวัดนครราชสีมา ราว ๑๒๖ กิโลเมตร เป็นที่ตั้งของชุมชนขนาดใหญ่ที่มีความสำคัญมาแต่อดีต ที่มีชื่อ “แก่งสนามนาง” แต่เดิมแก่งสนามนางนั้นเป็นเพียงตำบลๆ หนึ่งของอำเภอบัวใหญ่ แต่ในปี ๒๕๒๙ ได้ยกฐานะเป็นกิ่งอำเภอ โดยแบ่งเอาพื้นที่ ๕ ตำบลของอำเภอบัวใหญ่ออกมา จากนั้นในปี ๒๕๓๖ ได้รับการยกฐานะการปกครองขึ้นเป็น “อำเภอแก่งสนามนาง”

น้ำเขื่อนจากลำน้ำชี
ทำให้เกษตรกร
มีน้ำใช้ตลอดปี
(ล่าง) รวงข้าวอร่าม
สลบพื้นที่ปลูกถั่ว

สภาพภูมิศาสตร์ทั่วไปของอำเภอแก่งสนามนางนั้นมีอาณาเขตติดกับจังหวัดชัยภูมิสองด้าน โดยมีแม่น้ำชีขวางกั้นเป็นเส้นแบ่งเขตแดน คือทิศเหนือติดกับเขตอำเภอคอนสวรรค์ และทิศตะวันตกติดกับเขตอำเภอเมืองของชัยภูมิ ห่างเพียง ๒๕ กิโลเมตรเท่านั้นก็ถึงตัวเมืองแล้ว ทางทิศตะวันออกติดกับอำเภอวางน้อย จังหวัดขอนแก่น และเขตอำเภอบัวใหญ่ ของนครราชสีมา ส่วนทิศใต้ก็ติดกับอำเภอบ้านเหลื่อม จังหวัดนครราชสีมา พื้นที่โดยทั่วไปของอำเภอเป็นที่ราบสูง ซึ่งเริ่มจากทางด้านตะวันออกที่ติดกับอำเภอบัวใหญ่ แล้วค่อยๆ ลาดเอียงไปทางตะวันตกที่ติดกับลำน้ำชี เดิมพื้นที่ ๒ ใน ๓ เป็นป่าไม้เต็งรังหรือป่าโคกที่เขียวชอุ่ม และเป็นเขตป่าสงวนแห่งชาติด้วย แต่ถูกชาวบ้านรื้อถ่านบุกรุกแผ้วถางหาประโยชน์เป็นที่ทำกินและที่อยู่อาศัย จนปัจจุบันเหลือเป็นพื้นที่ป่าที่สมบูรณ์ให้เห็นไม่มากนัก

ชาวแก่งสนามนางทั้งหมด ๗,๐๐๐-๘,๐๐๐ คนพูดภาษาโคราชถิ่นนี้ถึง ๒ ภาษา คือภาษาโคราชถิ่นนี้ กับภาษาไทยอีสาน เพราะประชากรส่วนใหญ่ที่อพยพย้ายถิ่นฐานกันมาจากหลายจังหวัดรอบข้าง มีทั้งที่มาจากมหาสารคาม ร้อยเอ็ด ขอนแก่น บุรีรัมย์ มาปะปนกับคนพื้นถิ่นของโคราช ยึดอาชีพทำไร่ทำนากันเป็นส่วนมาก โดยเฉพาะปลูกอ้อย รองลงมาทำนาปลูกข้าว มันสำปะหลัง ปลูกหม่อนเลี้ยงไหม แล้วก็ไม้ผล พืชผักสวนครัวอีกเล็กน้อย พวกเขาปลูกล้วยและประมงน้ำจืดก็มี โดยเฉพาะในบริเวณที่ลุ่มติดลำน้ำชี จะมีหนองบึงตามธรรมชาติเกิดอยู่หลายแห่งซึ่งเป็นประโยชน์ทั้งการนำมาใช้อาบกิน ใช้เป็นแหล่งอาหารที่สำคัญของชุมชนและใช้ในการเกษตร เช่น บึงละหานนา บึงพะไล บึงสำโรง หนองขามนาดี เป็นต้น

แม่น้ำชีเป็นเสมือนเส้นโลหิตหลักอีกเส้นหนึ่งที่มีพระคุณอันยิ่งใหญ่ช่วยเหลือเลี้ยง

ชีวิตอันแร้นแค้นของชาวอีสานหลายจังหวัดด้วยความยาวถึง ๗๖๕ กิโลเมตร

แม่น้ำชีมีต้นกำเนิดขึ้นทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือของจังหวัดชัยภูมิ คือเกิดจากเขาพญาฝ่อ ในเขตอำเภอหนองบัวแดง ทอดตัวไหลผ่านหลายอำเภอ และมีอยู่ช่วงหนึ่งที่กลายมาเป็นเส้นแบ่งเขตแดนจังหวัดชัยภูมิกับจังหวัดนครราชสีมา คือระหว่างอำเภอบ้านเหลื่อม อำเภอแก่งสนามนาง กับอำเภอเมือง อำเภอคอนสวรรค์ ของชัยภูมิ แล้วผ่านเข้าไปในพื้นที่จังหวัดขอนแก่น มหาสารคาม จากนั้นจึงไปบรรจบกับแม่น้ำมูลในเขตจังหวัดอุบลราชธานี

แม่น้ำชีช่วงที่ไหลผ่านพื้นที่อำเภอแก่งสนามนาง จึงกลายเป็นอู่ข้าวอู่น้ำ เป็นแหล่งผลิตอาหารโปรตีนอันโอชะ สร้างอาชีพและรายได้ให้กับชุมชน โดยเฉพาะในพื้นที่บริเวณตลอดริมน้ำชีเป็นที่ราบลุ่มเต็มไปด้วยทุ่งนา

สภาพพื้นที่โดยทั่วไปของแก่งสนามนางเป็นที่ราบสูงและแห้งแล้ง ชาวบ้านส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ขาด “น้ำ” ไม่ได้และในฤดูแล้งของทุกๆ ปี ชาวไร่ชาวนาต้องประสบปัญหาการขาดแคลนน้ำเป็นประจำ ดังนั้นจึงได้มีการสร้างและพัฒนาแหล่งน้ำโดยทดน้ำจากลำน้ำชีขึ้นมากักเก็บไว้ ราชการจึงจัดสร้างเขื่อนยางบ้านแก่งสนามนาง เพื่อช่วยเหลือเกษตรกรในพื้นที่แห้งแล้งให้มีน้ำใช้ตลอด แก้ปัญหาเรื่องฝนทิ้งช่วงให้ชาวไร่ได้ ในช่วงฤดูเพาะปลูกชาวนาจะสามารถนำน้ำไปเพาะปลูกข้าวนาปีได้ นอกจากนี้ยังมีการสูบน้ำจากเขื่อนเข้ามากักเก็บไว้ในอ่างเก็บน้ำ เช่นอ่างเก็บน้ำห้วยยาง ช่วยให้ราษฎรริมแหล่งน้ำสามารถปลูกพืชไร่และพืชผักเล็กๆ น้อยๆ ได้ ทั้งยังช่วยเสริมอาชีพประมงน้ำจืด และปลูกล้วยแก่งสนามนางอีกด้วย

ย้อนไปในอดีตเพื่อสืบสานหาดำนานของคำว่า “แก่งสนามนาง”

แม่น้ำชีมีความสำคัญในการเชื่อมโยง

สังคมที่อยู่สองฝั่งน้ำมาแต่อดีต ทำให้ชุมชนที่ตั้งอยู่ริมฝั่งน้ำมีความคึกคักและสีสนิมมากกว่าชุมชนที่อยู่ถัดลึกเข้าไปด้านใน โดยเฉพาะช่วงไหนของลำน้ำที่มีเกาะแก่ง ผู้คนจะอาศัยเกาะแก่งช่วงนั้นเป็นเส้นทางให้คาราวานเกวียนวัวควายบรรทุกสินค้าข้ามลำน้ำ ฉะนั้น ชุมชนบริเวณนั้นก็ยิ่งมีความสำคัญมากเป็นพิเศษ

ชุมชนที่ประกอบกันขึ้นมาเป็นอำเภอแก่งสนามนางในทุกวันนี้ มีความสำคัญในฐานะที่ในอดีตอาณาบริเวณนี้ใช้เป็นที่สำหรับข้ามแม่น้ำชีเพื่อเดินทางไปติดต่อสัมพันธ์กันระหว่างผู้คนในเขตการปกครองเมืองชัยภูมิกับผู้คนในเขตบัวใหญ่ (สมัยนั้น) ของเมืองโคราช ไม่ว่าจะเป็นการติดต่อไปมาหาสู่ คำขายหรือแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม

ชุมชนที่เป็นท่าข้ามลำน้ำชีดำเนินความสำคัญเรื่อยมา จนมาถึงยุคที่มีรถไฟวิ่งมาถึงภาคอีสาน การนำสินค้าจากจังหวัดชัยภูมิเข้าสู่เมืองหลวง ก็จะลำเลียงข้ามแม่น้ำชีมาขึ้นรถไฟที่อำเภอบัวใหญ่ (ในปัจจุบัน) เพื่อส่งเข้ากรุงเทพฯ ต่อมารัฐบาลเข้าไปพัฒนาสร้างถนนลูกรังและสร้างสะพานเหล็กข้ามลำน้ำชีให้เป็นอีกเส้นทางหนึ่งเพื่อใช้ติดต่อกันระหว่างจังหวัดชัยภูมิกับอำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา เมื่อ พ.ศ.๒๔๘๐ และใช้เป็นเส้นทางลำเลียงสินค้าจากชัยภูมิลู่กรุงเทพฯ โดยนำมาบรรทุกรถไฟที่สถานีรถไฟบัวใหญ่ จนปี พ.ศ.๒๕๑๓ ก็ก่อสร้างสะพานเหล็กสร้างใหม่เป็นสะพานคอนกรีต ปัจจุบันถนนสายนี้กลายเป็นทางหลวงหมายเลข ๒๐๒ นั่นเอง

ท่าที่ใช้ข้ามแม่น้ำนี้มักมีชื่อตามแก่งหินน้ำต้นที่ขวางอยู่กลางลำน้ำในอาณาบริเวณชุมชนนั้น ดังเช่นท่าข้าม “แก่งขาม” ก็มีชื่อมาจากแก่งต้นมะขาม ถัดไปอีก ๕๐๐ เมตรเป็นที่ตั้งของท่าข้าม “แก่งโก” (แก่งต้นตะโก)

อันคำว่า “แก่ง” นั้น เป็นภาษาท้องถิ่นที่ใช้กันของอีสาน หมายถึง แก่งหินกลางลำน้ำ มีแปลกเลยที่ชุมชนที่ตั้งอยู่ริมแก่งทั้ง

สองนี้จะมีชื่อตามชื่อแก่งว่า หมู่บ้านแก่งขาม และหมู่บ้านแก่งโก

บ้านแก่งขามถือเป็นตลาดการค้าขนาดย่อมเลยทีเดียว และยังเป็นตลาดรับซื้อปอจากฝั่งชัยภูมิเพื่อส่งไปบรรทุกรถไฟที่บัวใหญ่ด้วย ฉะนั้นจึงเป็นที่ข้ามที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจมาแต่อดีตและยาวนานมาจนทุกวันนี้

ห่างจากตลาดแก่งขามเพียง ๑๓ กิโลเมตร ยังมีชุมชนขนาดใหญ่ริมฝั่งน้ำชื่ออีกชุมชนหนึ่งที่มีความสำคัญในฐานะเป็นที่ข้ามที่สำคัญไม่แพ้กันมาแต่อดีต ที่นี้คือที่ตั้งของ “บ้านแก่งสนามนาง” หมู่บ้านหรือชุมชนแห่งนี้มีชื่อเรียกขานตามชื่อของแก่งหินเหมือนชุมชนอื่นๆ แต่ด้วยเหตุที่เป็นแก่งหินขนาดใหญ่กลางลำน้ำชียามหน้าแล้งน้ำลด สวๆ หนุ่มๆ มักพากันลงเล่นน้ำที่แก่งนี้เป็นที่สนุกสนาน จึงเรียกชื่อชุมชนนี้ว่า “แก่งสนามนาง”

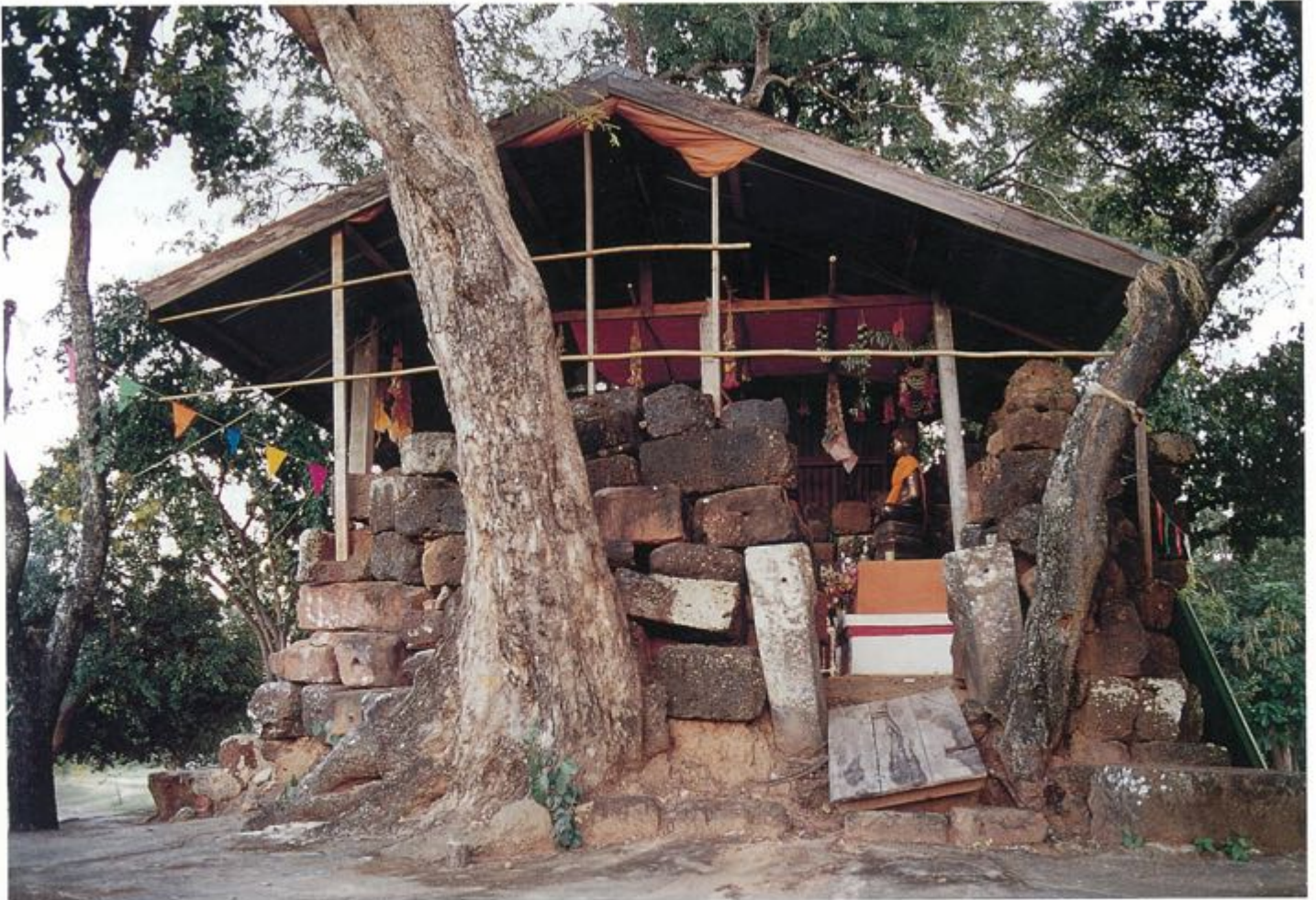
ปัจจุบันนี้เกาะแก่งต่างๆ ที่กล่าวมา ไม่มีให้เห็นกันแล้ว เนื่องจากลำน้ำชีเกิดการเปลี่ยนแปลงและตื้นเขินในบางช่วง

ชุมชนแก่งสนามนางนี้คงก่อตัวขึ้นมาเป็นเวลายาวนาน ยังมีร่องรอยของอารยธรรมที่สะท้อนถึงความเจริญรุ่งเรืองโบราณให้เห็นที่ตำบลโนนสำราญ เราจะได้พบกับโบราณสถานเป็นปราสาทคูแบบขอมบายน แต่เป็นที่น่าเสียดายที่องค์พระปราสาทล้มทลายลงเหลือให้เห็นเพียงเฉพาะฐานและซากปรักหักพังของชิ้นส่วนกองสุมอยู่บนเนินดินเท่านั้น อย่างไรก็ตาม คนในชุมชนยังเห็นความสำคัญของอารยธรรมท้องถิ่นในอดีตอยู่บ้าง จึงจัดตั้งศูนย์วัฒนธรรมท้องถิ่นขึ้นเพื่อเป็นที่เก็บรวบรวมเครื่องมือเครื่องใช้และข้าวของที่ใช้ในชีวิตประจำวันของชุมชนในอดีต บันทึกไว้ให้ลูกหลานได้ศึกษาเรียนรู้และภาคภูมิใจในมรดกท้องถิ่นของตนเองที่มีประวัติศาสตร์อันยาวนาน นักท่องเที่ยวสามารถเดินทางไปร่วมชื่นชมกันได้ที่โรงเรียนบ้านโนนระเวียง ตำบลบึงพะไล อำเภอแก่งสนามนาง

วัดศูนย์กลาง
ศูนย์รวมของ
ชาวแก่งสนามนาง

ปราสาทคู่
ศิลปะขอมโบราณ
หลักฐานความ
รุ่งเรืองในอดีต

ศูนย์วัฒนธรรมท้องถิ่น
ที่โรงเรียนบ้านโนนระเวียง
ตำบลบึงพะไล
แสดงวิถีชีวิตในอดีต
ของชุมชน
เป็นมรดกไว้ให้ลูกหลาน
และอวดนักท่องเที่ยว

แก่งสนามนาง
เป็นชุมชน
ที่เรียบง่าย
บ้านเรือนร้านรวง
และตลาด
ไม้ทูลุทรา
และคึกคัก
เท่าเมืองใหญ่
แต่มีระบบ
สาธารณสุขโรค
เทียบพร้อม

เส้นทางนี้มี
ความสำคัญในการ
คมนาคม
มาแต่อดีต
จวบจนปัจจุบัน
กลายเป็น
ทางหลวง
หมายเลข ๒๐๒

นอกจากความภาคภูมิใจในมรดกท้องถิ่นของตนเองแล้ว ชาวอำเภอแก้งสนามนางยังมีบุคคลดีเด่นที่กระทำประโยชน์แก่ท้องถิ่นสมควรแก่การเคารพยกย่องนับถือ อาทิ

พระครูบวรสมณคุณ ฉายา สิริคุตโต เจ้าอาวาสวัดศุนย์กลาง เจ้าคณะอำเภอแก้งสนามนาง ผู้เปรียบเสมือนเสาหลักของชาวอำเภอแก้งสนามนาง

นายสุรศักดิ์ ชาญยุทธ อดีตปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอแก้งสนามนาง คนแรก ปัจจุบันดำรงตำแหน่งนายอำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา

นายอารีย์ ชื่นฟุ้ง กรรมการผู้จัดการใหญ่ กลุ่มวังขนาย ผู้ให้การสนับสนุนในเรื่องการศึกษาและสาธารณประโยชน์แก่อำเภอแก้งสนามนางตลอดมา

นายยงยุทธ คำประพันธ์ สมาชิกสภาจังหวัด อำเภอแก้งสนามนาง จังหวัดนครราชสีมา ผู้มีส่วนสนับสนุนการแสดงดนตรีโปงลาง เครื่องดนตรีพื้นบ้านอีสานที่ควรสืบสานยิ่ง (ของโรงเรียนแก้งสนามนางพิทยาคม) ให้เป็นที่รู้จัก และสนับสนุนกิจกรรมสาธารณประโยชน์อื่นๆ อีกด้วย

นี่คือภาพอย่างกว้างๆ ที่ฉายให้เห็น

ถึงวิวัฒนาการของสังคมท้องถิ่น อำเภอแก้งสนามนาง ที่มีความสำคัญและความเจริญรุ่งเรืองมาแต่อดีตจนปัจจุบัน ชุมชนยังพัฒนาเจริญก้าวหน้าต่อไปอีกขั้นด้วยปัจจัยสภาพภูมิศาสตร์ที่มีศักยภาพดี ในปี ๒๕๒๙ เศรษฐกิจของชาวอำเภอแก้งสนามนางเกิดการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ เมื่อโรงงานน้ำตาลราชสีมา นำเทคโนโลยีขั้นสูงเข้ามาลงทุนก่อสร้างโรงงานผลิตน้ำตาลขนาดใหญ่ มูลค่าหลายพันล้านบาท ขึ้นมารองรับผลผลิตอ้อยจากเกษตรกรในท้องถิ่นและพื้นที่รอบข้างที่มีเป็นจำนวนมาก ทำให้ชาวไร่อ้อยได้รับประโยชน์จากการที่มีโรงงานน้ำตาลตั้งอยู่ในท้องถิ่นตนเอง และเกิดการจ้างงานในท้องถิ่นเป็นจำนวนมาก นอกจากนี้ยังมีโครงการลงทุนสร้างอุตสาหกรรมต่อเนื่องออกไปอีก เช่น โรงงานเยื่อกระดาษ โรงงานผลิตแอลกอฮอล์ โรงงานผลิตไม้อัด โอ.เอส.บี. (O.S.B.) เป็นต้น

ฉะนั้น ชาวแก้งสนามนางคงเฝ้าจับตาดูการเปลี่ยนแปลงของชุมชน ด้วยหวังว่าจะดำเนินไปเพื่อชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น และพัฒนาไปในทิศทางที่จะทำให้สังคมบ้านเกิดเมืองนอนของตนเองมีความเจริญมั่นคง **“อยู่ดีกินดี”** ตลอดไป

อนาคตของ
แก้งสนามนาง
กำลังสำคัญ
ในการพัฒนา

“ปลาอร้อย อ้อยหวาน น้ำตาลดี” ของดีแก่งสนามนาง

“ดินดีสมเป็นนาสวน”
แก่งสนามนาง
ปลูกพืชเศรษฐกิจ
ได้หลายอย่าง
ทั้งอ้อย
มัน ข้าว แตงโม

“อำเภอแก่งสนามนาง” เป็นอำเภอหนึ่งในเขตการปกครองของจังหวัดนครราชสีมา มีสิ่งดีงามในท้องถิ่นหลายอย่าง ทั้งจากธรรมชาติและจากภูมิปัญญาของชาวบ้าน เป็นที่ภาคภูมิใจของชาวอำเภอ สามารถถอดแก่ผู้คนภายนอกทั่วไปให้ฟังและชื่นชมใน “ของดีแก่งสนามนาง” สารพันประดามี ทั้งปลาในลำน้ำที่มีเนื้ออร้อย อ้อยที่หวานจับใจคู่กับน้ำตาลรสดี มีผ้าไหมหลากสีที่เกิดจากฝีมือและภูมิปัญญาชาวบ้าน ทั้งมีดินดีที่ธรรมชาติมอบให้

ปลาเลิศรส “อร่อยติดใจ”

ลำน้ำชีช่วงที่ไหลผ่านอำเภอแก้งสนามนาง มีความยาวมากพอที่ชาวแก้งสนามนางใช้เป็นแหล่งทำมาหากินมาเนิ่นนาน เพราะนอกจากราษฎรจะมีอาชีพทำไร่อ้อย ไร่มัน ฝรั่ง ปลูกหม่อนเลี้ยงไหมและทำนากันแล้ว ยังได้ใช้ชีวิตเป็นชาวประมงจับปลาในลำน้ำชีและแหล่งน้ำในท้องถิ่น มาเป็นอาหารส่งออกจำหน่ายในท้องตลาดพอมีเงินใช้จับจ่ายในครอบครัวอย่างสบายตลอดทั้งปี จนเป็นที่เลื่องลือกันว่า อยากกินปลาอร่อย ต้องมาที่แก้งสนามนาง

ลองมาดูเมนูปลาร้อยของดีแก้งสนามนางเรียกน้ำย่อยกัน

◆ **ปลาค้าว** เป็นปลาที่รสชาติดี คนนิยมกินกันมาก นำมาทำเป็นอาหารได้ทุกประเภทโดยเฉพาะต้มยำเพิ่มความเอร็ดอร่อยให้กับอาหารแซบๆ นี้มากขึ้น ปลาค้าวมีลำตัวเรียวยาวประมาณ ๖๐ ซม. สีน้ำตาลปนเทาและเขียวมะกอก มี

ท้องขาว หัวกว้างและแบนเล็กน้อย มีหนวด ๒ คู่ อาศัยอยู่ในลำน้ำชีและแหล่งน้ำขนาดใหญ่

◆ **ปลาเนื้ออ่อน** มีเนื้อนุ่มรสอร่อย นำมาปรุงอาหารได้ทุกประเภท นิยมนำมาทำปลารมควัน ปลาเนื้ออ่อนมีลำตัวเรียวยาวประมาณ ๒๐ ซม. หัวเล็กและแบนเล็กน้อย มีครีบทวารยาว หนวดยาว ๑ คู่ พื้นผิวลำตัวมีสีเงิน

◆ **ปลากดเหลือง** เป็นปลาที่มีเนื้ออร่อย นิยมนำมาทำแกงหรือย่าง ลักษณะลำตัวยาว ๓๐ ซม. ไม่มีเกล็ด ด้านหลังมีสีน้ำตาลอ่อนปนเหลือง ชอบหากินอยู่ตามท้องน้ำโดยใช้หนวด ๔ คู่ รับสัมผัส

◆ **ปลาหมูข้างลาย** นิยมนำมาต้มก็ได้ทอดก็ดี หรือแกงก็ให้รสอร่อยทั้งนั้น มีลักษณะลำตัวแบน

ทางด้านข้างยาวประมาณ ๑๕ ซม. ปากแหลม ลำตัวมีสีน้ำเงินแกมเขียว และมีแถบเฉียงสีออกเหลืองสลับคาดตามลำตัว ราว ๑๑-๑๕ แถบ ครีบต่างๆ ก็มีสีเหลืองสลับชอบหากินอยู่ตามท้องน้ำ

ไม่ได้หมดเพียงแค่นี้ ยังมีปลาอีกมากมายที่อาศัยอยู่ในลำน้ำชี ที่ชาวอำเภอแก้งสนามนางนำมาปรุงเป็นอาหารจานเด็ดต้อนรับแขกบ้านแขกเมืองมาช้านาน หากท่านใดอยากลิ้มรสชาติของปลาอย่างเอร็ดอร่อยก็ขอชวนชิมเมนูทำให้ลองได้ที่อำเภอแก้งสนามนาง

อ้อยหวาน น้ำตาลดี

ด้วยภูมิประเทศของแก่งสนามนางเป็นเนินดินกว้างใหญ่ มีความลาดต่ำสลับกับแหล่งน้ำน้อยใหญ่ หน้าดินส่วนใหญ่มีลักษณะเป็นดินทราย เหมาะแก่การปลูกพืชไร่ โดยเฉพาะปลูกอ้อย ทำให้อ้อยเจริญเติบโตได้ดี ให้น้ำอ้อย (น้ำตาล) มาก ชาวบ้านที่นี่ส่วนใหญ่จึงนิยมทำไร่อ้อยและไร่น้ำตาลกันมาก พืชสองอย่างนี้ทำชื่อเสียงคู่กันมาให้อำเภอมานาน

ความหวานของอ้อยที่นี่ ชาวอำเภอแก่งสนามนางขอยกให้กับโรงงานน้ำตาลราชสีมา (ตั้งอยู่ห่างตัวอำเภอไปทางอำเภอบัวใหญ่ ราว ๕ กิโลเมตร) ที่นำอ้อยไปผลิตเป็นน้ำตาลที่ดีมีคุณภาพ ช่วยให้ราษฎรในหลายอำเภอของจังหวัดนครราชสีมาและชัยภูมิมีงานทำ มีรายได้อย่างต่อเนื่อง และยังเป็นผู้ประชาสัมพันธ์ให้ชาวไทยและชาวโลกได้ทราบว่า “แก่งสนามนาง เขามีของดี” นะจะบอกให้ ส่วนน้ำตาลที่นี่ก็เนื้อหวานจับใจ ไม่แพ้ความหวานจากอ้อยเลย เป็นที่รู้จักแพร่หลายดี

ช่วงเดือนพฤศจิกายนต่อจนถึงเดือนมกราคม ของทุกๆ ปี บริเวณทางแยกเข้าหมู่บ้านหนองขามนาดี ตำบลโนนสำราญ จะคึกคักมากเป็นพิเศษ เพราะที่นี่จะเป็นตลาดนัดน้ำตาลที่ใหญ่ที่สุด มีพ่อค้าแม่ขายมารับซื้อไปจำหน่ายต่างจังหวัดมากมาย

น้ำตาลที่ใช้ใส่กาแฟหรือปรุงอาหารกันทุกวันนี้ เราๆ ท่านๆ ทราบกันบ้างหรือไม่ว่ากว่าจะผลิตออกมาเป็นน้ำตาลดีๆ ได้ เขาทำกันอย่างไร

ชาวแก่งสนามนางรู้จักการผลิตน้ำตาล

อ้อยหวาน
ให้น้ำตาลดี
สร้างรายได้
แก่ชาวบ้าน
“อ้อยดีกินดี”

แตงโมเนื้อแดง
หวานไม่แพ้อ้อย
คึกคักมาก
ช่วงพฤศจิกายน
ถึงมกราคม

จากอ้อยมาช้านาน ก่อนที่จะกลายมาเป็นโรงงานผลิตน้ำตาลขนาดใหญ่ตั้งตระหง่านบนที่ราบสูงแห่งนี้ ชาวแก่งสนามนางนำเอาอ้อยหวานๆ มาผลิตเป็นน้ำตาล (ชาวบ้านเรียกว่า **น้ำอ้อย**) ซึ่งมีกรรมวิธีผลิตที่ง่ายๆ โดยใช้เครื่องมือหีบอ้อย ประดิษฐ์มาจากไม้ด้วยภูมิปัญญาชาวบ้าน ทำการหีบอ้อยโดยใช้แรงงานโคหรือกระบือเดินเวียนเพื่อให้ลูกหีบเคลื่อนที่บีบน้ำหวานจากต้นอ้อย แล้วนำน้ำอ้อยไปผสมกับขี้เถ้าที่ได้จากการเผาไม้ชนิดหนึ่งเสร็จแล้วก็เอาไปกรองและต้มเคี่ยวนานหลายชั่วโมงจนตกผลึก หลังจากนั้นก็ตักใส่เก็บในกระบอกไม้ไผ่

น้ำตาล (น้ำอ้อย) ที่ได้นี้จะมีสีแดงคล้ำ มีรสหอมหวานชวนกินมาก เก็บไว้ได้นาน เป็นปีทีเดียว นอกจากชาวบ้านจะเก็บเอาไว้ใช้เองในครัวเรือนแล้ว ยังเอาแจกจ่ายแก่ญาติพี่น้อง คนรู้จัก หรือเป็นของฝากติดไม้ติดมือแก่แขกต่างถิ่นที่มาเยือน นี่แหละชีวิตความเป็นอยู่ของชาวแก่งสนามนางที่เรียบง่ายและเปี่ยมไปด้วยจิตใจที่อ่อนโยน เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ช่วยเหลือกันและกันสมกับคำว่า **“รวมน้ำใจ”**

ผ้าไหมหลากสี มีชื่อเสียงไกล

อำเภอแก่งสนามนาง นอกจากส่วนใหญ่มีอาชีพทำไร่ทำนากันแล้ว หลังเสร็จสิ้นฤดูเก็บเกี่ยวชาวบ้านยังจะปลูกหม่อนเลี้ยงไหม และทอผ้าไหมกันถ้วนหน้าแทบทุกหัวระแหง ปัจจุบันชาวแก่งสนามนางเลี้ยงไหมเพื่อผลิตเป็นเส้นไหมออกจำหน่าย กับเพื่อเอาไว้ทอผ้าไหม

การเลี้ยงไหม

เพื่อผลิตเส้นไหมไว้จำหน่าย

เป็นการนำไหมพันธุ์ไทย หรือไทยลูกผสมมาเลี้ยงและทำการสาวไหม ชาวแก่งสนามนางที่ผลิตเส้นไหมจำหน่าย จะมีเทคนิคการสาวไหมที่ได้คุณภาพ ด้วยพวงสาวไหมแบบพื้นบ้าน

การสาวไหม ไม่ใช่เรื่องง่ายๆ หากจะให้ได้ไหมที่มีคุณภาพก็ต้องพิถีพิถันกันตั้งแต่การต้มรังไหม วิธีการสาวไหม ทำเช็ดไหม และการเก็บรักษา ขอกล่าวถึงภูมิปัญญาทางด้านนี้ของชาวบ้านแต่พอสังเขป ดังนี้

ด้วยกรรมวิธีผลิตหลายขั้นตอนกว่าจะได้น้ำตาลดี ๆ ออกมาปรุงอาหารรับประทานกัน

จากไร่สู่โรงงานหีบ
ด้วยเทคโนโลยีขั้นสูง
ผลิตเป็นน้ำตาลดี
(รูปเล็ก) เครื่องมือ
หีบอ้อย ทำด้วยไม้
ภูมิปัญญาชาวบ้าน

ว่างจากทำไร่นา
ก็สาวไหมทอผ้า
เป็นอาชีพเสริม
ไหมที่มีคุณภาพดี
ผ้าไหมของท้องถิ่นนี้
จึงมีสีล้นสดสวย

“หม้อดิน โอ่งดิน”
งานปั้น สีมือล้วนๆ
ด้วยดินสีเทา-ดำ
เมื่อละเอียด
มีที่นี้แห่งเดียว

(จากบน)
หลังจาก “จกเบา”
นำออกผึ่งแดด
ให้ดินแข็งตัว
◆ ใช้ไม้ตี “ไล่เบา”
ให้มีขนาดใหญ่
◆ ใช้เยื่อใบสับประรด
หรือถุงพลาสติก
“ฉวีปากหม้อ”
◆ ใช้ไม้ไล่ตี
ให้เป็นหม้อ
ด้านในตันด้วยหินดู
เมื่อจะตีหม้อ
◆ เสร็จแล้วขัดถูด้วย
กระเบื้อง หรือแก้ว
เพื่อให้ขึ้นเงา

การต้มรังไหม ต้มกันงวดหนึ่งใช้รังไหมราว ๘๐-๑๒๐ รัง ในน้ำต้มที่ร้อนแต่ไม่ถึงกับเดือดพล่าน เพื่อให้เส้นไหมได้ขนาดตามมาตรฐาน (๑๕๐-๑๘๐ ดีเนียร์ คือมาตรฐานที่ใช้กัน) นอกจากนี้ยังมีปัจจัยอื่นๆ เป็นตัวกำหนดอีกด้วยว่า รังไหมที่ต้มนั้นเป็นรังไหมชนิดสดหรือชนิดแห้ง เพราะถ้าหากเป็นรังแห้ง ก่อนทำการสาวควรที่จะต้มรังเสียก่อนในหม้อต้มสาวไหม เพื่อให้ น้ำเข้าไปแทนที่อากาศ จะทำให้สาวไหมได้ดีขึ้น ส่วนน้ำที่จะใช้ต้มรังไหมนั้นจะต้องเป็นน้ำที่สะอาด ถ้าได้น้ำฝนมาต้มก็ยิ่งดี เมื่อทำการสาวไหมไประยะหนึ่ง น้ำจะเปลี่ยนไปมีสีดำนวลสกปรก ต้องเปลี่ยนน้ำต้มสาวเสียใหม่ เพื่อให้สีของเส้นไหมที่ได้มีความสม่ำเสมอตลอด

ต้มรังเสร็จแล้วที่นี้ก็คือ **การสาวไหม** ปัจจุบันชาวแก่งสนามนางมีวิธีการสาวไหมหลายวิธีด้วยกัน เช่น การสาวแบบพื้นบ้าน การสาวด้วยพวงสาวไหมแบบปรับปรุง เป็นต้น จะด้วยเทคนิคไหนก็ดีหากแต่จะสาวไหมให้ได้ดี ที่สำคัญจะต้องมีจังหวะในการสาว เพื่อให้ได้เส้นไหมมีลักษณะเรียบสวยและขนาดเป็นไปตามต้องการ ขณะที่สาวไหมไปต้องคอยเติมรังไหมไปด้วยอย่างสม่ำเสมอเพื่อทดแทนรังไหมที่สาวเปลือกรังหมดไป ซึ่งก็มีเทคนิคอีกว่าจะต้องเติมรังเมื่อไร ในปริมาณเท่าไร ทั้งนี้เพื่อรักษาปริมาณรังไหมให้คงที่ตลอดเวลาขณะสาวไหม

ขั้นตอนต่อไปคือ**การทำเช็ดไหม** เมื่อสาวเสร็จแล้วก็จะเป็นการทำเช็ดไหม โดยทำให้มีขนาดเส้นรอบวงประมาณ ๑๔๐-๑๕๐ ซม. น้ำหนักเส้นไหมต่อเช็ดหนึ่งก็ถกราว ๑๐๐-๑๕๐ กรัม หากเช็ดมีขนาดใหญ่ไปก็จะทำให้ยากต่อการฟอกย้อมเส้นไหมก่อนนำไปทอ และจะทำให้ไหมไม่มีคุณภาพ

ขั้นตอนสุดท้ายเป็นการ**เก็บรักษาเส้นไหม** โดยก่อนจะเก็บต้องตากเส้นไหมให้แห้งเสียก่อน จะตากที่แดดแรงๆ โดยตรงก็ได้

เพราะแสงอุลตราไวโอเล็ตจะมีผลต่อคุณภาพของเส้นไหม เมื่อเส้นไหมแห้งแล้วจะต้องจัดเก็บไว้ในที่ที่ไม่อับชื้น เพราะจะทำให้เส้นไหมเป็นเชื้อราได้

การเลี้ยงไหมเพื่อผลิตเส้นไหม

ไว้ทอเป็นผ้าไหม

ที่แก่งสนามนาง ชาวบ้านแทบทุกครัวเรือนนิยมทอผ้าไหม ทั้งนี้เพราะแต่ละหมู่บ้านนิยมทำสวนหม่อนและเลี้ยงไหมเป็นอาชีพเสริมควบคู่ไปกับการทำมาหากินอาชีพอื่น จึงมีวัตถุดิบผสมผสานกับภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างกลมกลืนเป็นวิถีจักรชีวิตของชาวแก่งสนามนาง

หมู่บ้านที่มีชื่อเสียงด้านการเลี้ยงไหมและทอผ้าไหม เช่น ที่บ้านหนองขามนาดี บ้านนาแค บ้านหนองเต่า บ้านโนนระเวียง ฯลฯ หมู่บ้านเหล่านี้จะผลิตเส้นไหมออกจำหน่ายและทอผ้าไหมที่มีลวดลาย สีสันที่สดใสดังความเป็นเอกลักษณ์ของผ้าไหมอย่างแท้จริง นับเป็นหัตถกรรมพื้นบ้านอันล้ำค่าของชาวอำเภอแก่งสนามนาง จังหวัดนครราชสีมา

ดินเทา-ดำดี

ริษีแก่งสนามนาง

จริงๆ แล้วอำเภอแก่งสนามนางนั้น นำชื่อของบ้านแก่งสนามนาง หมู่ที่ ๔ ตำบลโนนสำราญ อำเภอแก่งสนามนาง จังหวัดนครราชสีมา ห่างจากตัวอำเภอในปัจจุบันไป ๙ กิโลเมตร มาตั้งเป็นชื่ออำเภอ ทั้งนี้เพราะหมู่บ้านนี้มีรกรากกันมาแต่เก่าแก่ ผู้คนอาศัยอยู่กันหนาแน่น มีโบราณสถานปรากฏอยู่ตั้งอยู่บริเวณนอกหมู่บ้าน เป็นที่เคารพสักการะของชาวบ้านสืบทอดถึงปัจจุบัน

ณ หมู่บ้านแห่งนี้มีทรัพยากรที่ธรรมชาติมอบให้ คือ ดินที่มีคุณสมบัติพิเศษกว่าที่อื่นๆ เป็นดินเหนียวตามริมฝั่งแม่น้ำชี มีคุณสมบัติพิเศษคือ เป็นดินสีเทา-ดำ ไม่มีเม็ดกรวดทรายปะปน เนื้อละเอียด เหนียวเมื่อถูกน้ำ

มีที่นี้แห่งเดียวในอำเภอแก่งสนามนาง ชาวบ้านจะนำไปปั้นเป็นหม้อ โอ่ง กระถาง ฯลฯ ยึดเป็นอาชีพปั้นดินขายชั่วคราวชั่วนาน จน “หม้อดิน โอ่งดิน” เป็นที่รู้จักแพร่หลายในภาคอีสาน เทคนิควิธีการปั้นนั้น จะกระทำโดยใช้มือล้วนๆ เป็นงานฝีมือและภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างแท้จริง

ยายหมี แทนรินทร์ ผู้เฒ่าวัย ๗๐ ภูมิปัญญาแห่งบ้านแก่งสนามนาง มีความรู้ความชำนาญการปั้น การผสมดิน และยึดอาชีพปั้นหม้อขายเลี้ยงครอบครัวมากกว่า ๓๐ ปี

ผู้เฒ่าเผยเคล็ดลับการเตรียมดินที่จะปั้นเป็นหม้อ ถ่ายทอดให้ลูกหลานฟังว่า ก่อนการปั้นหรือตีเป็นหม้อ โอ่ง นั้น จะต้องมีการ “ดินเชื้อ” กับ “ดินปั้นหรือดินตีหม้อ” เสียก่อน

“ดินเชื้อ” เป็นดินที่ผลิตขึ้นเป็นพิเศษ มีคุณสมบัติเหนียวมาก ช่วยทำให้การตีเป็นหม้อหรือโอ่งได้ง่าย ภาษาเทคนิคเขาเรียกว่า ตีขึ้น วิธีการทำดินเชื้อ คือ นำดินเหนียวไปผึ่งแดดให้แห้ง แล้วนำไปแช่น้ำผสมกับแกลบ (แกลบที่ได้จากโรงสีข้าว) ในอัตรา ดิน ๑ ส่วน ต่อแกลบ ๒-๓ ส่วน ปั้นเป็นก้อนรูปสี่เหลี่ยมหนักก้อนละประมาณ ๑ กิโลกรัม นำไปผึ่งแดดให้แห้งสนิท จากนั้นค่อยนำไปเผาไฟให้สุกหรือไฟไหม้แกลบให้ทั่วทั้งก้อน เสร็จแล้วนำก้อนดินที่เผาสุกแล้วนี้ไปตำหรือบดให้ละเอียด ร่อนด้วยตะแกรงอีกทีคล้ายร่อนทราย เม็ดดินที่ได้จากการร่อนคือ “ดินเชื้อ”

ส่วน “ดินปั้นหรือตีหม้อ” คือดินเหนียวที่ได้จากการผึ่งแดดให้แห้งแล้วนำไปแช่ให้เข้ากับน้ำจนได้ที่พอดี ไม้และหรือเหลวเกินไปเพื่อเอาไปผสมกับดินเชื้อ เมื่อจะทำการตีหม้อ

เมื่อพูดเรื่อง “ดินดี” ของดีแก่งสนามนางไปแล้ว ก็จำเป็นต้องกล่าวถึง “การตีหม้อ”

เพราะเป็นอีกอาชีพหนึ่งที่สร้างชื่อให้กับชุมชนนี้ การตีหม้อมีขั้นตอนไม่ค่อยยุ่งยาก และช่างตีของแก่งสนามนางก็คิดประดิษฐ์เครื่องมือมาช่วยตีหม้อ ที่สำคัญ ก็มี “ครกฉวีหม้อ” ทำมาจากต้นไม้ นำมาตัดเป็นท่อนวางในทางตั้ง เหมือนตอไม้ตั้งไว้ เลยเรียกกันง่ายๆ ว่า ตอไม้ ขึ้นต่อไปคือ “ไม้ลาย” เป็นไม้เอาไว้ตีสร้างลวดลายต่างๆ ถัดไปคือ “ใบฉวี” เอามาจากใบสับปะรดหรือต้นกระบองยักษ์ สมัยนี้ใช้ถุงพลาสติกหนาๆ แทนเครื่องมือชิ้นสุดท้ายคือ “หินดู”

รู้เรื่องเครื่องมือกันทุกชิ้นแล้วก็ถึงขั้นตอนการ “ตีหม้อ”

ขั้นแรก นำดินปั้นหม้อผสมดินเชื้อ ในอัตราส่วน ดินปั้น ๑ ส่วน ดินเชื้อ ๒ ส่วน ผสมเสร็จก็ปั้นหรือกลิ้งดินให้เป็นทรงกระบอกแล้วก็ทำการ “จกเบา” คือใช้มือเหยงตรงกลางให้เป็นรู จากนั้น “ไล่เบา” คือไล่ดินหลังจากการทำให้เป็นรูแล้ว จนมีขนาดรูใหญ่ขึ้นโดยใช้มือบีบ จึงเรียกว่า “เบา”

ขั้นตอนต่อไป คือการ “ฉวี” โดยนำเอาเยื่อใบสับปะรดมาขึ้นเป็นรูปปากหม้อ จากนั้นก็ทำการ “นั่งหุ้ม” คือใช้หินดูกับไม้ตีหรือไม้ลายตีให้เป็นรูปหม้อโดยตีไล่ให้ดินเรียบรอบๆ ตัวหม้อ จนได้ขนาดสวยงามตามต้องการ

ขั้นตอนสุดท้าย นำหม้อที่ปั้นได้ไปผึ่งให้แห้งสนิท แล้วนำไปเผาไฟให้สุกอีกครั้ง เมื่อดินสุกก็เป็นอันเสร็จได้หม้อสี่เหลี่ยมถึงส้มอ่วม

การ “ตีหม้อ” ส่วนมากจะเป็นช่างชาวจังหวัดนครราชสีมา (ไทยโคราช) ที่อพยพไปตั้งบ้านเรือนอยู่ตามจังหวัดต่างๆ และยึดอาชีพปั้นหม้อขาย จึงมีคำกล่าวที่ว่า “ไทยตีหม้อดีก่อน บัดลีแล้วตีกันจอดกัน”

๑๐๗ ปี เส้นทางการศึกษาไทย เตรียม “พลิกโฉม” สู่มิติใหม่

ลูกเจ้านายชั้นสูง
ศึกษาเล่าเรียน
อยู่แต่เฉพาะ
ในรั้วในวัง

๑๐๗ ปี ของการศึกษาไทย จาก พ.ศ.๒๔๓๕-๒๕๔๒ นับเป็นอดีตอันยาวนาน และควรแก่การศึกษาเพื่อให้รู้เห็นตั้งแต่ก้าวแรกของการศึกษาไทยจนถึงปัจจุบัน โดยทั่วไปนิยมแบ่งเนื้อหาสาระของการศึกษาออกเป็น ๕ ยุค ทั้งนี้โดยเหตุผลและความสำคัญหลายประการ กล่าวคือ

- ๑) ยุคแรกเริ่ม : ยุค “พลิกแผ่นดิน”
จัดตั้งกระทรวงศึกษาธิการ (พ.ศ.๒๔๓๕-๒๔๗๕)
- ๒) ยุคขยายงาน : หัวเลี้ยวหัวต่อที่สำคัญ
(พ.ศ. ๒๔๗๕-๒๕๐๓)
- ๓) ยุคแสวงหา : ถือกำเนิดแนวคิดปฏิรูป (พ.ศ.๒๕๐๓-๒๕๒๐)
- ๔) ยุคพัฒนา : การศึกษาเพื่อพัฒนาชีวิต และสังคม
(พ.ศ.๒๕๒๐-๒๕๓๓)
- ๕) ยุคปฏิรูป : มุ่งสร้างสังคมยุคใหม่ (พ.ศ.๒๕๓๓-ปัจจุบัน)

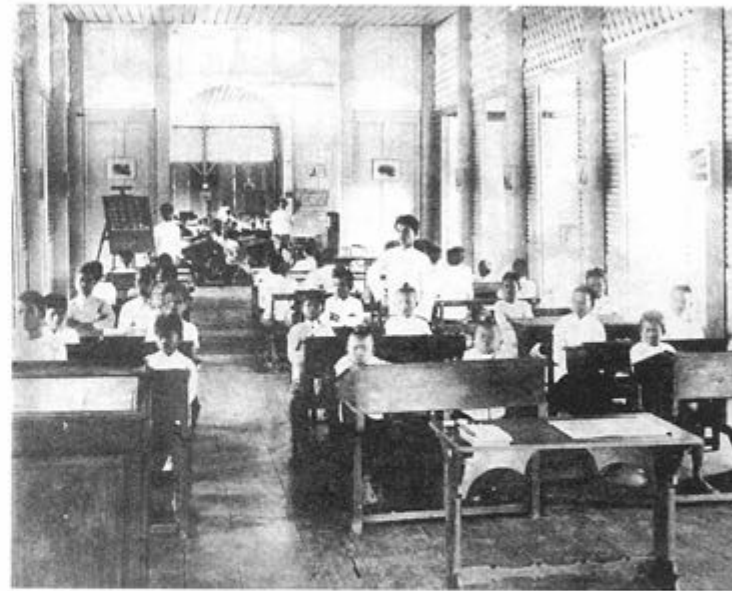
ก้าวแรก : ยุค “พลิกแผ่นดิน” จัดตั้งกระทรวงศึกษาธิการ (พ.ศ.๒๔๓๕-๒๔๗๕)

นับแต่สมัยโบราณเป็นต้นมา กล่าวคือ ตั้งแต่สมัยกรุงสุโขทัยจนถึงต้นกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น การจัดการศึกษาของไทย ยังไม่มีระบบที่แน่นอนและยังอยู่ในวงจำกัด ซึ่งเป็นหน้าที่โดยตรงของรัฐ แต่เป็นเรื่องที่ประชาชนจะแสวงหาเอาเอง การศึกษาเล่าเรียนจึงเป็นเรื่องของบุคคลจำนวนน้อย ผู้ที่ได้รับการศึกษาเล่าเรียนมักเป็นบุคคลชั้นสูง ประชาชนส่วนใหญ่ไม่ค่อยมีโอกาสโรงเรียนซึ่งเป็นสถานที่ให้การศึกษาแก่ประชาชนก็ยังไม่ได้มีการจัดตั้งขึ้นเป็นแบบแผน สถานที่เล่าเรียนจึงมักอยู่ในราชสำนัก วัดใหญ่ๆ และบ้าน วิชาที่เล่าเรียน ได้แก่ อ่านเขียนหนังสือไทยและคิดเลขบ้างเล็กน้อย วิชาชีพที่สอนส่วนมากเป็นการฝึกงาน และอาชีพสืบทอดจากบรรพบุรุษ การจัดตั้งสถานศึกษาที่เรียกกันว่าโรงเรียนนั้น เพิ่งมีการจัดตั้งขึ้นเป็นครั้งแรกใน พ.ศ.๒๔๑๔ อันเป็นต้นรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

อย่างไรก็ดี จาก พ.ศ.๒๔๑๕ ที่ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตั้งโรงเรียนหลวงสอนภาษาไทยขึ้นในพระบรมมหาราชวัง นับเป็นโรงเรียนแห่งแรกที่จัดตั้งขึ้นตามแบบโรงเรียนที่เข้าใจกันอยู่ในปัจจุบัน จนถึง พ.ศ.๒๔๓๕ โปรดเกล้าฯ ให้ตั้ง “กระทรวงธรรมการ” ขึ้น เมื่อวันที่ ๑ เมษายน พ.ศ.๒๔๓๕ การจัดการศึกษาของไทยก็เจริญก้าวหน้า และได้ดำเนินการในหลายประการ ที่สำคัญคือ

- ◆ โปรดเกล้าฯ ให้มีอาจารย์สอนหนังสือไทยและสอนเลขทุกๆ พระอาราม เมื่อ พ.ศ. ๒๔๑๘

- ◆ โปรดเกล้าฯ จัดตั้งโรงเรียนนายทหารมหาดเล็ก เมื่อ พ.ศ.๒๔๒๙

- ◆ ตั้งโรงเรียนวัดมทรณพาราม ซึ่งนับเป็นโรงเรียนสำหรับราษฎรแห่งแรก เมื่อ พ.ศ. ๒๔๒๘ หลังจากนั้นมีการจัดตั้งโรงเรียนเพิ่มขึ้นเป็นลำดับ จนถึงปี พ.ศ.๒๔๒๘ มีโรงเรียนทั้งหมด ๒๙ โรง และนักเรียน ๒,๐๔๔ คน

ต่อมาใน พ.ศ.๒๔๓๐ เมื่อมีการจัดตั้งโรงเรียนเพิ่มมากขึ้น พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว จึงทรงมีพระราชดำริว่า โดยปกติหน้าที่การจัดการโรงเรียนสำหรับประชาชนเป็นของฝ่ายพลเรือน แต่มาอยู่ในความรับผิดชอบของฝ่ายทหาร ทั้งนี้เพราะทรงมอบหมายให้สมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพ (เมื่อครั้งทรงเป็นพระเจ้า้องยาเธอพระองค์เจ้าดิศวรกุมาร) ผู้บังคับการกรมทหารมหาดเล็ก เป็นผู้ดำเนินการ ดังนั้นเมื่อได้จัดตั้งโรงเรียนแพร่หลายการเล่าเรียนเจริญมากขึ้น สมควรจะตั้งเป็นกรมฝ่ายพลเรือน ด้วยเหตุดังกล่าวจึงโปรดเกล้าฯ ให้ตั้งกรมศึกษาธิการขึ้น เมื่อวันที่ ๖ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๓๐ และโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งให้สมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพ (เมื่อครั้งทรงเป็นกรมหมื่น) ทรงบัญชาการกรมศึกษาธิการ ให้โอนโรงเรียนต่างๆ ที่มีอยู่ในขณะนั้นมาขึ้นกับกรมศึกษาธิการทั้งหมด

ใน พ.ศ.๒๔๓๒ โปรดเกล้าฯ ให้รวมกรม

บรรยากาศ
ห้องเรียน
สมัยรัชกาลที่ ๕

ธรรมการ กรมสังฆการี กรมพยาบาล กรมพิพิธภัณฑสถานและกรมศึกษาธิการ เข้าด้วยกันตั้งเป็นกระทรวงธรรมการ (แต่ยังเรียกเป็นกรมอยู่) และใน พ.ศ.๒๔๓๓ โปรดเกล้าฯ ให้กรมหมื่นดำรงราชานุภาพ มาเป็นอธิบดีกระทรวงธรรมการตำแหน่งเดียว แต่เมื่อโปรดเกล้าฯ ตั้งกระทรวงเสนาบดีขึ้น เมื่อวันที่ ๑ เมษายน พ.ศ.๒๔๓๕ จึงโปรดเกล้าฯ ให้สมเด็จพระยาบรมราชานุภาพ ดำรงตำแหน่งเสนาบดีกระทรวงมหาดไทย และโปรดเกล้าฯ ให้เจ้าพระยาภาสกรวงศ์ (พรขุนนาศ) เมื่อครั้งยังเป็นพระยาภาสกรวงศ์ ดำรงตำแหน่งเสนาบดีกระทรวงธรรมการ

สำหรับการศึกษาไทย ในช่วงระหว่าง พ.ศ.๒๔๓๕ อันเป็นปีแรกที่ตั้งกระทรวงธรรมการ จนถึง พ.ศ.๒๔๗๕ ที่มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นระบอบประชาธิปไตยนั้น กล่าวได้ว่าเป็นช่วงที่มีความสำคัญยิ่งช่วงหนึ่ง หรืออาจนับได้ว่าเป็นก้าวแรกของการศึกษาไทย ทั้งนี้เพราะเป็นการจัดการศึกษาภายใต้ระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชของพระมหากษัตริย์ไทย ๓ พระองค์ คือ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (พ.ศ.๒๔๑๑-๒๔๕๓) พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว(พ.ศ. ๒๔๕๓-๒๔๖๘) พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว (พ.ศ.๒๔๖๘-๒๔๗๗) โดยเฉพาะในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวนั้น ทรงปรับปรุงและพัฒนาประเทศเป็นการใหญ่ ทั้งด้านการเมือง การปกครอง การคลัง การคมนาคม การสาธารณสุข การศึกษา ฯลฯ จนพระราชโอรสของพระองค์ คือ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงเรียกการปรับปรุงประเทศในครั้งนั้นว่า “การพลิกแผ่นดิน”

สำหรับในด้านการศึกษานั้น พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงมีพระราชดำริว่า การศึกษาทำให้คนเฉลียวฉลาดอาจเป็นกำลังสำคัญยิ่งในการพัฒนาบ้านเมือง

ด้วยเหตุผลดังกล่าวพระองค์จึงทรงให้ความสำคัญในเรื่องการศึกษาเป็นอย่างยิ่ง โดยให้ความสำคัญเป็นลำดับแรกในสิ่งที่พระองค์ทรงจัดและทรงปฏิรูปทั้งหมด ส่วนในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว และพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว การจัดการศึกษาก็เป็นการขยายงานและสานต่อให้เจริญก้าวหน้าขึ้นในทุกๆ ด้าน ทุกระดับ

ยุคขยายงาน : หัวเลี้ยวหัวต่อที่สำคัญ (พ.ศ. ๒๔๗๕-๒๕๐๓)

การเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราช มาเป็นระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข เมื่อวันที่ ๒๔ มิถุนายน พ.ศ.๒๔๗๕ นับเป็นการเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญยิ่งครั้งหนึ่ง เพราะเป็นการเปลี่ยนแปลงทั้งในด้านการเมือง การปกครอง การบริหารเศรษฐกิจ สังคม และการศึกษา ฯลฯ โดยเฉพาะในด้านการศึกษา หลังจากที่ได้มีการปรับปรุงครั้งใหญ่ หรือที่เรียกกันว่า “การปฏิรูปการศึกษา” ในสมัยรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ซึ่งเจริญก้าวหน้ามาโดยลำดับนั้น “คณะราษฎร” ก็ให้ความสำคัญมากเช่นกัน กล่าวคือ “ประกาศของคณะราษฎร ฉบับที่ ๑” ที่ประกาศเมื่อวันที่ ๒๔ มิถุนายน พ.ศ.๒๔๗๕ ได้กำหนดหลักการสำคัญ เพื่อเป็นหลักฐานและเป้าหมายในทางเศรษฐกิจ หลักสิทธิเสมอภาค และหลักเสรีภาพ แล้วก็มีหลักการศึกษายู่ด้วย ซึ่งกำหนดไว้ว่า “จะต้องให้การศึกษาย่างเต็มที่แก่ราษฎร” ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ในการปกครองระบอบประชาธิปไตยและมีเจตนาเพื่อพัฒนาการศึกษาของชาติให้เจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้น

นอกจากนี้ “พระราชบัญญัติธรรมนูญการปกครองแผ่นดินสยามชั่วคราว พุทธศักราช ๒๔๗๕” และ “รัฐธรรมนูญแห่งราช

อาณาจักรสยาม พ.ศ.๒๔๗๕” ก็ได้กำหนดเงื่อนไขของการศึกษากับการปกครองระบอบประชาธิปไตยไว้ด้วยว่า เมื่อประชาชนได้รับการศึกษาจนจบประโยคประถมศึกษาเกินครึ่งหนึ่งของจำนวนประชาชนทั้งหมด หรืออย่างช้าต้องไม่เกิน ๑๐ ปี ประชาชนชาวไทยจะมีโอกาสเลือกตั้งผู้แทนราษฎรและสมาชิกประเภทที่ ๒ (สมาชิกแต่งตั้ง) จะไม่มีอีกต่อไป

แสดงให้เห็นว่า “คณะราษฎร” มีเจตนารมณ์ที่จะทำนุบำรุงการศึกษาของชาติให้เจริญก้าวหน้าและบรรลุผลตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

ระหว่าง พ.ศ.๒๔๗๕-๒๕๐๓ มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับถาวร ฉบับชั่วคราว และฉบับแก้ไข เพื่อเป็นหลักในการปกครองประเทศ จำนวน ๑๕ ฉบับ มีรัฐบาลบริหารราชการแผ่นดินรวม ๓๐ ชุด มีผู้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ๑๖ คน ซึ่งนับว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงบ่อยเกินควร มีผลกระทบต่อข้อกำหนดนโยบายและการดำเนินงานการศึกษาอย่างมาก อย่างไรก็ตามในระยะเวลาดังกล่าว การศึกษาของชาติก็ได้มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหลายประการ นับได้ว่าเป็นช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อที่สำคัญยิ่งของประวัติศาสตร์การศึกษาไทย เพราะเป็นช่วงที่เชื่อมโยงระหว่างการจัดการศึกษาไทยในสมัยสมบูรณาญาสิทธิราชกับสมัยปัจจุบันอย่างเห็นได้ชัด

ยุคแสวงหา : ตีอกำเนิดแนวคิดปฏิรูป (พ.ศ.๒๕๐๓-๒๕๒๐)

การจัดการศึกษาในช่วงปี พ.ศ.๒๕๐๓-๒๕๒๐ เป็นผลจากความพยายามขยายการศึกษาทั้งทางด้านปริมาณและคุณภาพโดยความร่วมมือขององค์การระหว่างประเทศ ซึ่งได้จัดตั้งโครงการทดลองและโครงการพัฒนาทางการศึกษาจำนวนมากทั้งระดับมหภาคและ

จุลภาค ในระหว่างปี พ.ศ.๒๔๙๔-๒๕๑๐ ผลักดันให้มีการประกาศใช้แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๐๓ และปรับปรุงหลักสูตรระดับการศึกษา ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาที่สำคัญ คือ มีการขยายการศึกษาภาคบังคับเป็น ๗ ปี ใน พ.ศ.๒๕๐๖ ต่อมาใน พ.ศ.๒๕๐๙ มีการโอนการศึกษาประชาบาลไปสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด โดยคาดว่าจะสามารถกระจายการศึกษาภาคบังคับไปสู่ท้องถิ่นได้ทั่วถึง แต่ปรากฏว่าในระหว่างปี พ.ศ.๒๕๐๗-๒๕๑๙ การจัดการศึกษาภาคบังคับจัดได้เพียงร้อยละ ๕๑.๔๒ ของประชากรในกลุ่มอายุเท่านั้น ส่วนการศึกษาในระดับอื่นๆ แม้จะมีจำนวนนักเรียนเพิ่มขึ้น แต่ยังมีจำนวนน้อยเมื่อเทียบกับจำนวนประชากรในกลุ่มอายุเดียวกัน

มีข้อที่น่าสังเกตคือ การศึกษาสายอาชีวศึกษาในช่วงระหว่างปี ๒๕๐๓-๒๕๑๗ มีจำนวนนักศึกษาสนใจน้อย แต่เพิ่มมากขึ้นในช่วง พ.ศ.๒๕๑๗-๒๕๑๙ ขณะที่การผลิตนักเรียนฝึกหัดครูมีจำนวนมากขึ้นในช่วง พ.ศ. ๒๕๐๓-๒๕๑๕ และเสื่อมความนิยมลงภายหลังเนื่องจากผู้จบการศึกษาบางส่วนไม่มีงานทำ และประชาชนหันมาประกอบอาชีพอื่นมากขึ้น ส่วนการศึกษาเอกชนหันมาจัดการศึกษาระดับมัธยมและอุดมศึกษา แทนการจัดการศึกษาภาคบังคับมากขึ้น นอกจากนี้ในปี พ.ศ.๒๕๑๕ กระทรวงศึกษาธิการได้นำนวัตกรรมทางวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีเข้ามาในโรงเรียน

จะเห็นได้ว่าการศึกษาในระยะนี้มีการเปลี่ยนแปลงไปในทางบวก หากแต่ยังมีปัญหาทางการศึกษาอีกมาก อาทิ การขยายการศึกษาภาคบังคับไม่บรรลุผล ปัญหาการบริหารการศึกษาไม่เป็นเอกภาพและมีลักษณะรวมศูนย์ ปัญหาด้านคุณภาพและเสมอภาคทางการศึกษา ตลอดจนปัญหาอื่นๆ ก่อให้เกิดความสนใจในการแสวงหาทิศทางการพัฒนา

การศึกษาอย่างแท้จริงในปี พ.ศ.๒๕๑๐ และเป็นผลสืบเนื่องให้เกิดแนวคิดในการปฏิรูปการศึกษา พ.ศ.๒๕๑๗ ซึ่งแนวคิดนี้เป็นรากฐานในการพัฒนาทางการศึกษาในช่วงปี พ.ศ. ๒๕๒๐ จนถึงปัจจุบัน จึงอาจกล่าวได้ว่าการจัดการศึกษายุคนี้เป็นยุคแห่งการแสวงหาทิศทางการพัฒนาการศึกษาอย่างแท้จริง

ยุคพัฒนา : การศึกษาเพื่อพัฒนาชีวิตและสังคม (พ.ศ.๒๕๒๐-๒๕๓๓)

การจัดการศึกษาในช่วงปี พ.ศ.๒๕๒๐ จนถึง ๒๕๓๓ เป็นความพยายามที่จะนำแนวคิดของนักการศึกษาไทยมาใช้ในการศึกษา โดยคำนึงถึงบริบททางสังคมและวัฒนธรรมไทยมากขึ้น กล่าวคือ จัดการศึกษาให้แก่ประชาชนตลอดชีพ เพื่อให้ผู้เรียนสนใจและตระหนักในตนเองในด้านความรู้สึกรู้ว่าเป็นสมาชิกส่วนหนึ่งของสังคม และนำความรู้ที่ได้มาพัฒนาตนเอง ครอบครัว สังคมและประเทศตลอดจนสิ่งแวดล้อมที่ตนเป็นสมาชิกอยู่ หรือที่เรียกว่าการจัดการศึกษาเพื่อชีวิตและสังคม

การจัดการศึกษาเพื่อชีวิตและสังคมเป็นแนวคิดของคณะกรรมการปฏิรูปการศึกษาในช่วงปี พ.ศ.๒๕๒๐-ปัจจุบัน แม้ว่าจะมีการปรับเปลี่ยนไปบ้างแต่ก็เพียงเล็กน้อย เพื่อให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจและสังคมการเมือง โดยดำเนินการจัดการศึกษาตามแผนพัฒนาการศึกษาระยะที่ ๔-๖ ดังนี้

แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติระยะที่ ๔ ช่วงปี พ.ศ.๒๕๒๐-๒๕๒๔ มีการเปลี่ยนแปลงระบบการศึกษาแบบ ๔ : ๓ : ๓ : ๒ เป็น ๖ : ๓ : ๓ และการเปลี่ยนหลักสูตรต่างๆ เพื่อให้เหมาะสม การขยายการศึกษาภาคบังคับ และระบบการศึกษาใหม่ ได้แก่ การเปลี่ยนหลักสูตรในระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา

ตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลาย

ต่อมาในช่วงแผนพัฒนาฯระยะที่ ๕ ปี พ.ศ.๒๕๒๕-๒๕๒๙ เป็นช่วงที่สภาวะเศรษฐกิจของประเทศตกต่ำ การพัฒนาประเทศไม่สมดุลคือ ผลประโยชน์ของการพัฒนาตกอยู่กับคนบางกลุ่ม ทำให้มีปัญหาเรื่องการว่างงานและความไม่เท่าเทียมกันในด้านโอกาสของคนในเขตชนบท ดังนั้น การศึกษาในช่วงนี้เป็นการศึกษาเพื่ออาชีพ และการขยายโอกาสทางการศึกษา ซึ่งเรื่องนี้ได้สืบเนื่องมาถึงช่วงแผนพัฒนาฯระยะที่ ๖ ปี พ.ศ.๒๕๓๐-๒๕๓๔ นับเป็นการขยายโอกาสทางการศึกษา การพัฒนาระบบบริหารการศึกษา และคุณภาพทางการศึกษา

แม้จะมีการแก้ไขปัญหาดลอดช่วงเวลาที่ผ่านมา แต่สภาพปัญหาที่ยังคงอยู่ขณะนี้แสดงให้เห็นว่าเป็นผลจากการนำแนวคิดการจัดการศึกษาเพื่อชีวิตและสังคมของคณะปฏิรูปปี พ.ศ.๒๕๐๗ มาใช้เพียงบางส่วน และส่วนที่ไม่นำมาใช้ คือส่วนที่เป็นปัญหาในปัจจุบันและมีแนวโน้มว่าในอนาคตจะปรับตาม ได้แก่ การปรับระบบการบริหารการศึกษา การปรับสภาพวิทยาลัยครูให้เป็นวิทยาลัยชุมชน และการขยายโอกาสทางการศึกษา เป็นต้น จึงอาจกล่าวได้ว่าในช่วงปี พ.ศ.๒๕๒๐-๒๕๓๓ เป็นการจัดการศึกษาเพื่อชีวิตและสังคมอย่างแท้จริง

ยุคปฏิรูป : มุ่งสร้างสังคมยุคใหม่ (พ.ศ.๒๕๓๓-ปัจจุบัน)

การศึกษาไทยในทศวรรษนี้อยู่ในช่วงการจัดการศึกษาตามแผนพัฒนาการศึกษาระยะที่ ๗ (พ.ศ.๒๕๓๕-๒๕๓๙) และระยะที่ ๘ (พ.ศ.๒๕๔๐-๒๕๔๔) มุ่งสร้างความสมดุลในการพัฒนาทั้งเอกัตบุคคลและการพัฒนาสังคมในสวนรวม โดยวางอยู่บนพื้นฐานหลักที่สำคัญ ๔ ประการ คือ การศึกษาเพื่อปวงชน

การศึกษาเพื่อความเสมอภาค การศึกษาเพื่อ การเรียนรู้ตลอดชีพ และการศึกษาเพื่อการ มีงานทำ

เพื่อสนองหลักดังกล่าว หน่วยงานต่างๆ จึงได้จัดการศึกษาที่เป็นรูปธรรมหลายประการ เช่น

ในระดับก่อนประถมศึกษา มีนโยบาย ในการเร่งขยายการบริการการศึกษาสำหรับเด็กก่อนวัยเรียน ซึ่งคาดว่าจะมีปัญหาการ เลี้ยงดูในอนาคตให้ทั่วถึงยิ่งขึ้น โดยกำหนด บทบาทและสัดส่วนความรับผิดชอบของรัฐ และเอกชนอย่างชัดเจน

ในระดับประถมศึกษาซึ่งจำนวนเด็กจะ ลดลง ได้เน้นการพัฒนาคุณภาพ การปรับปรุงบริการให้เข้าถึงเด็กที่ขาดโอกาสทางการ ศึกษาในรูปแบบต่างๆ และการเจ็บจ่านทรัพยากร ส่วนหนึ่ง เพื่อส่งเสริมการศึกษาก่อนวัย เรียนและการต่อยอดพื้นฐานทางการศึกษา สำหรับเด็กที่จบประถมศึกษาปีที่ ๖ และไม่ได้เข้าเรียนต่อในโรงเรียนมัธยมศึกษา

ในระดับมัธยมศึกษา ได้มีความพยายาม ที่จะพัฒนาการศึกษาระดับมัธยมศึกษาให้ เป็นการศึกษาก่อนพื้นฐานสำหรับปวงชน ด้วยการ วางมาตรการที่จะจูงใจผู้เรียนและผู้ปกครอง ลดภาระในด้านค่าใช้จ่าย ปรับหลักสูตรและ วิธีการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับสภาพ ในท้องถิ่น ตลอดจนจัดทางเลือกทางการ ศึกษาที่หลากหลาย

ในระดับอุดมศึกษา ให้ความสำคัญต่อ การปรับปรุงคุณภาพของนักศึกษาให้เป็นทั้ง กำลังคนที่มีฝีมือ ความชำนาญ เป็นทรัพยากร มนุษย์ที่มีคุณค่า และการพัฒนาสถานศึกษาให้ เป็นแหล่งวิทยาการในชุมชน ในส่วนของกรม การศึกษานอกโรงเรียน ได้เน้นการสร้างเครือข่าย ในการเรียนรู้ด้วยการสร้างความประสาน สัมพันธ์ระหว่างการศึกษาในและนอกระบบ โรงเรียนที่จะถ่ายโอนประสบการณ์ในการเรียนรู้ การขยายการศึกษาทางไกล และการส่ง

เสริมการสนับสนุนให้หน่วยงานภาครัฐ เอกชน ชุมชน ตลอดจนองค์กรศาสนา มีส่วนร่วมรับผิดชอบในการจัดการศึกษาสำหรับประชาชน

ความเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาครั้ง ใหญ่ที่เกิดขึ้นในยุคที่นับได้ว่าเป็นยุคปฏิรูปการ ศึกษาครั้งนี้คือ ได้มี “พระราชบัญญัติการศึกษา แห่งชาติ พ.ศ.๒๕๔๒” ซึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชฯ มหาราช ทรง ลงพระปรมาภิไธยเมื่อวันที่ ๑๙ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๔๒ เพื่อประกาศใช้ต่อไป

สาระสำคัญของพระราชบัญญัติการ ศึกษาแห่งชาติฉบับใหม่ มุ่งหวังให้การศึกษา สร้างคนให้มีประสิทธิภาพ นำไปสู่การสร้าง สังคมแห่งการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจริง เพื่อให้ ก้าวทันนานาอารยประเทศในศตวรรษใหม่ โดยเปลี่ยนชื่อกระทรวงจาก “กระทรวงศึกษาธิการ” เป็น “กระทรวงการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม” การจัดการศึกษาให้ยึด หลักดังนี้ เป็นการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับ ประชาชน ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการ ศึกษา การพัฒนาสาระและการเรียนรู้ให้เป็น ไปอย่างต่อเนื่อง โดยจัดการศึกษาใน ๓ รูปแบบ คือ การศึกษาในระบบ การศึกษานอก ระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย สถานศึกษา อาจจัดการศึกษาในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง หรือทั้งสามรูปแบบก็ได้ และยังมีสาระสำคัญ อื่นๆ อีกมาก

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ จะ สามารถสร้างมิติใหม่ทางการศึกษาให้เกิดขึ้นในสังคมไทยได้อย่างที่คาดหวังไว้ จำเป็น จะต้องใช้ความร่วมมือร่วมใจจากครู อาจารย์ นักศึกษา และบุคลากรทุกฝ่าย โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากประชาชนไทยทุกสาขาอาชีพ ที่ จะต้องร่วมมือกันทำความเข้าใจถึงแนวคิด ทิศทาง และวิธีการจัดการศึกษาเพื่อสร้างการ ศึกษาที่มีคุณภาพสำหรับทุกคนได้อย่างทั่วถึง และเป็นธรรม

การเรียนรู้
ยุคใหม่
มิใช่แค่ในตำรา
และห้องเรียน
เท่านั้น แต่ยังมี
คอมพิวเตอร์
เข้ามาเปิดโลก
กว้างอีกด้วย

unสรุป

สรุปได้ว่าการจัดการศึกษาในช่วงปี พ.ศ. ๒๕๐๓-๒๕๒๐ เป็นผลความพยายามของรัฐบาลในยุคพัฒนาประเทศเพื่อขยายการศึกษาทั้งทางด้านปริมาณและคุณภาพ โดยความร่วมมือขององค์การระหว่างประเทศ ด้วยการจัดตั้งโครงการทดลองและโครงการพัฒนาการศึกษาจำนวนมากทั้งระดับมหภาคและจุลภาค ตลอดจนผลักดันให้มีการประกาศใช้แผนพัฒนาการศึกษา พ.ศ.๒๕๐๓ ปรับปรุงหลักสูตรระดับการศึกษา และทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาที่สำคัญ คือ มีการขยายการศึกษาภาคบังคับเป็น ๗ ปี ต่อมาปี พ.ศ.๒๕๐๙ ได้มีการโอนการศึกษาประชากรไปสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด โดยคาดว่าจะสามารถกระจายการศึกษาภาคบังคับไปสู่ส่วนท้องถิ่นได้ทั่วถึงในระหว่าง พ.ศ.๒๕๐๓-๒๕๑๐ แต่ปรากฏว่า ในระหว่าง พ.ศ. ๒๕๐๗-๒๕๑๙ การจัดการศึกษาภาคบังคับจัดได้เพียงร้อยละ ๕๑.๔๒ ของประชากรในกลุ่มอายุนั้น ส่วนการศึกษาในระดับอื่นๆ

แม้จะมีจำนวนนักเรียนเพิ่มขึ้นตามแผน แต่ก็ยังมีจำนวนน้อยเมื่อเทียบกับจำนวนประชากรในกลุ่มอายุเดียวกัน

อย่างไรก็ตาม ในช่วงระยะนี้ได้มีการจัดทำโครงการทดลองต่างๆ มาก เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาการศึกษา และภาคเอกชนเริ่มมีบทบาทจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาและอุดมศึกษา แทนการจัดการศึกษาภาคบังคับมากขึ้น

นอกจากนี้ในปี พ.ศ.๒๕๑๕ กระทรวงศึกษาธิการได้นำนวัตกรรมทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเข้ามาในโรงเรียน

จะเห็นได้ว่า การจัดการศึกษาในระยะนี้มีการเปลี่ยนแปลงในทางบวกมาก หากแต่ยังมีปัญหาทางการศึกษาอยู่มาก อาทิ การขยายการศึกษาภาคบังคับไม่บรรลุผล ปัญหาการบริหารการศึกษาไม่เป็นเอกภาพและมีลักษณะรวมศูนย์ ปัญหาด้านคุณภาพและความเสมอภาคทางการศึกษา ตลอดจนปัญหาอื่นๆ ก่อให้เกิดความสนใจในการแสวงหาทิศทางการพัฒนาการศึกษาอย่างแท้จริงตั้งแต่ พ.ศ.๒๕๑๐ และเป็นผลสืบเนื่องให้เกิดแนวคิดในการปฏิรูปการศึกษา พ.ศ.๒๕๑๗ ซึ่งแนวคิดนี้เป็นรากฐานในการพัฒนาทางการศึกษาในช่วงปี พ.ศ.๒๕๒๐ จนถึง พ.ศ.๒๕๓๓ จึงอาจกล่าวได้ว่า การจัดการศึกษายุคนี้เป็นยุคแห่งการแสวงหาทิศทางการพัฒนาการศึกษาใหม่อย่างแท้จริง และเมื่ออย่างเข้าสู่ยุคปฏิรูปการศึกษา (พ.ศ.๒๕๓๓-ปัจจุบัน) โดยเฉพาะการเกิดขึ้นของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติฉบับ พ.ศ.๒๕๔๒ จะนำไปสู่โฉมหน้าการศึกษาใหม่ของไทยให้แตกต่างจากอดีต และพัฒนาให้คนไทยมีประสิทธิภาพ สามารถก้าวทันนานาอารยประเทศในศตวรรษหน้าได้

■ จรุณพงษ์ จีระมะกร ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดนครราชสีมา : เรียบเรียง

๒๐ ปี กศน. โคราช

ก บ ก ร พ ฒ น า ค ุ ณ ภ า พ ชี วิ ต

ที่ทำการ
ศูนย์การศึกษา
นอกโรงเรียน
จังหวัด
นครราชสีมา

บรรทัดฐานของการส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน คงยังไม่มีหน่วยงานใดวางกรอบ หรือกำหนดมาตรฐานไว้อย่างชัดเจนตายตัว หรือถ้ามีการวางกรอบไว้ก็คงเป็นการวางกรอบไว้ชั่วคราวครั้งชั่วคราวเท่านั้นเอง อย่างในกรณีจังหวัดนครราชสีมาเมื่อหลายปีมาแล้ว ได้กำหนดนโยบายโดยใช้ความจำเป็นขั้นพื้นฐาน หรือ จปฐ. ๘ และ หรือ จปฐ. ๙ เป็นตัวชี้ของการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนโคราช และกำหนดยุทธศาสตร์การทำงานและการปลุกจิตสำนึกของข้าราชการ-ประชาชน หน่วยงานทุกหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน ให้ถือว่าเป็นคนของกระทรวงเดียวกัน คือ กระทรวงโคราช และปฏิบัติงานภายใต้คำขวัญ หรือสโลแกนที่ว่า **ผลงานงาน ผลงานใจ เป้าหมายคือการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน (คนโคราช)**

หนังสือกลางแปลง :
สื่อโสตทัศนศึกษา
รูปแบบหนึ่งเพื่องาน
ประชาสัมพันธ์
กคน.

จากนโยบายและการกำหนดยุทธศาสตร์
การพัฒนาของจังหวัดนครราชสีมาดังกล่าว
ได้ช่วยเสริมสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้กับหน่วย
งานทุกหน่วยงานที่ตั้งอยู่ในพื้นที่เขตจังหวัด
นครราชสีมา จนกลายเป็นการสร้างเครดิต
หรือความเชื่อถือกับหน่วยงานและบุคคลมา
จนถึงปัจจุบัน จนมีการพูดในลักษณะของการ
ยกย่องชมเชยว่า “ถ้าเป็นข้าราชการหรือ
บุคคลที่เคยทำงานที่โคราช จะเป็นบุคคลที่
ได้รับการยอมรับว่าเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ดี
ความสามารถดี และมักจะได้เป็นใหญ่เป็นโต
ในภายภาคหน้า”

หน่วยงานของ กคน.โคราช ก็คงเช่น
เดียวกับหน่วยงานอื่นๆ ที่ได้รับเครดิตความ
เชื่อถือ รวมถึงการยกย่องชมเชยดังที่ได้
กล่าวไปแล้ว เพราะตลอดระยะเวลาของการ
ดำเนินโครงการโคราชพัฒนา ศูนย์การศึกษา
นอกโรงเรียนจังหวัดนครราชสีมา นับตั้งแต่
ผู้บริหาร และบุคลากรทุกส่วน ได้เข้าไปเป็น
คณะทำงาน/ทีมงานอย่างสำคัญยิ่งกับโครง
การดังกล่าว รวมถึงการได้ใช้สถานที่เกือบ
ทุกตารางนิ้วของศูนย์ศึกษานอกโรงเรียน
จังหวัดนครราชสีมา เป็นที่ฝึกอบรม หลอม

ความคิด แลกเปลี่ยนประสบการณ์การเรียนรู้
ไปพร้อมๆ กัน จนก่อให้เกิดผลึกทางความ
คิดของคน กคน. มาจนถึงปัจจุบัน สิ่งเหล่านี้
ได้ช่วยให้เกิดการผสมผสานความคิด
ปรัชญา และนโยบายในการทำงานที่ได้รับ
มอบหมายจากส่วนกลาง คือ กรมการศึกษานอก
โรงเรียน เข้ากับนโยบายส่วนภูมิภาค
(จังหวัดนครราชสีมา) และส่วนท้องถิ่นต่างๆ
(เทศบาล อบต.) ไว้อย่างผสมผสานกลมกลืน
และน่าสนใจยิ่ง จนกลายเป็นขนบธรรมเนียม
ปฏิบัติหล่อหลอมและบ่มเพาะความคิดคน
กคน.โคราชได้อย่างยืนยาวมาจนถึงปัจจุบัน
ดังคำขวัญและสโลแกนของศูนย์ศึกษานอก
โรงเรียนโคราช ที่ว่า **ร่วมมือ ตั้งใจ จริงใจ
เป้าหมายคือการพัฒนาคุณภาพชีวิต**

ข้าพเจ้าอยากจะพูดว่า ไม่มีบุคลากร
ของ กคน.โคราชคนใดที่ไม่รู้จักคำขวัญหรือ
สโลแกนดังกล่าว แม้กระทั่งบุคคลที่เคยผ่าน
รั้ว กคน.โคราชไปแล้ว ก็คงจะก้องอยู่ในโสต
ประสาทและความภาคภูมิใจไม่รู้ลืมเช่นกัน
ถึงแม้ว่า ณ เวลานี้ กคน.โคราชได้ย่างก้าวเข้า
สู่วัยที่ ๒๐ และได้มีการปรับเปลี่ยนไปบ้างแล้ว

ที่	ระยะเวลา/สถาบัน กศน.	ความคิด/กิจกรรม	เป้าหมาย
๑.	พ.ศ.๒๕๒๒-๒๕๒๖ สถาบัน กศน.โคราช ♦ โรงเรียนฝึกฝนอาชีพเคลื่อนที่ จังหวัดนครราชสีมา ↓ ♦ ศูนย์การศึกษาประชาชน ↓ ♦ ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน จังหวัดนครราชสีมา	♦ การศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จ ขั้นพื้นฐาน ♦ ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน ♦ ห้องสมุดประชาชนจังหวัด-อำเภอ ♦ โรงเรียนผู้ใหญ่ ♦ การศึกษาสายอาชีพแบบเคลื่อนที่	<u>การพัฒนาคุณภาพชีวิต</u> ↓ ♦ ส่งเสริมการอ่าน ♦ ส่งเสริมการเรียนรู้ ทั้งสายสามัญและอาชีพ
๒.	พ.ศ.๒๕๒๗-๒๕๓๑ สถาบัน กศน.โคราช ♦ ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน จังหวัดนครราชสีมา	♦ กิจกรรมการศึกษาผู้ใหญ่ แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐาน ♦ ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน ♦ ห้องสมุดประชาชนจังหวัด-อำเภอ ♦ โรงเรียนผู้ใหญ่ ♦ การศึกษาสายอาชีพ	
 <p data-bbox="292 1550 487 1714">อุทยานการศึกษา หน้าตาเป็นแบบนี้ แนวคิดใหม่เพื่อ ส่งเสริมการเรียนรู้</p>	<u>กิจกรรม-แนวความคิดใหม่ๆ ที่มีผลกระทบ</u> ๑) ปรับปรุงหลักสูตรกศน. สายสามัญ ๓ ระดับ กำหนดวิธีเรียน ๓ วิธี คือ ทางไกล ตนเอง และชั้นเรียน ๒) แนวคิดแหล่งความรู้-อุทยาน การศึกษา ๓) โครงการโคราชพัฒนา “ผลงานงาน-ผลงานใจ” เป้าหมายการพัฒนาคุณภาพชีวิต ๔) ศูนย์บริการข่าวสาร-ข้อมูล ระดับอำเภอที่อำเภอสีคิ้ว ๕) การใช้สื่อเพื่อการเรียนรู้ หลากหลายและมีลักษณะเป็นสื่อ ของ กศน.จริงๆ	<u>การพัฒนาคุณภาพชีวิต</u> ↓ ♦ ส่งเสริมการอ่าน ♦ ส่งเสริมการเรียนรู้ ♦ การส่งเสริมการเรียนรู้ โดยใช้เครือข่าย	

กิจกรรมการจัดการศึกษานอกโรงเรียนทั้งสายสามัญและสายอาชีพ

กิจกรรมการจัดการศึกษานอกโรงเรียน สายสามัญ
เช่น กิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิต
การประชุมเทคนิคนักศึกษา งานแข่งขันกีฬา และอีกมากมาย

กิจกรรมการจัดการศึกษาสายอาชีพ
เช่น อบรมวิชาชีพเลี้ยงปลา
อบรมวิชาชีพสำหรับทหารกองประจำการ
และวิชาชีพอื่นๆ

ที่	ระยะเวลา/สถาบัน กศน.	ความคิด/กิจกรรม	เป้าหมาย
๓.	<p>พ.ศ.๒๕๓๒-๒๕๓๖</p> <p>สถาบัน กศน.โคราช</p> <ul style="list-style-type: none"> ◆ ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียน จังหวัดนครราชสีมา ↓ ◆ ศูนย์ประสานงาน กศน. อำเภอ ↓ ◆ ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” จำนวน ๒ แห่ง <ul style="list-style-type: none"> - อำเภอปากช่อง - อำเภอชุมพวง 	<ul style="list-style-type: none"> ◆ กิจกรรมยังคงปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง จากระยะเวลา ๑๐ ปีที่แล้ว ◆ แนวความคิดการทำงานเชิงประสานงานมีมากและหลากหลาย 	<p><u>การพัฒนาคุณภาพชีวิต</u></p> <p>↓</p> <ul style="list-style-type: none"> ◆ ส่งเสริมการอ่าน ◆ ส่งเสริมการเรียนรู้ อย่างหลากหลายและต่อเนื่อง ◆ การส่งเสริมการเรียนรู้ โดยใช้เครือข่าย
๔.	<p>พ.ศ.๒๕๓๗-๒๕๔๒</p> <p>สถาบัน กศน.โคราช</p> <ul style="list-style-type: none"> ◆ ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียน จังหวัดนครราชสีมา ↓ ◆ ศูนย์ประสานงาน กศน.อำเภอ ↓ ◆ ห้องสมุดประชาชนอำเภอ มีครบทุกแห่ง ◆ ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” จำนวน ๔ แห่ง <ul style="list-style-type: none"> - อำเภอพิมาย - อำเภอปักธงชัย - อำเภอเมือง - อำเภอแก้งสนามนาง 	<ul style="list-style-type: none"> ◆ กิจกรรมยังคงปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง จากระยะเวลา ๑๕ ปี ◆ แนวความคิดการทำงานเชิงประสานงานมีมาก และหลากหลาย ◆ หลักสูตร/เนื้อหาการเรียนรู้ มีหลากหลาย ◆ การสนองความต้องการของชุมชน/ประชาชน ทำได้รวดเร็ว ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย 	<p><u>การพัฒนาคุณภาพชีวิต</u></p> <p>↓</p> <ul style="list-style-type: none"> ◆ ส่งเสริมการอ่าน ◆ ส่งเสริมการเรียนรู้ ◆ การส่งเสริมการเรียนรู้ โดยใช้เครือข่ายและท้องถิ่น ◆ การทำงาน/ประสานงานทำในรูปแบบพหุภาคี

ภายในห้องเฉลิมพระเกียรติฯ
ของห้องสมุดประชาชน
“เฉลิมราชกุมารี”
หนึ่งในงานการศึกษา
ตามอัธยาศัยของ กศน.
และยังมีงานอื่นๆ อีกเช่น
ห้องสมุดประชาชนอำเภอ
ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน

จะเห็นได้ว่า ๒๐ ปี ของ กศน.โคราชได้
มีการปรับเปลี่ยนไปในทางที่ดีขึ้นมากมาย
ข้าพเจ้าจึงมีความตั้งใจเพื่อรวบรวมเก็บภาพ
ที่เป็นจริง ภาพแห่งความทรงจำ และภาพ
แห่งความภูมิใจร่วมกัน ที่พี่น้องเราชาว กศน.
โคราชได้ร่วมกันสร้างมา แม้ว่าตลอดระยะ
เวลา ๒๐ ปี สถาบัน กศน.โคราชมีการแปร
เปลี่ยนแนวความคิด/กิจกรรม มีการปรับปรุง
ประยุกต์ให้มีความเหมาะสมกับยุคสมัย

แต่เป้าหมายของการพัฒนาคุณภาพชีวิตของ
ประชาชน เราชาว กศน.โคราชไม่เคยละเลย
แต่กลับจะมีความมุ่งมั่นที่จะพัฒนาคุณภาพ
ของชีวิตพี่น้องประชาชนตามภารกิจ กศน.
อย่างจริงจังจนได้คำขวัญหรือโลโก้

ร่วมมือ
ตั้งใจ
จริงจัง

เป้าหมาย
คือ
พัฒนาคุณภาพชีวิต

● สุประณีต ยศกลาง

ผู้อำนวยการศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอเมืองนครราชสีมา

: เรียบเรียง

ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี”

กับการจัดกิจกรรม ส่งเสริมการเรียนรู้

ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” เป็นห้องสมุดประชาชนอำเภอ สังกัดกรมการศึกษานอกโรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการ สร้างขึ้นตามโครงการจัดตั้งห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” เมืองในวโรกาสสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงเจริญพระชนมายุ ๓๖ พรรษา เพื่อเป็นแหล่งศึกษาหาความรู้ของประชาชนทุกเพศทุกวัย และเป็นศูนย์กลางสนับสนุนเครือข่ายการเรียนรู้ในระดับท้องถิ่น

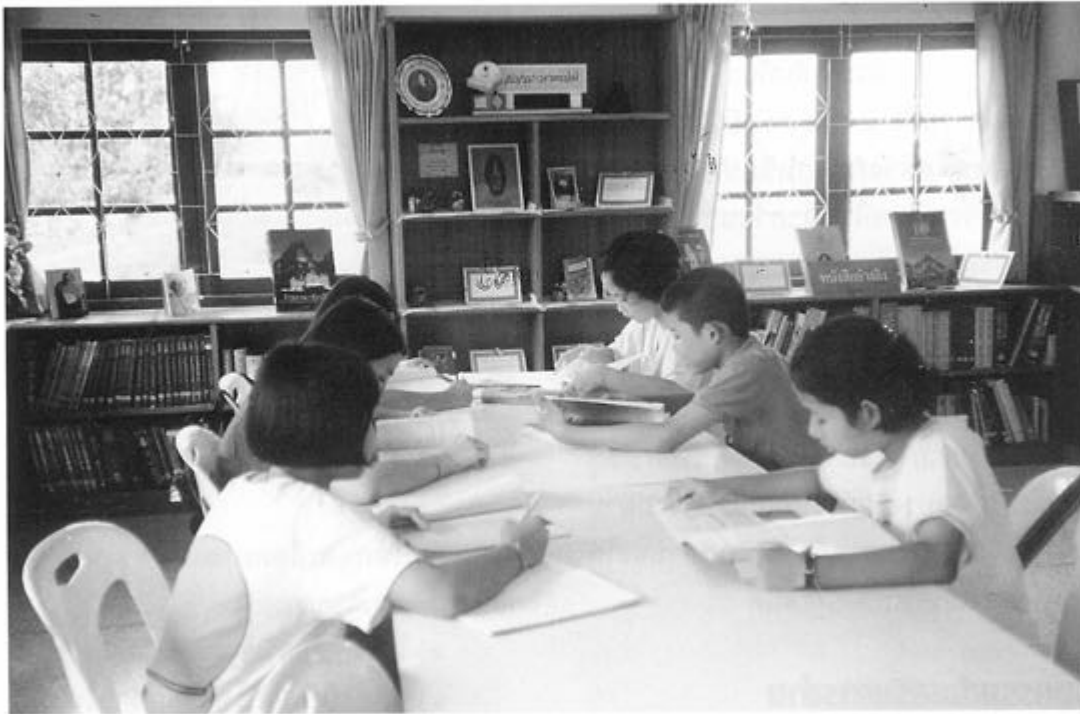
ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” นับเป็นความภาคภูมิใจอย่างหาที่เปรียบมิได้ของชาวกรมการศึกษานอกโรงเรียน ด้วยองค์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จเป็นองค์ประธานในพิธีเปิดห้องสมุดทุกครั้งและเป็นการจัดตั้งห้องสมุดประชาชนที่กระตุ้นมวลชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการเป็นเจ้าของ โดยการร่วมแรงร่วมใจร่วมบริจาคทรัพย์จัดทำให้เป็นห้องสมุดที่สมบูรณ์ที่สุด

ปัจจุบันห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” ได้รับการส่งเสริมและพัฒนารูปแบบการดำเนินงานจากผู้บริหารของกรมการศึกษานอกโรงเรียนทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค โดยการให้ความร่วมมือสนับสนุนทั้งงบประมาณที่เป็นตัวเงิน วัสดุ ครุภัณฑ์ เพื่อใช้ในการจัดตกแต่งห้องสมุดทั้งภายในและ

ภายนอกให้สวยงาม น่าสนใจเข้าใช้บริการ และเพื่อประชาสัมพันธ์เชิญชวนให้มีผู้ใช้บริการห้องสมุดมากๆ แต่ด้วยข้อจำกัดบางประการของห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” เช่น สถานที่ตั้งของห้องสมุดบางแห่งอยู่ห่างไกลจากชุมชน สื่อที่มีอยู่ทั้งสื่อสิ่งพิมพ์และสื่อโสตทัศนวัสดุไม่ตรงกับความต้องการของผู้ใช้หรือมีน้อยไม่เพียงพอต่อความต้องการ ระยะเวลาเปิด-ปิดทำการของห้องสมุดไม่อำนวยความสะดวกในการมาใช้บริการ สถานที่นั่งอ่านภายในห้องสมุดไม่เพียงพอ เป็นต้น เหล่านี้ส่งผลให้มีผู้ใช้บริการห้องสมุดน้อย บางแห่งลงทุนค่าก่อสร้างอาคารรวมทั้งตกแต่งทั้งบริเวณภายนอกภายในมากกว่า ๕ ล้านบาท แต่มีผู้ใช้บริการไม่คุ้มค่ากับการลงทุน ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” หลายแห่งหลังจากพิธีเปิดอย่างเป็นทางการแล้ว ชบเซาจนแทบจำสภาพเดิมไม่ได้

ท้าวอย่างไร ห้องสมุดจะไม่ตาย ห้องสมุดจะมีชีวิตชีว

การสร้างสีสันให้กับงานห้องสมุดเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้ใช้บริการนั้น นอกจากบริการและกิจกรรมพื้นฐานของห้องสมุดแล้ว เช่น บริการอ่าน บริการยืม-คืน บริการ

จัดประกวด
ยอดนักอ่าน
เพื่อส่งเสริม
การอ่าน

ตอบคำถามและช่วยการค้นคว้า เป็นต้น กิจกรรมเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ทุกรูปแบบ โดยเฉพาะห้องสมุดประชาชนในสังกัดกรม การศึกษาออกโรงเรียนที่มีวัตถุประสงค์เพื่อ เป็นศูนย์การเรียนรู้ของชุมชนนั้นต้องตระหนัก ในความสำคัญของการจัดกิจกรรมส่งเสริม การเรียนรู้ให้มาก

กิจกรรม

ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน ฉบับ พ.ศ.๒๕๒๕ ให้ความหมายว่า“กิจกรรม” หมายถึงการที่ผู้เรียนปฏิบัติการอย่างใดอย่าง หนึ่งเพื่อการเรียนรู้ สำหรับกิจกรรมห้องสมุด ประชาชน นางเรณู เบียชื่อ ได้ให้ความ หมายถึงไว้ในหนังสือ การดำเนินงานห้องสมุด ประชาชน ว่า “หมายถึง งานที่มีผู้ร่วมกัน จัดขึ้นเพื่อจุดมุ่งหมายประการใดประการ หนึ่ง ส่วนใหญ่จะจัดเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ ส่งเสริมการอ่าน”

วัตถุประสงค์ในการจัดกิจกรรมของห้อง สมุดประชาชน มีหลายประการคือ

๑) เพื่อประชาสัมพันธ์งานห้องสมุด ประชาชน ให้ประชาชนเกิดความสนใจใน บทบาทหน้าที่ บริการต่างๆ ที่ห้องสมุดประชา ชนจัดบริการแก่ประชาชนทุกเพศ ทุกวัย ทุก อาชีพ

๒) เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนมีนิสัยรัก การอ่าน

๓) ทำให้ห้องสมุดมีชีวิตชีวา เพราะมีผู้ ร่วมกิจกรรมและใช้ห้องสมุดเพิ่มมากขึ้น

๔) จัดหารายได้เพื่อนำมาปรับปรุงและ พัฒนางานห้องสมุด

๕) ทำให้ประชาชนเกิดความเข้าใจ มี ทัศนคติที่ดี และเห็นประโยชน์จากการใช้ ห้องสมุด

๖) เพื่อส่งเสริมความรู้แก่ประชาชน

๗) เพื่อให้เกิดนันทนาการในชุมชน

◆ **ประเภทของกิจกรรม** กิจกรรมห้อง สมุดประชาชน จัดตามวัตถุประสงค์สามารถ แบ่งได้ ๔ ประเภทคือ

๑) กิจกรรมส่งเสริมการอ่าน

๒) กิจกรรมส่งเสริมความรู้

- ๓) กิจกรรมหารายได้
- ๔) กิจกรรมประชาสัมพันธ์

กิจกรรมทั้ง ๔ ประเภท มีวัตถุประสงค์ในการจัดแตกต่างกันตามชื่อของกิจกรรม จัดได้ทั้งบริเวณภายในและภายนอกห้องสมุด โดยพิจารณาตามความเหมาะสมและโอกาสที่จะจัดกิจกรรม

ในบทความนี้ จะขอกล่าวถึงเฉพาะกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้คือ กิจกรรมส่งเสริมการอ่าน และกิจกรรมส่งเสริมความรู้ โดยจะยกตัวอย่างกิจกรรมที่เป็นรูปธรรมผ่านการจัดดำเนินการมาแล้ว เพื่อผู้อ่านจะสามารถนำไปใช้ในเชิงปฏิบัติได้

กิจกรรมส่งเสริมการอ่าน

การส่งเสริมการอ่าน ถือเป็นวัตถุประสงค์หลักของการดำเนินงานห้องสมุดประชาชน ซึ่งหมายถึงการกระทำด้วยวิธีต่างๆ เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายเกิดความสนใจในการอ่าน เห็นความสำคัญและความจำเป็นในการอ่าน เกิดความเพลิดเพลินในการอ่านพยายามพัฒนาการอ่านของตนให้ถึงระดับการอ่านเป็นและอ่านจนเป็นนิสัย

■ **วัตถุประสงค์** ในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน

- ๑) เพื่อให้ประชาชนมีนิสัยรักการอ่าน

บริการ
ห้องสมุดเคลื่อนที่
จัดเป็นกิจกรรม
ส่งเสริมการอ่าน

- ๒) ให้กลุ่มเป้าหมายเห็นความสำคัญและประโยชน์จากการอ่าน
- ๓) ให้รู้จักเลือกวัสดุสารนิเทศในการอ่าน
- ๔) เพื่อเป็นการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์

ส่งเสริม
การอ่าน
ด้วยบริการ
ให้อ่าน

- ๕) ให้เกิดทักษะในการอ่านและอ่านอย่างมีวิจารณญาณ

■ **วิธีดำเนินการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน** ควรดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

- ๑) วางแผนการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านประจำปี

๒) เลือกกิจกรรมที่จะทำให้กลุ่มเป้าหมายเกิดความสนใจ เร้าใจ ร่วมกิจกรรมด้วยความสนุกสนานเพลิดเพลินตลอดเวลาในการดำเนินการจัดกิจกรรม

๓) เตรียมกลุ่มเป้าหมายให้เหมาะสมกับกิจกรรมส่งเสริมการอ่านและเนื้อหา รวมทั้งวิธีการที่จะจัด

๔) เตรียมอุปกรณ์ในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านให้พร้อมและหยิบใช้ได้ตามลำดับขั้นตอน

๕) จัดสถานที่ให้มีบรรยากาศเชิญชวนให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมเกิดความอยากรู้อยากเห็นและออกปฏิบัติการร่วมอาจเป็นภายในหรือภายนอกห้องสมุด

- ๖) ตั้งคณะกรรมการรับผิดชอบ
- ๗) ประชาสัมพันธ์ให้เป็นที่ทราบกัน

อย่างทั่วถึง เพื่อให้เข้าร่วมกิจกรรมแม้จะไม่
ได้เป็นกลุ่มเป้าหมาย

- ๘) เตรียมรางวัลหรือของที่ระลึก
- ๙) วางแผนการจัดทางงบประมาณสนับสนุน
- ๑๐) วัดผล ประเมินผล สรุปผล รายงานผล

■ กิจกรรมเสนอแนะ

- ๑) การรับสมัครสมาชิกห้องสมุดฟรี
เนื่องในโอกาสต่างๆ
- ๒) กิจกรรมอาสาสมัครส่งเสริมการ
อ่าน ช่วยงานห้องสมุด
- ๓) การหมุนเวียนหนังสือระหว่างห้อง
สมุดหรือศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ห้องสมุดต่อ
ห้องสมุด
- ๔) บริการการอ่านเชิงรุก เช่น แฉงความ
รู้เคลื่อนที่ เป็หรือกระเป่า หรือถุงหนังสือ
เคลื่อนที่ ห้องสมุดเคลื่อนที่ โดยอาศัย
พาหนะหลากหลายรูปแบบ เช่น รถห้อง
สมุดเคลื่อนที่ เรือห้องสมุดเคลื่อนที่ รถไฟ
ห้องสมุดเคลื่อนที่ เป็นต้น โดยจัดทำแผนที่
การบริการในพื้นที่ต่างๆ

ประกวด
วาดภาพระบายสี
ส่งเสริมการอ่าน

๕) จัดตั้งชมรมนักอ่าน

๖) จัดกลุ่มการอ่านและอภิปราย

๗) จัดกิจกรรมประกวดแข่งขันการ
อ่าน เช่น อ่านทำนองเสนาะ อ่านฟังเสียง
อ่านจับใจความ ยอดนักอ่าน ร้องเพลง
เขียนบทความ วาดภาพ คัดลายมือ คำขวัญ
ในโอกาสต่างๆ การเล่าเรื่องจากหนังสือ
ประกวดหนังสือเก่า เขียนหนังสือสำหรับ
เด็กหรือผู้ใหญ่ หาหนังสือเร็ว ทาความ
หมายของคำ อ่านหนังสือเร็ว ตอบปัญหา
เล่านิทาน เล่าเรื่องหนังสือ วิจารณ์หนังสือ
เล่าเรื่องเหตุการณ์ที่ประทับใจ เป็นต้น

๘) จัดนิทรรศการหรือจัดป้ายนิเทศ
แสดงหนังสือใหม่ แนะนำหนังสือดี แนะนำ
นักอ่านนักเขียนภาษาไทยวันละคำ เป็นต้น

๙) ทักษะศึกษา จัดกลุ่มพาไปชมสถานที่
ต่างๆ ที่เกี่ยวกับการส่งเสริมการอ่าน เช่น
ห้องสมุดต่างๆ ในชุมชน แหล่งความรู้
ภูมิปัญญาชาวบ้าน พิพิธภัณฑ์ เป็นต้น

๑๐) รมรงค์การอ่านสารานุกรมไทย
สำหรับเยาวชน บูรณาการการเรียนการสอน
ให้ใช้การอ่าน การค้นคว้าในห้องสมุดมากขึ้น

๑๑) ส่งเสริมห้องสมุด มุมการอ่าน
ในแหล่งชุมชน สถานประกอบการ และ
ศาสนสถาน

๑๒) จัดทำสื่อเผยแพร่ประชาสัมพันธ์
เพื่อส่งเสริมการอ่าน

๑๓) จัดกิจกรรมเข้าค่าย เช่น เข้าค่าย
นักอ่าน ค่ายนักเขียน

■ ตัวอย่างการจัดกิจกรรมส่งเสริม การอ่าน

กิจกรรมเข้าค่ายนักอ่าน รับผิดชอบ
โดยศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ
เมืองนครราชสีมา

◆ ประสานงานกลุ่มเป้าหมายอายุ ๙-๑๔
ปี เข้าร่วมกิจกรรม โดยทำเป็นหนังสือราชการ
เชิญชวนไปยังองค์การบริหารส่วนตำบลทุก
แห่งในเขตอำเภอเมืองนครราชสีมา โรงเรียน

กิจกรรม
เข้าค่ายนักอ่าน
มีตั้งแต่
อ่านแล้วพูด
อ่านแล้ววาด
อ่านแล้วประดิษฐ์
อ่านแล้วเขียน
และกิจกรรม
นันทนาการ

ในเขตอำเภอเมืองนครราชสีมา บุตร-หลาน ข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอเมืองนครราชสีมา ที่สนใจเข้าค่ายนักอ่านโดยเสียค่าลงทะเบียน คนละ ๑๐๐ บาท

◆ ดำเนินการจัดค่ายนักอ่าน (แบบ ไป-กลับ) เมื่อวันที่ ๕-๙ เมษายน ๒๕๔๒ ณ ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” อำเภอเมืองนครราชสีมา กลุ่มเป้าหมาย จำนวน ๓๐ คน เข้าร่วมกิจกรรมค่ายตาม กำหนดการสรุปได้ ดังนี้

วันที่ ๕ เมษายน ๒๕๔๒ : กลุ่มเป้าหมายลงทะเบียน รับเอกสาร เข้าสู่กิจกรรม ในภาคเช้า พิธีเปิด มอบเกียรติบัตรแก่ผู้บริจาคเงินเพื่อใช้ในการจัดกิจกรรม บรรยาย

พิเศษเรื่องประโยชน์ของการอ่าน กิจกรรม นันทนาการ และกิจกรรมอ่านแล้วพูดโดยแบ่ง กลุ่มเด็กออกเป็น ๕ กลุ่ม ให้ทุกคนในกลุ่ม เลือกหนังสือที่ตนเองหรือกลุ่มชอบ ให้ทุกคน ในกลุ่มอ่านหนังสือที่เลือก แล้วเล่าให้คนใน กลุ่มตนเองฟัง หลังจากนั้นให้ตัวแทนของกลุ่มนำเรื่องของคนในกลุ่มมาผูกเป็นเรื่อง เดียวกัน แล้วเล่าประกวดในนามของกลุ่ม

วันที่ ๖ เมษายน ๒๕๔๒ : เตรียมความพร้อมด้วยกิจกรรมนันทนาการ ตามด้วย กิจกรรมอ่านแล้วประดิษฐ์โดยเด็กๆ ทุกคน จะต้องอ่านหนังสือเกี่ยวกับการประดิษฐ์ แล้ว เลือกประดิษฐ์สิ่งของของคนละ ๒ ชิ้น เน้นการ ประดิษฐ์สิ่งของจากวัสดุเหลือใช้ โดยวิทยากรทำตัวอย่างสิ่งประดิษฐ์ต่างๆ มาให้ดูเป็น

ตัวอย่าง

วันที่ ๗ เมษายน ๒๕๔๒ : เริ่มด้วยกิจกรรมนันทนาการ ตามด้วยกิจกรรมการอ่าน แล้ววาดโดยให้กลุ่มเป้าหมายเลือกอ่านพระราชนิพนธ์เรื่องพระมหาชนก และเลือกเนื้อหาบางตอนมาวาดเป็นภาพหรือเลือกวาดภาพที่สื่อความหมายเกี่ยวกับโครงการเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง พร้อมทั้งระบายสี

วันที่ ๘ เมษายน ๒๕๔๒ : เริ่มด้วยกิจกรรมนันทนาการ ตามด้วยกิจกรรมอ่านแล้วเขียน โดยในภาคเช้าฟังบรรยายพิเศษเรื่องเทคนิคการเขียนวรรณกรรม ผูกเขียนเรื่องชีวิตประจำวัน โดยเริ่มต้นด้วยคำว่า “วันหนึ่ง...” ภาคบ่ายให้กลุ่มเป้าหมายเลือกหนังสือที่ชอบอ่านแล้วเขียนแสดงความรู้สึกต่อหนังสือเล่มที่อ่าน

วันที่ ๙ เมษายน ๒๕๔๒ : จัดรายการเปิดใจสมาชิกเข้าค่ายนักอ่าน ตั้งชื่อรุ่น เลือกประธานรุ่น ประกาศผลการประกวดในแต่ละกิจกรรม พิธีปิด รับเกียรติบัตรและรางวัลชนะการประกวดทุกกิจกรรม ผู้เข้าร่วมกิจกรรมทุกคนรับเกียรติบัตรผ่านการเข้าค่าย จากนั้นรับประทานอาหารร่วมกัน และแยกย้ายกันกลับบ้าน

กิจกรรมส่งเสริมความรู้

เป็นจุดมุ่งหมายและบทบาทหน้าที่ของห้องสมุด ที่จะต้องจัดให้แก่ประชาชนที่เป็นกลุ่มเป้าหมายได้แก่ความรู้ทั้งหลายที่จำเป็นในการดำรงชีวิตประจำวัน ข่าว ความรู้ที่น่าสนใจในสภาวะปัจจุบัน โดยจัดเนื้อหาให้เหมาะสมกับแต่ละกลุ่มเป้าหมาย

หมาย เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมการศึกษาตลอดชีวิต

■ วัตถุประสงค์

๑) เป็นการให้ความรู้ ข้อมูล ข่าวสาร แก่ประชาชน เพื่อทราบและนำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวัน เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต

๒) ป้องกันการเกิดปัญหาในสังคมแต่ละระดับ

๓) เพื่อให้ประชาชนเป็นคนทันสมัย ทันเหตุการณ์ และสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว

๔) ให้รู้จักวิเคราะห์และเลือกรับฟังข้อมูลข่าวสารที่ได้รับจากสื่อมวลชนหลายๆ ประเภท

๕) ปลุกฝังให้เห็นความสำคัญและประโยชน์ในการชวนชวหาความรู้ ข่าวสารข้อมูล

การจัดนิทรรศการหรือจัดงานเนื่องในโอกาสวันสำคัญต่างๆ ถือเป็นกิจกรรมส่งเสริมความรู้

เพื่อการพัฒนาตนเอง ครอบครัวและสังคม

■ วิธีดำเนินการ

๑) พิจารณาเลือกความรู้ที่มีความเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน โดยการสำรวจความต้องการของกลุ่มเป้าหมายหรือการใช้วิจารณ์ญาณ โดยคำนึงถึงประโยชน์ที่กลุ่มเป้าหมายจะได้รับ และวางแผนการจัดตลอดปี

๒) เลือกกลุ่มเป้าหมายที่เห็นว่าจำเป็นต้องจัดให้ความรู้อย่างเร่งด่วน มิฉะนั้นจะเป็นปัญหาสังคมและจะเป็นปัญหาต่อประเทศชาติ

๓) แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงาน

๔) เตรียมจัดสถานที่อุปกรณ์ในการจัดกิจกรรมตามลักษณะของแต่ละกิจกรรมให้เหมาะสม

๕) ประชาสัมพันธ์ให้ทราบทั่วถึง

■ กิจกรรมเสนอแนะ

๑) จัดบรรยาย อภิปราย สาธิต เป็นกิจกรรมส่งเสริมความรู้ด้วยการฟัง การดู เช่น

- บรรยายเรื่องการป้องกันโรคเอดส์ สารเสพติด เป็นต้น
- สาธิตการทำแชมพู น้ำยาล้างจาน ยาหม่องจากสมุนไพร เป็นต้น
- อภิปราย เรื่องการเลือกตั้งระบบใหม่ การเอ็นทรานซ์ระบบใหม่ เป็นต้น

๒) การจัดนิทรรศการหรือป้ายนิเทศ โดยเน้นเรื่องที่น่าสนใจ ชาวที่น่าสนใจในขณะนั้น (Hot Issues)

๓) จัดอบรมเรื่องอาชีพในลักษณะของกลุ่มสนใจ โดยเน้นอาชีพที่เสริมรายได้หรือนำไปประกอบอาชีพได้

๔) การใช้สื่อมวลชนและเทคโนโลยีทันสมัย เช่น นำเสนอข่าวสารข้อมูล ความรู้ทางหอกระจายข่าว วิทยุชุมชน สื่อสิ่งพิมพ์ ท้องถิ่น เป็นต้น

๕) จัดประกวดสิ่งประดิษฐ์ต่างๆ หรือของสะสมต่างๆ เช่น แสตมป์ หนังสือเก่า ปฏิทินเก่า เป็นต้น

๖) จัดแสดงสิ่งที่เป็นความรู้ เช่น

กิจกรรมเวทีคู่รัก-ฟังบรรยายและร่วมกิจกรรม "มิติชาย-หญิง"

พิธีเปิดกิจกรรมเวทีคู่รัก

แสดงของจริงที่มีคุณและโทษในการบริโภค เครื่องคอมพิวเตอร์ โดยอาจประสานกับบริษัทห้างร้านที่จัดจำหน่าย

๗) จัดกิจกรรมเนื่องในโอกาสวันสำคัญต่างๆ เช่น กิจกรรมเวทีคู่รัก กิจกรรมเวทีคุณแม่ กิจกรรมพบพระเนื่องในโอกาสวันสำคัญทางศาสนา กิจกรรมวันเด็ก กิจกรรมวันพ่อ กิจกรรมวันครู เป็นต้น

๘) จัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ เช่น เดินแอโรบิคแดนซ์ การวิ่งเพื่อสุขภาพ เป็นต้น

■ ตัวอย่างการจัดกิจกรรมส่งเสริมความรู้

เปิดเวทีเสวนาในประเด็น “รักเอ๋ย จริงหรือที่ว่าหวาน”

คู่รักหรือคู่สมรสต่างมอบกุหลาบและร่วมร้องเพลงรักหวานซึ่ง

◆ กิจกรรมเวทีคู่รัก

- ผู้รับผิดชอบ ศูนย์บริการการศึกษา
นอกโรงเรียนอำเภอเมืองนครราชสีมา
- ระยะเวลาดำเนินการ ๑๓ กุมภาพันธ์
๒๕๔๒
- กลุ่มเป้าหมาย เป็นคู่รักหรือคู่สมรส
จากองค์การบริหารส่วนตำบลทุกแห่งในเขต
อำเภอเมืองนครราชสีมา จำนวน ๒๔ คู่ และ
จากเทศบาลนครนครราชสีมา จำนวน ๑ คู่

■ วิไลลักษณ์ โรจนาศรีรัตน์

อาจารย์ ๑ ระดับ ๕ ศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอเมืองนครราชสีมา

: เรียบเรียง

รวมทั้งหมด ๒๕ คู่ ๕๐ คน

- วัตถุประสงค์ เพื่อสร้างความรักและ
ผูกพันในสังคม และส่งเสริมสนับสนุนสถาบัน
ครอบครัว

- รูปแบบกิจกรรม

๑) ภาคเช้า ฟังบรรยายพิเศษเรื่อง
“เทคนิคการครองรักและครองเรือน
อย่างมีความสุข”

ฟังบรรยายพิเศษและกิจกรรมกลุ่ม
เรื่อง “มิติชาย-หญิง”

๒) ภาคบ่าย เปิดเวทีเสวนาในประเด็น
“รักเอ๋ยจริงหรือที่ว่าหวาน”

ปิดกิจกรรมด้วยการให้คู่รักหรือคู่
สมรสร้องเพลงรักหวานซึ่งร่วมกัน
และมอบดอกกุหลาบซึ่งกันและกัน
วัดผล ประเมินผล โดยการใช้แบบ
สอบถาม

ผลสืบเนื่อง คือการนำเนื้อหาจากการ
บรรยายพิเศษและจากเวทีเสวนา ซึ่งมีการ
บันทึกเทปตลอดการจัดกิจกรรม มาถอดเทป
และจัดทำเป็นตำรา ชื่อว่า “คู่มือคู่รัก คู่รส”
เผยแพร่ต่อไป

จากสาระของบทความนี้ทั้งหมด หอง
สมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” ทุกแห่ง
สามารถนำไปใช้ประโยชน์เพื่อสร้างสรรค์
กิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับ
กลุ่มเป้าหมายในชุมชนที่ห้องสมุดตั้งอยู่ ซึ่ง
อาจจะดำเนินการในภารกิจประจำหรืองาน
ปกติ หรืออาจจะจัดทำเป็นโครงการพิเศษ
หรือเฉพาะขึ้นมา ทั้งนี้ควรกำหนดเป็นแผน
ปฏิบัติงานประจำปีของห้องสมุด เพื่อความ
ชัดเจนในการปฏิบัติงานและการประสานงาน
ในเรื่องต่างๆ และกับฝ่ายต่างๆ ภายในหน่วย
งาน รวมทั้งหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องด้วย

การอ่านหนังสือ
เป็นสิ่งที่สำคัญ
และจำเป็นยิ่ง
ในการศึกษา
หาความรู้
ทั้งในและนอก
โรงเรียน

รักห้องสมุด..... รักการอ่าน

ห้องสมุดประชาชนในสังกัดกรมการศึกษานอกโรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการจัดสร้างขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นศูนย์ข้อมูลข่าวสารของชุมชน เป็นศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ของชุมชน เป็นศูนย์กลางจัดกิจกรรมของชุมชน และเพื่อพัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้ของชุมชน ปัจจุบันมีจำนวน ๘๕๐ แห่งทั่วประเทศแบ่งออกเป็น ๓ ขนาดได้ดังนี้

- ๑) ห้องสมุดประชาชนขนาดใหญ่ ได้แก่

- ๑.๑. ห้องสมุดประชาชนจังหวัด ใน

ปัจจุบันมีจังหวัดต่างๆ ที่ดำเนินการจัดตั้งห้องสมุดประชาชนจังหวัดขึ้นแล้วรวมทั้งสิ้น ๗๓ แห่ง ตั้งอยู่ในเขตเทศบาลเมืองขึ้นตรงต่อศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด มีการจัดบริการสื่อสิ่งพิมพ์ได้แก่ หนังสือทั่วไป วารสาร หนังสือพิมพ์ หนังสือเด็ก แบบเรียนการศึกษานอกโรงเรียน ตำราเรียนของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช และมหาวิทยาลัยรามคำแหง สื่อโสตทัศนวัสดุ ได้แก่ เทปเสียง วิดีทัศน์ ซีดี เป็นต้น

๑.๒ **หอสมุดรัชมังคลาภิเษก พระราชวังไกลกังวล จังหวัดประจวบคีรีขันธ์** เป็นห้องสมุดประชาชนที่จัดตั้งขึ้นพิเศษแห่งเดียว เนื่องในพระราชพิธีรัชมังคลาภิเษก พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ โดยใช้สถานที่บริเวณด้านหน้าพระราชวังไกลกังวล จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีการจัดตกแต่งภายในโดยแบ่งออกเป็นห้องต่างๆ ๑๑ ห้องด้วยกัน เพื่อใช้เป็นส่วนบริการการอ่าน การจัดประชุมสัมมนา หรืองานพิธีการต่างๆ เช่น งานมงคลสมรส ส่วนจัดนิทรรศการ ส่วนบริการข้อมูลสารสนเทศ และส่วนพักผ่อน เป็นต้น

๒) **ห้องสมุดประชาชนขนาดกลาง ได้แก่ ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี”** จัดตั้งขึ้นเพื่อสนองพระราชปณิธาน และแนวทางพระราชดำริในการส่งเสริมการศึกษาสำหรับประชาชน ตามที่ทรงแสดงไว้ในโอกาสต่างๆ และเพื่อเป็นการเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ในวโรกาสทรงเจริญพระชนมายุ ๓๖ พรรษา ในปี พ.ศ.๒๕๓๔ ลักษณะของอาคารที่สร้างเป็นอาคาร ๒ ชั้น ภายในอาคารแบ่งเป็นส่วนต่างๆ คือ ชั้นบนเป็นห้องนิทรรศการเฉลิมพระเกียรติ ห้องข้อมูลท้องถิ่น ห้องโสตทัศนศึกษาและห้องอเนกประสงค์ ส่วนชั้นล่างจะจัดเป็นห้องหนังสือทั่วไป ห้องเด็ก และครอบครัว

๓) **ห้องสมุดประชาชนขนาดเล็ก ได้แก่ ห้องสมุดประชาชนอำเภอและห้องสมุดประชาชนตำบล** ปัจจุบันมีห้องสมุดประชาชนอำเภอจำนวน ๖๖๕ แห่ง และห้องสมุดประชาชนตำบลอีก ๓๕ แห่ง

การบริการของห้องสมุดประชาชน

ห้องสมุดประชาชนเป็นสถานที่รวบรวมสรรพวิชาความรู้ ข้อมูล ข่าวสาร ประชาชนทุกคนมีสิทธิ์เข้าไปศึกษา อ่านหนังสือ ค้นคว้าหาข้อมูล ข่าวสาร และวิชาความรู้ตามที่ตนต้องการโดยมีบรรณารักษ์ และเจ้าหน้าที่ห้องสมุดเป็นผู้ให้บริการและถือว่า **“การบริการ”** เป็นหัวใจของห้องสมุด บรรณารักษ์ต้องจัดบริการให้ผู้เข้าใช้บริการห้องสมุดเกิดความประทับใจประชาชนกล้าเข้าใช้ห้องสมุด เพราะหากห้องสมุดไม่มีการจัดบริการ หรือจัดบริการห้องสมุดไม่ดี ห้องสมุดแห่งนั้นก็จะกลายเป็นห้องเก็บหนังสือไปทันที

การบริการของห้องสมุดประชาชนจึงต้องมีการเลือกจัดทำหนังสือ สื่อต่างๆ และสิ่งพิมพ์ ตลอดจนต้องจัดวัสดุอุปกรณ์เพื่อบริการทุกคนโดยไม่คำนึงถึงเพศ วัย เชื้อชาติ ชั้น วรรณะ ตั้งแต่วัยเด็กอนุบาลไปจนถึงผู้ใหญ่ เพื่อให้เกิดนิสัยรักการอ่านไปตลอดชีวิต พร้อมทั้งต้องจัดกิจกรรมหลายประเภท เพื่อให้เกิดความจรรโลงใจและเกิดความสนใจอยากเข้าใช้ห้องสมุด

“การบริการและกิจกรรม” เป็นคำที่ใช้คู่กันในเรื่องการดำเนินงานห้องสมุด จะแยกกันไม่ค่อยออกซึ่งแบ่งออกเป็น ๒ ประเภท คือ กิจกรรมบริการ และกิจกรรมส่งเสริมการอ่านและนันทนาการ

◆ กิจกรรมบริการ คือ

- ๑) มีบรรณารักษ์หรือเจ้าหน้าที่ห้องสมุดเป็นผู้ปฏิบัติงานและให้บริการ
- ๒) จัดสื่อไว้บริการอย่างเป็นระบบสะดวกในการค้นหา
- ๓) มีเครื่องมือและอุปกรณ์ในการค้นหาสื่อ เช่น บัตรรายการ คอมพิวเตอร์ช่วยค้น
- ๔) บริการยืม-คืน

๕) บริการตอบคำถามและช่วยการค้นคว้า

๖) บริการให้อ่านทั้งภายในและภายนอกห้องสมุด

๗) บริการแนะนำการใช้ห้องสมุด

๘) บริการห้องสมุดเคลื่อนที่

◆ กิจกรรมส่งเสริมการอ่านและนันทนาการ คือ

๑) การจัดนิทรรศการเรื่องต่างๆ ที่น่าสนใจ

๒) จัดกิจกรรมประกวดแข่งขันต่างๆ เกี่ยวกับการส่งเสริมการอ่าน

๓) จัดกิจกรรมเนื่องในโอกาสวันสำคัญต่างๆ เป็นต้น

ผู้ใช้บริการห้องสมุดสามารถเลือกใช้บริการและกิจกรรมตามความสนใจ และสามารถเสนอความต้องการบริการและกิจกรรมพิเศษเพิ่มเติมกับบรรณารักษ์หรือเจ้าหน้าที่ห้องสมุดได้ ยังมีผู้ใช้บริการจำนวนมากที่ไม่รู้วิธีหาหนังสือ หรือหาหนังสือที่ต้องการได้ยาก การจัดหนังสือเป็นบริการที่บรรณารักษ์จัดไว้เป็นระบบเพื่อให้ผู้ใช้หาหนังสือได้ง่าย ในปัจจุบันนี้ห้องสมุดประเภทต่างๆ นิยมจัดหมวดหมู่หนังสือตามแบบสากลที่แพร่หลายในห้องสมุดทั่วโลก มี ๒ ระบบ คือ

๑) การจัดหมวดหมู่หนังสือตามระบบทศนิยมดิวอี้ ใช้ตัวเลขเป็นสัญลักษณ์แทนเนื้อหาหนังสือแบ่งเป็น หมวดใหญ่ ๑๐ หมวด ดังนี้

๐๐๐	เบ็ดเตล็ด
๑๐๐	ปรัชญา
๒๐๐	ศาสนา
๓๐๐	สังคมศาสตร์
๔๐๐	ภาษาศาสตร์
๕๐๐	วิทยาศาสตร์
๖๐๐	วิทยาศาสตร์ประยุกต์และเทคโนโลยี

๗๐๐ ศิลปกรรมและการบันเทิง

๘๐๐ วรรณคดี

๙๐๐ ภูมิศาสตร์และประวัติศาสตร์

นอกจากนี้ยังมีหมวดย่อยและหมู่ย่อยเพื่อระบุเนื้อหาโดยละเอียดของหนังสือแต่ละเล่มอีกด้วย

๒) การจัดหมวดหมู่หนังสือระบบห้องสมุดรัฐสภาอเมริกัน ซึ่งใช้พยัญชนะภาษาอังกฤษ ๒๖ ตัว ผสมกับตัวเลขเป็นสัญลักษณ์แทนเนื้อหาของหนังสือแต่ละหมวด

ห้องสมุดประชาชนในสังกัดกรมการศึกษานอกโรงเรียน ใช้วิธีจัดหมวดหมู่หนังสือด้วยระบบทศนิยมดิวอี้ เพราะมีหนังสือจำนวนน้อย นอกจากนี้ห้องสมุดประชาชนบางแห่งยังได้มีการกำหนดวิธีการจัดหมวดหมู่หนังสือง่ายๆ ขึ้นสำหรับชาวบ้านอีกด้วย โดยการสังเกตการยืมหนังสือบางประเภทที่ชาวบ้านชอบอ่านและสนใจ เช่น การเกษตร การประดิษฐ์ สุขภาพอนามัย การทำมาหากิน อาชีพต่างๆ เป็นต้น นำมาจัดเป็นหมู่พิเศษหรือใช้สัญลักษณ์พิเศษ เช่น ติดแถบสีที่สันหนังสือ และให้ความหมายว่าสีนั้นเป็นสัญลักษณ์แทนหนังสือหมวดใด ส่วนการจัดหนังสือชั้นชั้นจะจัดเรียงจากซ้ายไปขวาเริ่มตั้งแต่ชั้นบนสุดเรียงต่อมาจนถึงชั้นล่างสุด

ปัจจุบันแม้ว่าห้องสมุดประชาชนจะได้จัดให้บริการที่ช่วยอำนวยความสะดวกในการใช้บริการห้องสมุดสำหรับผู้ใช้บริการ และมีการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านหลากหลาย แต่ถึงกระนั้นสถิติการอ่านหนังสือของคนไทยก็ต่ำจนน่าใจหาย จากการสำรวจพบว่าคนไทยอ่านหนังสือสองบรรทัดต่อคนต่อเล่มที่อ่านกัน ซึ่งเมื่อเทียบกับญี่ปุ่นแล้วจะอ่าน ๑๐ เล่มต่อคนต่อเดือน ศาสตราจารย์นายแพทย์ประเวศ วะสี กล่าวไว้ว่า “น่าเสียดายที่สังคมไทยมีคนที่ไม่รักการอ่านหนังสืออยู่เยอะมากแม้กระทั่งผู้ที่เรียนสูงๆ พวกอาจารย์

ก็ไม่นิยมการอ่านหนังสือ ข้าราชการเรียกว่า เกือบทั้งหมดไม่นิยมหาความรู้ต่อ เพราะ ฉะนั้น เมื่อทำงานโดยไม่มีความรู้การงานก็ไม่เจริญก้าวหน้า”

การอ่านหนังสือเป็นสิ่งที่สำคัญและ จำเป็นอย่างยิ่งในการศึกษาหาความรู้ ทั้งใน ขณะที่อยู่โรงเรียนและนอกโรงเรียน ทั้งนี้ เพราะการศึกษาหาความรู้มิใช่เพียงรับ ความรู้จากครูเพียงอย่างเดียวเท่านั้น จำเป็น ที่จะต้องการความรู้เพิ่มเติมจากการอ่าน หนังสือและตำราต่างๆ อีกด้วย เพื่อให้ความ รู้ที่มีอยู่ในหนังสือในตำราได้เกิดประโยชน์ ต่อการเรียนและมีผลต่อการพัฒนาสติปัญญา

อารมณ์ และสังคม พร้อมทั้งนำผู้อ่านไปสู่ เส้นทางของความเป็นคนฉลาด

การเพาะนิสัยการรักการอ่านหนังสือ ควรเริ่มต้นที่เด็กเล็ก (ก่อนเข้าสู่วัยเรียน และระดับประถมศึกษา) ซึ่งจะได้ผลดีที่สุด เพราะเป็นการปลูกฝังนิสัยที่ดีตั้งแต่เยาว์วัย พร้อมทั้งได้ฝึกให้มีการกระทำต่อเนื่องกันไป จนเกิดเป็นนิสัยการรักการอ่านและรู้จักใช้ หนังสือให้เป็นประโยชน์

เหตุผลที่ต้องฝึกให้มีนิสัยรักการอ่าน คือ

- ๑) เพื่อช่วยให้เกิดเจตคติที่ดีต่อการอ่าน
- ๒) เพื่อให้เกิดความเข้าใจและเห็นประ โยชน์ของการอ่านหนังสือ

มิใช่เพียงแต่ รับความรู้จาก ครูสอนเท่านั้น การเพาะนิสัย รักการอ่าน ตั้งแต่ยังเด็ก เป็นสิ่งสำคัญ และจำเป็นอย่าง

- ๓) เพื่อช่วยให้รู้จักหนังสือประเภทต่างๆ
- ๔) เพื่อให้อ่านเลือกหนังสือสำหรับอ่าน
- ๕) เพื่อให้อ่านวิธีการอ่านหนังสือ
- ๖) เพื่อช่วยให้รู้จักแหล่งหนังสือ
- ๗) เพื่อช่วยให้รู้จักใช้บริการห้องสมุด

การฝึกฝนให้เกิดความรู้และเกิดทักษะในการอ่าน ได้แก่

- ๑) การฝึกฝนให้อ่านแหล่งการค้นคว้า เช่น การใช้พจนานุกรม การฝึกหาหมายเลขโทรศัพท์จากสมุดโทรศัพท์ เป็นต้น
- ๒) ฝึกให้มีความสามารถในการอ่าน จากตาราง กราฟ แผนภูมิ และแผนที่ ซึ่งจะเป็นส่วนเสริมความเข้าใจในการอ่าน
- ๓) ฝึกทักษะในการย่อความและจัดบันทึก
- ๔) ฝึกอ่านประจำวัน

นิสัยการอ่านที่ดี ควรมีลักษณะดังนี้

- ◆ สังเกตเรื่องที่ย่านทุกย่อหน้าอย่างละเอียด
- ◆ ขณะที่ย่านเอาใจใส่ต่อเรื่องที่ย่าน
- ◆ เมื่อย่านไปสักครู่หนึ่งก็หยุดพักสายตาจากการอ่าน
- ◆ เมื่อย่านหนังสือและต้องการอ่านเรื่องใดก็เริ่มอ่านจากหน้าแรกไปจนจบ
- ◆ อ่านข้อความและคำศัพท์อย่างผิวเผิน
- ◆ อ่านแล้วสังเกตตัวเองเป็นพิเศษ
- ◆ อ่านแล้วรู้สึกเพลิดเพลิน
- ◆ สามารถอ่านหนังสือได้ครั้งละนานๆ โดยไม่เบื่อหน่าย
- ◆ เมื่อย่านจบไปหนึ่งย่อหน้าสามารถจับใจความสำคัญพร้อมทั้งเล่าเรื่องที่ย่านได้
- ◆ อ่านทุกรรคทุกตอนโดยไม่ข้ามบรรทัด
- ◆ ไม่เคร่งครัดต่อหลักไวยากรณ์ขณะที่ย่าน

◆ ในขณะที่ย่านรู้สึกสบายใจไม่กังวลต่อสิ่งอื่น

◆ เมื่อย่านเรื่องยาวๆ จะดูจากสารบัญและเค้าโครงความคิดทั้งหมดของผู้แต่งก่อน

◆ จำเรื่องที่ย่านได้มาก

◆ ขณะที่ย่านก็ตั้งคำถามในใจด้วยและพยายามอ่านข้อความเพื่อตอบคำถามไปพร้อมๆ กัน

◆ หลังจากการอ่านเรื่องยาวๆ ควรจดสรุปไว้เสมอ

◆ ถือหนังสือให้ห่างจากสายตาไว้ประมาณ ๑๔-๒๐ นิ้ว

◆ ถ้าพบคำศัพท์ที่ไม่ทราบความหมายให้เปิดพจนานุกรมเสมอ

การสร้างนิสัยในการอ่านเป็นรากฐานในการอ่านที่ดีจึงควรที่จะต้องสร้างนิสัยในการอ่าน ความสนใจและรสนิยมที่ดีให้แก่เด็ก เยาวชนและผู้ใหญ่ เพื่อให้เกิดมีนิสัยรักการอ่านที่ดีและจะได้นำการอ่านไปใช้เป็นเครื่องมือในการสร้างประโยชน์แก่ตนเองและสังคม การสร้างนิสัยให้รักการอ่านและเป็นผู้อ่านที่ดีนั้นต้องอาศัยความร่วมมือในการรับผิดชอบของหลายๆ ฝ่าย ได้แก่ พ่อ-แม่ ครู เพื่อน บรรณารักษ์ รวมทั้งตนเองด้วย ในส่วนของหน่วยงานภาครัฐและเอกชนนั้นต้องช่วยกันจัดกิจกรรมเพื่อเชิญชวนให้เด็กและประชาชนทั่วไปได้อ่านหนังสือ โดยเฉพาะห้องสมุดประชาชน ในส่วนของกรมการศึกษานอกโรงเรียน ได้มอบหมายให้ศูนย์ส่งเสริมการศึกษาตามอัธยาศัย จัดทำแผนพัฒนาการส่งเสริมการอ่านสำหรับประชาชนเพื่อให้หน่วยงานสถานศึกษาทุกแห่งในสังกัด ได้ใช้เป็นแนวทางจัดทำแผนการส่งเสริมการอ่านในระดับปฏิบัติการให้เหมาะสมกับแต่ละพื้นที่อีกด้วย

ความร่วมมือภาครัฐและเอกชน ในการส่งเสริมการเรียนรู้ และพัฒนาชุมชน

“คน” ถือเป็นทรัพยากรที่สำคัญในการพัฒนาสังคมของมนุษยชาติให้ดำรงอยู่ได้และมีความเจริญรุ่งเรือง แต่สิ่งที่ทำให้

“คน” เป็น “คน” ได้ คือคุณภาพของคน ปัจจัยที่สำคัญประการหนึ่งในการชี้วัดคุณภาพของประชาชนนั้นก็คือ “การศึกษา” เพราะการศึกษาเป็นการเพิ่มพูนความรู้ในสรรพสิ่งรอบตัวให้กับคน การศึกษานอกจากจะทำให้รู้จัก “การเรียนรู้” แล้ว ยังทำให้ “คิดเป็น ทำเป็น” เป็นการติดต่ออาวุธทางปัญญาอีกด้วย

โรงเรียน :
“จงพากเพียรไปเถิด
จะเกิดผล”

“เด็กเอ๋ยเด็กน้อย
ความรู้เรายังด้อย
เร่งศึกษา”

ในนานาประเทศต่างเห็นความจำเป็นและความสำคัญต่อการศึกษาของประชาชนมากเป็นพิเศษ เพราะเป็นพื้นฐานการพัฒนาประเทศให้ทันสมัยเจริญก้าวหน้า

ปัจจุบันเป็นยุคโลกไร้พรมแดนที่มีเทคโนโลยีที่เจริญก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็วมาก และเต็มไปด้วยข้อมูลข่าวสาร จนกล่าวกันว่าท่ามกลางกระแสโลกยุคนี้ใครที่มีข้อมูลข่าวสารอยู่ในมือมากเท่าใด ก็จะได้เปรียบผู้อื่นมากขึ้นเท่านั้น ดังนั้น จำเป็นที่คนไทยเราต้องตื่นจากอาการหลับใหล เร่งปรับตัวเข้าให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงใหม่ๆ เพื่อจะทำให้ชีวิตสามารถดำเนินไปได้อย่างก้าวหน้าทันพัฒนาการของสังคมโลก โดยเฉพาะขณะนี้ยังอยู่ในช่วงทศวรรษแห่งการส่งเสริมการเรียนรู้ ซึ่งจะต่อเนื่องไปถึงสหัสวรรษใหม่ที่กำลังมาเยือน การเรียนรู้ยิ่งทวีความจำเป็น

ปรัชญาในการศึกษาของไทยในทุกวันนี้

เปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก นโยบายการศึกษาในอดีตมุ่งแต่ในด้านปริมาณมิได้เน้นด้านคุณภาพ ระบบการจัดการศึกษาจึงยังมิได้กระจายไปสู่ภูมิภาคอย่างทั่วถึง ประชาชนผู้ยากไร้ในชนบทซึ่งส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรมีอาชีพทำไร่ทำนา ยังต้องโอกาสทางการศึกษา อีกทั้งยังไม่สามารถส่งเสียลูกหลานให้ศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาได้เหมือนกับประชาชนที่อยู่ในเมือง ก็เนื่องด้วยความยากจนขั้นแค้นจากสภาพเศรษฐกิจ และยังมีอีกบางส่วนเป็นจำนวนไม่น้อย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในพื้นที่ชนบทห่างไกลความเจริญที่ถึงกับต้องหมดโอกาสทางการศึกษาไปกลางคัน

สภาพการณ์ดังกล่าว จึงปลุกเร้าโมเสอ สำนักของภาคเอกชนซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของสังคม ให้ยื่นมือเข้าไปมีส่วนร่วมช่วยเหลือในการพัฒนาสังคมในลักษณะของการเอื้อเพื่อปัจจัยในรูปแบบต่างๆ กัน

กลุ่มวังชนายก็เช่นกัน เป็นภาคเอกชนที่ดำเนินกิจการที่มีความใกล้ชิดบรรดาพี่น้องเกษตรกรของประเทศมากกว่า ๒๐ ปี จึงซึมซับกับนานาปัญหาของท้องถิ่นได้ดี ฉะนั้นด้วยความผูกพันกับสังคมชนบทที่ทอดยาวมาเช่นนี้ จึงมีอาจทนนั่งเฉยมองดูสังคมของพี่น้องเหล่านั้นเดินไปอย่างโดดเดี่ยว ทางกลุ่มวังชนายตระหนักถึงความเอื้ออาทรต่อกันของมนุษยชาติในการอยู่ร่วมสังคมเดียวกัน จึงกำหนดบทบาทที่ต้องเข้าไปมีส่วนร่วมรับผิดชอบต่อความเจริญก้าวหน้าของสังคมขอเป็นผู้ร่วมจุดประกายคบไฟส่องสว่างนำทางให้แก่สังคมเดินไปข้างหน้าอย่างราบรื่น ด้วยการตั้งปณิธานมุ่งมั่นที่จะพัฒนาสังคมในทุกๆ ด้าน ให้อยู่ดีมีสุข มีความเข้มแข็งสามารถยืนหยัดอยู่ได้ด้วยตนเอง อันจะยังประโยชน์แก่ผู้คนในสังคมนั้นๆ โดยตรง

ในแก่นแท้ของปณิธานนี้ กลุ่มวังชนายได้เน้นบทบาททางการศึกษาเป็นอย่างมาก ด้วยเห็นว่าการศึกษามีคุณค่าอันดีและประโยชน์อันยิ่งใหญ่แก่คน กอปรกับหัวใจสำคัญของการพัฒนาคือการให้ “การศึกษา” นำ “คน” เพื่อให้ “คน” นำ “ชาติ” ดังนั้นจะเห็นได้จากกลุ่มวังชนายได้ดำเนินกิจกรรมเพื่อสังคมที่เกี่ยวกับการศึกษาอยู่หลายโครงการ อาทิ การสนับสนุนในด้านทุนทรัพย์ โดยกองทุนการศึกษาเอื้ออารีย์ มูลนิธิวังชนาย การจัดค่ายยุวชนเกษตรสัมพันธ์เอื้ออารีย์ การจัดตั้งห้องสมุดในพื้นที่ต่างๆ การสร้างศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเฉลิมพระเกียรติ การเปิดโอกาสให้นักศึกษาเข้าฝึกงานในโรงงาน ส่วนกิจกรรมเพื่อสังคมในด้านอื่นที่สำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่ากัน เช่น ริเริ่มโครงการยกระดับความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจในชุมชน ด้วยการสนับสนุนและส่งเสริมสหกรณ์ชาวไร่อ้อยให้มีความเข้มแข็ง โครงการพัฒนาแหล่งน้ำ

ปณิธานมูลนิธิวังชนาย ความตั้งใจกองทุน “เอื้ออารีย์”

มูลนิธิวังชนาย จัดตั้งขึ้นเมื่อวันที่ ๑๙ พฤษภาคม ๒๕๔๐ มีวัตถุประสงค์ดำเนินการเพื่อสาธารณประโยชน์ ส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมอันดีงามเป็นสำคัญโดยไม่ยุ่งเกี่ยวกับการเมือง อันเป็นความตั้งใจของตระกูล “ซุ่นฟุ้ง” ซึ่งกิจกรรมการกุศลที่ผ่านมาส่วนใหญ่ก็จะเป็นไปในลักษณะการสนับสนุนทุนการศึกษาแก่เด็กนักเรียนยากจนที่ด้อยโอกาส หรือบุตรหลานพนักงานของกลุ่มวังชนายในทุกระดับการศึกษา

ดังเช่นการตั้งกองทุนการศึกษาโรงเรียนวังเขาแก้ว ซึ่งมอบให้แก่บุตรหลานเกษตรกรที่ศึกษาในโรงเรียนวังเขาแก้ว (หจก. อุปลัมภ์) ตำบลหนองกุ่ม อำเภอปอพลอย จังหวัดกาญจนบุรี ได้เล่าเรียนไปจนจบในระดับอุดมศึกษา ยิ่งไปกว่านั้น เมื่อต้นปี ๒๕๔๒ นี้ มูลนิธิวังชนายยังได้จัดมอบทุนการศึกษาในระดับปริญญาโทภายในประเทศแก่นักศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาอุตสาหกรรมอ้อยและน้ำตาลของประเทศ เป็นจำนวน ๒ ทุน ทั้งนี้เพื่อให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาทรัพยากรบุคคลของกลุ่มวังชนายด้วย

ส่วน “กองทุนการศึกษาเอื้ออารีย์” เกิดจากความตั้งใจเมื่อปี ๒๕๓๘ ของนาย อารีย์ ซุ่นฟุ้ง กรรมการผู้จัดการใหญ่ กลุ่มวังชนาย ที่ได้บริจาคเงินเดือนและเงินประจำตำแหน่ง เป็นทุนการศึกษาแก่เด็กนักเรียนที่จบชั้น ป.๖ แต่ยากจนและขาดโอกาสในการศึกษาเล่าเรียนต่อจนจบในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (ม.๑-ม.๓) ของสถานศึกษาพื้นที่ ๓ จังหวัดในเขตบริการของโรงงานน้ำตาลราชสีมา อันได้แก่ จังหวัดนครราชสีมา ที่อำเภอแก้งสนามนาง และอำเภอบ้านเหลื่อม จังหวัดขอนแก่น ที่อำเภอแวงน้อย และอำเภอแวงใหญ่ และจังหวัดชัยภูมิ ที่อำเภอ

คอนสวรรค์ ทั้งนี้ได้มอบทุนกับเด็กชั้น ม. ๑ เข้าใหม่และทุนต่อเนื่องแก่เด็กในกองทุนเดิมที่เลื่อนชั้นสูงขึ้นมาทุกๆ ปีจวบจนปัจจุบันเป็นจำนวนหลายร้อยคนแล้ว

ค่ายยุวชนเกษตรสัมพันธ์เอื้ออารีย์ นำทวอบนบรรทัดฐานแห่งความเอื้อเพื่อ

กลุ่มวังขนาย โดยกองทุนการศึกษาเอื้ออารีย์ ได้จัดโครงการค่ายยุวชนเกษตรสัมพันธ์เอื้ออารีย์ขึ้นมาเพื่อแนะแนวทางการศึกษาต่อการประกอบอาชีพ และให้ความรู้เกี่ยวกับอาชีพที่ทำอยู่ รวมทั้งเรื่องอื่นๆ ที่ควรทราบ ให้แก่บรรดาเยาวชนผู้ที่ได้รับทุนจากกองทุนเอื้ออารีย์ที่สำเร็จการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นไปแล้ว นอกจากนี้ยังมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นเวทีให้ยุวชนรุ่นพี่ที่จบการศึกษาไปแล้ว นำความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับจากการประกอบอาชีพหรือศึกษาต่อมาถ่ายทอดพูดคุยให้กับรุ่นน้องที่กำลังจะสำเร็จการศึกษา เพื่อใช้เป็นแนวทางตัดสินใจเลือกการดำเนินชีวิต ทั้งนี้ยังเป็นการปลูกฝังจริยธรรมอันดีงาม และทัศนคติการให้ความเอื้อเพื่อเผื่อแผ่และพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันแก่ยุวชน

โครงการค่ายยุวชนนี้ เริ่มดำเนินกิจกรรมครั้งแรกไปแล้วที่โรงเรียนบ้านซำป่า ตำบลซำป่า อำเภอกำแพง จังหวัดลพบุรี เมื่อวันที่ ๒๔-๒๖ มีนาคม ๒๕๔๒ ทั้งนี้กองทุนการศึกษาเอื้ออารีย์เป็นผู้สนับสนุนงบประมาณให้เยาวชนที่ได้รับทุนจากกองทุนฯ ๔๖๙ คน เข้าร่วมโครงการ

นอกจากนี้กลุ่มวังขนายยังได้ให้การสนับสนุนนักเรียนนิสิตนักศึกษาจากมหาวิทยาลัย หรือวิทยาลัยต่างๆ เข้าฝึกงานในโรงงานของกลุ่มวังขนายซึ่งมีกระจายอยู่ทั่วประเทศตลอดมา เพื่อเพิ่มพูนความรู้และทักษะจากการปฏิบัติงานจริงอันเป็นประโยชน์ให้แก่

นักเรียนนักศึกษาในการนำไปประกอบอาชีพ

ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” เพื่อชาวแก่งสนามนาง

อันเนื่องมาจากโครงการจัดสร้างห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” เพื่อเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงเจริญพระชนมายุ ๓ รอบ นับเป็นเรื่องที่น่ายินดีที่จะกระจายโอกาสทางการศึกษาสู่ท้องถิ่นอันจะนำไปสู่การปรับปรุงคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น ซึ่งปณิธานอันหนักแน่นของกลุ่มวังขนายก็เห็นการศึกษาเป็นเรื่องสำคัญที่สุดเช่นกัน กลุ่มวังขนายจึงดำเนินโครงการเพื่อเป็นการสนองพระราชดำริของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ที่มีพระประสงค์จะเห็นห้องสมุด “เฉลิมราชกุมารี” เป็นตัวอย่างห้องสมุดรูปแบบใหม่ที่ทันสมัยในอนาคตที่เป็นแหล่งความรู้ส่งเสริมภูมิปัญญาประชาชนทุกเพศ ทุกวัย ด้วยการจัดสร้างห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” ให้แก่อำเภอแก่งสนามนาง จังหวัดนครราชสีมา เพื่อเป็นศูนย์กลางสนับสนุนเครือข่ายการเรียนรู้ของชาวบ้าน ชาวไร่และเกษตรกรทุกอาชีพในอำเภอแก่งสนามนางและอำเภอใกล้เคียง ทั้งนี้ บริษัท น้ำตาลราชสีมา จำกัด ของกลุ่มวังขนาย ได้มอบที่ดินพร้อมงบประมาณสนับสนุนจัดสร้างขึ้น

หอสมุดอารีย์

จัดสร้างขึ้นในปี ๒๕๓๕ ในโอกาสครบรอบ ๖๐ ปีของนายอารีย์ ชื่นทุ่ง จึงทำบุญด้วยการจัดสร้างห้องสมุดประชาชนขึ้นในบริเวณวัดโกสินารายณ์ ตำบลท่าผา อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี ด้วยมุ่งหวังให้มีแหล่งความรู้แหล่งการศึกษาแก่ชุมชนเพิ่มขึ้นอีกหนึ่งแห่ง

หอสมุดอารีย์
ชุมชนปัญญาอีกแห่ง
ของชาวบ้านโป่ง
ราชบุรี

โรงเรียนวังเขาแก้ว
(ท่งอำปอถัมภ์)
ที่บ่อพลอย กาญจนบุรี

ห้องสมุดประชาชน
“เฉลิมราชกุมารี”
อำเภอแก่งสนามนาง
สร้างงามและเปิดให้บริการแล้ว

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเฉลิมพระเกียรติ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ

ในปี ๒๕๓๘ กลุ่มวังขนาย โดยโรงงาน
น้ำตาลราชสีมา จำกัด ได้สนับสนุนงบประมาณ
ก่อสร้างอาคารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ถวาย
เพื่อเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตน
ราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ในกิจกรรม
พัฒนาเด็ก ที่บ้านหนองแวมพัฒนา อำเภอ
แก่งสนามนาง จังหวัดนครราชสีมา พร้อม
ด้วยวัสดุอุปกรณ์ ถนน สนามเด็กเล่น และ
รั้วรอบ โครงการนี้จะช่วยแบ่งเบาภาระเลี้ยง
ดูและเพิ่มโอกาสทางการศึกษาการแก่บุตร
หลานของเกษตรกรที่อยู่ในวัย ๓-๕ ขวบ ใน
๕ หมู่บ้านของอำเภอแก่งสนามนาง รวมทั้ง
พนักงานในเขตอุตสาหกรรมภาคตะวันออกเฉียงเหนือด้วย

ค่ายยุวชน
เกษตรสัมพันธ์เอื้ออารีย์
แนวทางน้ำใจ
แบบพี่ๆ น้องๆ

ทุนสนับสนุนเด็ก
ยากจน
และต้องโอกาส
ทางการศึกษา
หรือบุตรหลาน
ของพนักงาน
ด้วยเล็งเห็นว่า
หัวใจของ
การพัฒนา
คือการศึกษา

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
แบ่งเบาภาระ
พ่อแม่ ๕ หมู่บ้าน
อบอุ่นทั้งกิน เล่น และเรียน

“น้ำ” คือหัวใจของการเกษตร
การรักษาแหล่งน้ำ
คือ ปณิธานของเรา
เพราะนั่นหมายถึง
การรักษาสิ่งแวดล้อมด้วย

โรงงานน้ำตาลราชสีมามา
นำไปสู่การเปลี่ยนแปลง
เพื่อความอยู่ดีกินดี
ของชาวแก่งสนามนาง
และจังหวัดใกล้เคียง

หมูน “สหกรณ์” สุดตัว เพื่อชาวไร่อ้อยที่แท้จริง

เพื่อเป็นการยกระดับความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจในชุมชน กลุ่มวังขนายยังได้จับมือกับสหกรณ์ชาวไร่อ้อย เพื่อให้การสนับสนุนส่งเสริมและพัฒนาระบบสหกรณ์ ทั้งในแง่ของการปรับปรุงประสิทธิภาพการผลิต การถ่ายทอดเทคโนโลยีที่ทันสมัย การตลาด และการบริการต่างๆ เพื่อให้เอื้ออำนวยผลประโยชน์ตักถึงแก่มวลสมาชิกชาวไร่อ้อย รวมทั้งอุตสาหกรรมอ้อยและน้ำตาลอย่างแท้จริงบนหลักการประสานประโยชน์ร่วมกัน ทั้งนี้และทั้งนั้นก็เพื่อยกระดับรายได้และคุณภาพชีวิตของสมาชิกสหกรณ์ให้มั่นคงขึ้น

โอบอุ้มแหล่งน้ำ โอบอุ้มชุมชน

นอกจากนี้กลุ่มวังขนายยังมีโครงการใหญ่ๆ ที่สำคัญอื่นๆ อีก นั่นก็คือ การพัฒนา

แหล่งน้ำ เป็นโครงการที่จะปรับปรุงและพัฒนาแหล่งน้ำต่างๆ ทั้งที่มีอยู่แล้วตามธรรมชาติ และที่จะสร้างขึ้นใหม่ให้มีศักยภาพและพอเพียงแก่ความต้องการ ดังเป็นที่ทราบกันดีแล้วว่า “น้ำ” คือหัวใจของการเกษตรกรรม กลุ่มวังขนายจึงยึดถือปฏิบัติมาตลอดในการรักษาแหล่งน้ำธรรมชาติ

แต่เนื่องจากปัญหาสภาพดินฟ้าอากาศที่ไม่ตกต้องตามฤดูกาล ปริมาณน้ำจึงไม่เพียงพอต่อการทำไร่ อีกทั้งระบบการจัดการในเรื่องน้ำเพื่อการเกษตรกรรมยังไม่ทั่วถึง การทำนาข้าวภาครัฐได้เข้าไปดูแลในเรื่องระบบชลประทาน มีการผันน้ำเข้าทำนาได้สะดวก ซึ่งแตกต่างจากการทำพืชไร่ในบ้านเรา ระบบชลประทานยังพัฒนาไปได้ไม่มากนัก ทำให้ได้ผลผลิตอันหมายถึงรายได้ที่ไม่แน่นอน นั่นประการหนึ่ง

อีกประการหนึ่ง กลุ่มวังขนายพยายามจรรโลงแต่สิ่งดีงามให้กับสังคมในรูปแบบต่างๆ อยู่เสมอมา โดยเฉพาะกับพี่น้องชาวไร่ในพื้นที่ที่โรงงานไปตั้งอยู่ ที่ยังมีได้ “อยู่ดี

แหล่งน้ำตามธรรมชาติจำเป็นต้องรักษาและพัฒนา

กินดี” ทางกลุ่มวังขนายก็จะพยายามจนถึงที่สุด แต่ในการจะพัฒนาคุณภาพชีวิตเพื่อยกระดับความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจของชุมชนให้มั่นคงและเข้มแข็งได้ แนวทางหนึ่งนั้นจำเป็นจักต้องมีปัจจัยขั้นต้นให้มั่นคงเป็นพื้นฐานเสียก่อน การพัฒนาเพื่อยกระดับความเป็นอยู่เพื่อให้เกิดความอยู่ดีกินดีของชาวบ้านจึงจะบังเกิดขึ้นได้ตามมา ฉะนั้นปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญที่พี่น้องเกษตรกรชาวไร่ต้องการ นั้นก็คือ “น้ำ” ที่ต้องได้รับการจัดการที่ดี

เหล่านี้คือมูลเหตุที่ภาคเอกชนจำเป็นต้องเข้ามามีบทบาทต่อการพัฒนาแหล่งน้ำ โดยเฉพาะในพื้นที่ที่โรงงานของกลุ่มวังขนายไปตั้งอยู่

การพัฒนาแหล่งน้ำของกลุ่มวังขนายประเดิมเริ่มแรกที่อำเภอแก่งสนามนาง ในเขตรอยต่อของ ๓ จังหวัด คือ ชัยภูมิ ขอนแก่น และนครราชสีมา โดยร่วมมือกัน ๓ ฝ่าย ประกอบด้วยส่วนราชการ ประชาชนในพื้นที่ และภาคเอกชน ทั้งนี้หวังจะช่วยเพิ่มผลผลิตให้กับเกษตรกรชาวไร่ ซึ่งไม่เพียงแต่อ้อยเท่านั้น ยังรวมถึงพืชไร่เช่นมันสำปะหลัง พริก หรือพืชผลอื่นๆ ด้วย ถ้าทำให้เกษตรกรเหล่านี้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นหรือทำให้ชุมชนเจริญขึ้น กลุ่มวังขนายก็จะดำเนินการพัฒนา

จากจุดเริ่มต้นที่โครงการนี้เอง ถือว่าได้รับผลสำเร็จอย่างงดงาม กล่าวคือทำให้ได้เห็นถึงความร่วมมือร่วมใจของ ๓ ฝ่าย ทั้งส่วนราชการ ชาวบ้านและเอกชน ในการ

พัฒนาสังคมร่วมกัน ดังนั้นกลุ่มวังขนายจึงนำแนวคิด ๓ ประสานนี้ขยายไปสู่การพัฒนาแหล่งน้ำแหล่งอื่นๆ ต่อมา นั่นก็คือโครงการพัฒนาแหล่งน้ำใน ๖ ตำบล ในอำเภอท่าหลวง จังหวัดลพบุรี ที่ตั้งอยู่รายรอบโรงงานน้ำตาล ที.เอ็น. โดยเบื้องต้นเริ่มจุดแรกที่ตำบลซับจำปา เข้าไปพัฒนาแหล่งเก็บน้ำห้วยซับใต้ เป็นแหล่งน้ำขนาดเล็กที่มีอยู่เดิมแล้วให้มีศักยภาพขึ้นมา ต่อมาก็เข้าพัฒนาอ่างเก็บน้ำเขาตาแหบของตำบลหัวลำ เป็นอ่างเก็บน้ำขนาดเล็กซึ่งทางราชการสร้างเอาไว้แต่ยังติดปัญหาการเวนคืนที่ดิน เนื่องจากขาดงบประมาณ กลุ่มวังขนายจึงเข้าสนับสนุนด้วยการออกเงินจัดซื้อที่ดินให้ก่อนเพื่อให้การจัดสร้างลุล่วงไปได้ จากนั้นจึงจัดงานทอดผ้าป่าหาเงินมาพัฒนาแหล่งน้ำ โดยดึงชาวบ้านร่วมกันบริจาคเงินคนละเล็กคนละน้อยเพื่อให้ชาวบ้านเห็นคุณค่าของโครงการมากขึ้น

ต่อมากลุ่มวังขนายเข้าไปมีส่วนร่วมพัฒนาแหล่งน้ำอีก ๔ ตำบล คือ ที่ตำบลทะเลวังวัด ตำบลท่าหลวง ตำบลแก่งผักกูด และตำบลหนองผักแว่น และเตรียมโครงการจัดตั้ง “กองทุนน้ำ” เพื่อให้ชาวบ้านเข้ามาร่วมกันดูแลบริการการจัดการในเรื่องน้ำกันเองอีกด้วย

นอกจากนี้กลุ่มวังขนายยังมีโครงการที่จะพัฒนาแหล่งน้ำในท้องถิ่นต่างๆ ที่ยังขาดแคลนแหล่งน้ำเพื่อให้พี่น้องเกษตรกร “อยู่ดีมีสุข”

สารจาก...ดร.ทองอยู่ แก้วไทรอะ

อ อิบ ตี กร ม ก ว ร ตี ก ษ า น อ ก ร ี อ ร ี ย น

นับเป็นความปลื้มปิติอย่างยิ่งที่ประชาชนชาวอำเภอแก่ง
สนามนาง และชาวจังหวัดนครราชสีมา ได้รับพระมหากรุณา
ธิคุณจากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ให้
ดำเนินโครงการจัดสร้างห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี”
อำเภอแก่งสนามนาง และด้วยพระบารมีตลอดจนความจงรัก
ภักดีของประชาชนทุกหมู่เหล่า โดยเฉพาะคุณอารีย์ ชื่นทุ่ง
กรรมการผู้จัดการใหญ่กลุ่มวังขนาย ที่ได้ร่วมแรงร่วมใจกันจัด
สร้างห้องสมุดแห่งนี้ให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ในนามของกรม
การศึกษาออกโรงเรียน ขอแสดงความชื่นชมยินดีที่ทุกฝ่ายได้
ตระหนัก และเห็นความสำคัญของห้องสมุด อันเป็นแหล่งการ
เรียนรู้ด้วยตนเองตลอดชีวิต

จึงหวังเป็นอย่างยิ่งว่าห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี”
อำเภอแก่งสนามนาง จะเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ด้วยตนเอง
ตลอดชีวิตสำหรับประชาชนที่จะได้ใช้เป็นแหล่งศึกษา ค้นคว้า
หาความรู้ อันจะนำมาซึ่งการพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเอง
และชุมชนยิ่งขึ้นไป

(นายทองอยู่ แก้วไทรอะ)
อธิบดีกรมการศึกษาออกโรงเรียน

สารจาก...นายโยธิน เมธชนัน

ผู้ว่าราชการจังหวัดนครราชสีมา

นับเป็นสิริสวัสดิ์พัฒนามงคลอย่างยิ่ง ในโอกาสที่ได้รับพระมหากรุณาธิคุณจากองค์สมเด็จพระรัตนราชสุตาสยามบรมราชกุมารี จะได้เสด็จเป็นองค์ประธานในพิธีเปิดห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” อำเภอแก้งสนามนาง จังหวัดนครราชสีมา พอดี ประชาชน ข้าราชการทุกหมู่เหล่าต่างสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณเป็นล้นพ้นหาที่สุดมิได้

ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” อำเภอแก้งสนามนาง จังหวัดนครราชสีมา เป็นแห่งที่ ๖ นับว่าเป็นจังหวัดฯ ที่มีห้องสมุด “เฉลิมราชกุมารี” มากที่สุดในประเทศไทยขณะนี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งห้องสมุดแห่งนี้ได้รับความร่วมมือจากภาคเอกชน บริษัท น้ำตาลราชสีมา จำกัด มีคุณอารีย์ ชื่นทุ่ง กรรมการผู้จัดการใหญ่ ได้มอบที่ดินและจัดสรรงบประมาณในการก่อสร้าง ตกแต่ง ทั้งภายในและภายนอกให้ทั้งสิ้น กระผมขอแสดงความชื่นชมต่อความร่วมมือ การเสียสละ และการเห็นความสำคัญของการศึกษาอย่างแท้จริง การจัดหาอาคารสวยงาม บริเวณร่มรื่น เรียบง่าย ประโยชน์ใช้สอยสูง สะอาดตา เป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญของการให้บริการ และสิ่งที่สำคัญที่สุดคือ ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” แห่งนี้ จะสามารถจัดกิจกรรม บริการประชาชนได้อย่างหลากหลาย กว้างขวาง สอดคล้องกับความสนใจ ความต้องการของผู้ใช้บริการอย่างมหาศาล

กระผมขอชื่นชมยินดี และตั้งความหวังร่วมกับ บริษัท น้ำตาลราชสีมา จำกัด กรมการศึกษานอกโรงเรียน ศูนย์การศึกษาฯ ศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดฯ ชาวอำเภอแก้งสนามนาง ที่จะได้เห็นห้องสมุด “เฉลิมราชกุมารี” แห่งนี้เกิดประโยชน์ และได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องจนเป็นศูนย์การเรียนรู้ที่มีกิจกรรมหลากหลาย เป็นแหล่งความรู้ด้านการศึกษาที่สมบูรณ์แบบต่อไป

(นายโยธิน เมธชนัน)

ผู้ว่าราชการจังหวัดนครราชสีมา

สารจาก...นายอารีย์ ชันฟูง

ภรรยามภาร ผู้ชีวิตภาร ไหญ่ ภลุ่มวังชนวย

วิธีการทำงานและสร้างอนาคต

ตลอดระยะเวลา ๖๘ ปี ที่ได้เกิดมาเป็นคน ผมถามตัวเองอยู่เสมอว่า “คน” เกิดมาทำไม เกิดมาเพื่อใคร หน้าที่ของคนซึ่งมนุษย์ผู้ประเสริฐต้องรับผิดชอบต่อความมั่นคงของชาติ บ้านเมือง ต่อคนที่ตนรักและคนในสังคม หากคนผู้นั้นมีศีลธรรม และธรรมะเป็นแสงสว่างแห่งดวงจิตที่ระลึกรู้ถึงอยู่ตลอดเวลาว่า พระพุทธเจ้าอยู่ที่ใจ ธรรมะอยู่ที่ใจ มีพระสงฆ์สาวกผู้บรรลุแล้วอยู่ที่ใจ เมื่อมีหลักธรรมะติดอยู่ในใจแล้ว จิตจะสงบตั้งเป็นกลางปราศจากความโลภ โกรธ หลง เป็นผู้ให้ ผู้เสียสละ มีความรักต่อเพื่อนมนุษย์ มีคำริชอบ ทำการงานชอบ อำนาจของจิตเป็นผู้สั่งการและคิดทำงาน โดยน้อมเข้ามาพิจารณาภายในใจและกาย จิตบริสุทธิ์ย่อมสัมผัสได้ในการเลี้ยงชีวิตชอบ วิธีการทำงานและสร้างอนาคตโดยชอบ

เป้าหมายสูงสุดในการทำงาน

การปฏิบัติหน้าที่ในฐานะผู้นำสูงสุด ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของชีวิต ในการสร้างศรัทธา คือ เป็นผู้ให้กับทุกๆ คนในองค์กร และเสริมสร้างโอกาสให้ประชาชนกลุ่มใหญ่ ได้แก่ กลุ่มเด็ก ยากจนที่มาจากครอบครัวอาชีพรับจ้าง เกษตรกร และเด็กที่ขาดผู้อุปการะ ซึ่งอาศัยอยู่ในบริเวณโดยรอบของสถานที่ที่เข้าไปทำธุรกิจ เช่น ให้ทุนการศึกษาแก่นักเรียน ๕ อำเภอ ๓ จังหวัด คือ จังหวัดนครราชสีมา จังหวัดชัยภูมิ และจังหวัดขอนแก่น การสร้างศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และสร้างห้องสมุดประชาชน เป็นต้น

นอกจากนี้ได้ดำเนินการทุกวิถีทางเพื่อให้เกิดผลตอบแทนสูงสุดกับพนักงานในองค์กร ทั้งทางตรงและทางอ้อม มีการพัฒนาศักยภาพและคุณภาพชีวิต ตลอดจนกำหนดแผนพัฒนาสิ่งแวดล้อม โดยอาศัยกฎหมาย กฎระเบียบและกติกาสังคม พร้อมทั้งกำหนดมาตรการให้กับผู้ร่วมงานทุกๆ คน มีความรับผิดชอบต่อคนในองค์กร โดยจัดตั้งสหกรณ์ออมทรัพย์ สหกรณ์บริการ กองทุนการศึกษา กองทุนฌาปนกิจสงเคราะห์ และกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ ซึ่งเป็นอุดมการณ์และปรัชญาชีวิตที่สำเร็จเป็นรูปธรรม อย่างไรก็ตามถ้าขาดความหวัง ความปรารถนา ความศรัทธา ความเชื่อมั่น และความมานะอดทนแล้ว สิ่งที่ตั้ง

ความหวังไว้ในการพัฒนาคน ซึ่งเป็นทรัพยากรอันประเสริฐคงไม่บรรลุจุดมุ่งหมาย หน้าที่และเป้าหมายอันสูงสุด คือ ชื่อสัตย์ต่อตนเองและผู้อื่น สร้างสรรค์สังคมของคนในองค์กรให้เป็นคนดีมีความรักความสามัคคี ทำงานร่วมกันได้อย่างกลมกลืนและช่วยเหลือเกื้อกูลกันตลอดไป หน้าที่ในการสร้างทีมงาน เพื่อให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพสูงสุด คือการปลูกฝังความคิดริเริ่มในการจัดระบบบริหารแบบมีส่วนร่วม โดยมีเป้าหมายสูงสุดในการทำงานคือ สร้างวัฒนธรรมที่ดีให้เกิดขึ้นกับคนในองค์กร

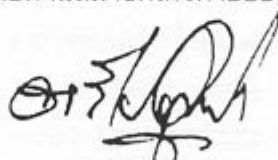
การพัฒนาและสร้างสรรค์สังคม

ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา ได้ดำเนินการตามปรัชญาและอุดมการณ์ที่ตั้งไว้ โดยพยายามให้ทุกๆ คนได้รับการพัฒนาตามศักยภาพอย่างเต็มที่ทั้งทางร่างกายและจิตใจ ด้วยการเพิ่มทรัพยากรทางปัญญาและทักษะฝีมือ เพื่อให้เศรษฐกิจและสังคมไทยมีความมั่นคง ตลอดจนคนไทยทุกคนมีจิตสำนึก และมีบทบาทในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีศีลธรรมและวัฒนธรรมที่ดีงามทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติ โดยยึดหลักความสมดุล มีหลักธรรมะประจำใจ เพราะธรรมะเป็นสิ่งเดียวที่จะทำให้ชีวิตและจิตใจกลับคืนสู่ธรรมชาติ ด้วยเหตุดังกล่าว จึงเป็นที่มาของการสร้างหอสมุดวัดโกสินารายณ์ การสร้างโรงเรียนประถมศึกษา คือโรงเรียนวังเขาแก้ว (หง่า อุปถัมภ์) ที่อำเภอบ่อพลอย จังหวัดกาญจนบุรี การจัดตั้งกองทุนการศึกษา เอื้ออารีย์ การสร้างศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเฉลิมพระเกียรติ การสร้างห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” และโครงการพัฒนาแหล่งน้ำ ๖ ตำบล อำเภอท่าหลวง จังหวัดลพบุรี เมื่อใดความสำเร็จนั้นมาถึง เมื่อนั้นมนุษย์จะได้สำนึกว่านี่แหละคือสิ่งที่ชีวิตมนุษย์ต้องการและไขว่คว้าแสวงหามานาน

อย่างไรก็ตาม เมื่อได้อ่านแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๘ ฉบับแก้ไขจากต้นร่างแล้ว มีความประทับใจและมองเห็นหนทางที่คนไทยจะมีความสมบูรณ์ทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา และอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดี มีครอบครัวและสังคมที่ดี เพื่อฝึกอบรมตัวเอง ช่วยตัวเอง และมีส่วนร่วมในภารกิจของสังคม โดยมีความทัดเทียมกับคนในสังคมโลกได้

ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี”

ในการเดินทางไปต่างประเทศหลายประเทศ พบเห็นผู้คนของเขามีนิสัยรักการอ่าน การอ่านทำให้คนของเขาฉลาด สังคมฉลาด จะทำอย่างไรให้สังคมฉลาด ตอนที่ไปสร้างโรงงานน้ำตาลราชสีมา ได้พบเห็นประชาชนรอบบริเวณโรงงานที่พ่อ-แม่ต้องออกไปทำงานนอกบ้าน เด็กๆ อยู่บ้านไม่มีหนังสือดู จึงเกิดแรงบันดาลใจที่จะทำห้องสมุด และได้ไปปรึกษาหน่วยงานรัฐ ท่านผู้ว่าราชการจังหวัดนครราชสีมา ท่านนายอำเภอแก่งสนามนาง เพราะการทำห้องสมุดเป็นนโยบายที่ต้องการความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ในที่สุดได้ข้อสรุปที่จะทำห้องสมุด เพื่อช่วยเสริมโอกาสให้กับเด็กทั้งในและนอกระบบโรงเรียน ตลอดจนสมาชิกโควตาอ้อยและประชาชนโดยทั่วไป

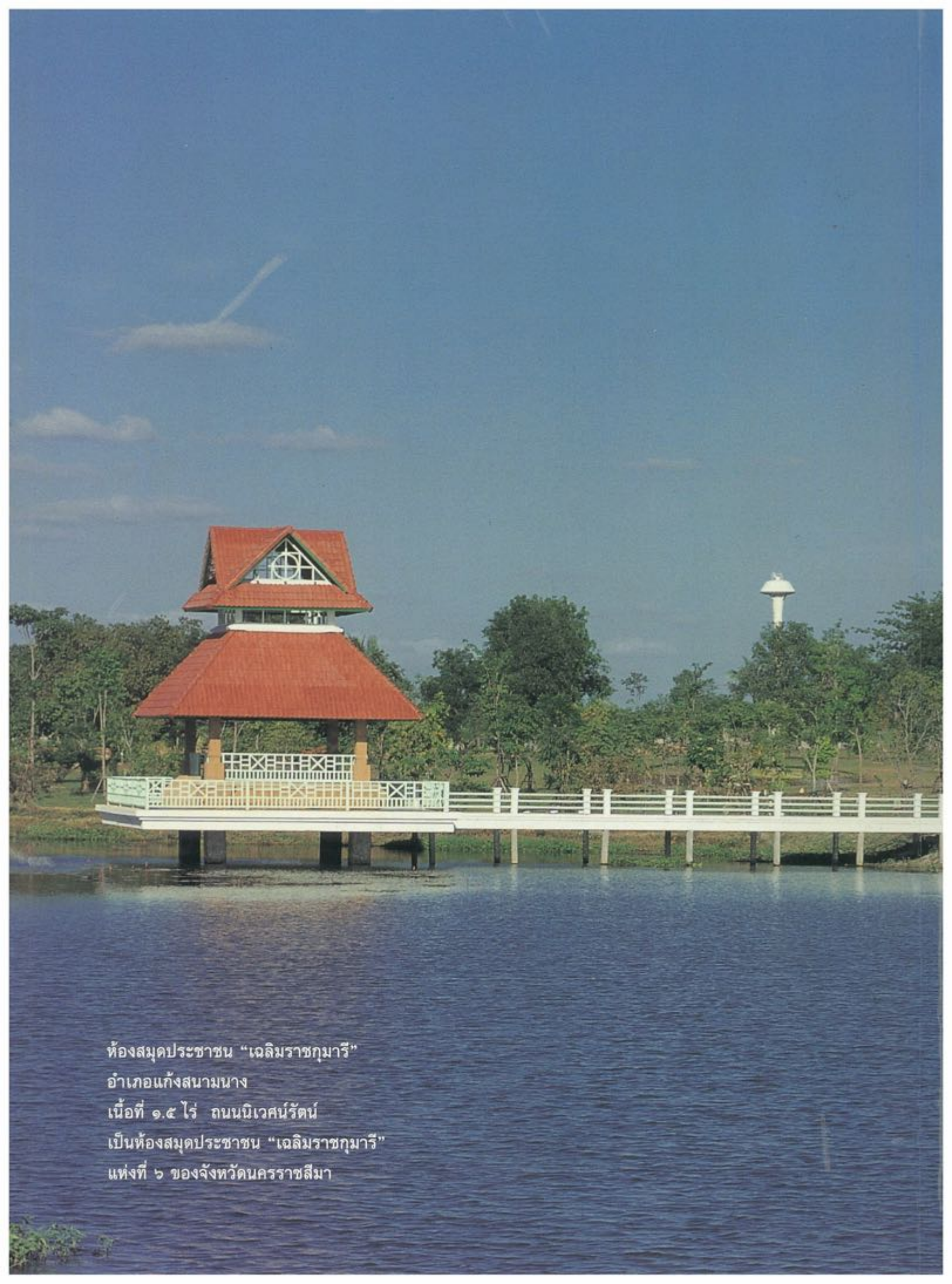
(นายอารีย์ ชื่นฟูง)
กรรมการผู้จัดการใหญ่
กลุ่มวังขนาย

- กฤษณา สินไชย. สองร้อยปีการศึกษาไทย : ลำดับเหตุการณ์ที่สำคัญ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๕.
- กุลธร เลิศสุริยะกุล. “แผนพัฒนาการส่งเสริมการอ่านสำหรับประชาชน” การศึกษานอกโรงเรียน. ปีที่ ๒, ฉบับที่ ๘ (กรกฎาคม ๒๕๔๒) : ๑๗-๑๙.
- กุลธร เลิศสุริยะกุล. “ห้องสมุดประชาชนในประเทศไทย” การศึกษานอกโรงเรียน. ปีที่ ๒, ฉบับที่ ๓ (กุมภาพันธ์ ๒๕๔๒) : ๑๙-๒๔.
- ชวลี อินมั้น. การอ่าน.....สู่การพัฒนาคุณภาพชีวิต. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๓๓.
- ดิลก ดิลกานนท์ และคณะ. การจัดการศึกษาไทยตามแผนการศึกษาแห่งชาติ : อดีต-ปัจจุบัน. กรุงเทพฯ : กองแผนงานสำนักปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๓๑.
- ปรียานุช จรรย์วิทยานนท์. “มองย้อนอดีต เพื่ออนาคต...กคน.” การศึกษานอกโรงเรียน. ปีที่ ๒, ฉบับที่ ๑๐ (กันยายน ๒๕๔๒) : ๑๓-๑๔.
- เรณู เบียชื่อ. การดำเนินงานห้องสมุดประชาชน. กรุงเทพฯ : นานมีบุ๊คส์, ๒๕๓๔.
- วิไลลักษณ์ โรจนาศรีรัตน์. “ค่ายนักอ่าน...โครงการจัดการศึกษาตามอัธยาศัย ณ ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” อำเภอเมืองนครราชสีมา” การศึกษานอกโรงเรียน. ปีที่ ๒, ฉบับที่ ๕ (เมษายน ๒๕๔๒) : ๒๖-๒๙.
- วิไลลักษณ์ โรจนาศรีรัตน์. “โลดแล่นไปกับ...กิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ของห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” อำเภอเมืองนครราชสีมา” การศึกษานอกโรงเรียน. ปีที่ ๒, ฉบับที่ ๔ (มีนาคม ๒๕๔๒) : ๒๖-๒๙.
- ศึกษาธิการ, กระทรวง. ๙๘ ปีกระทรวงศึกษาธิการ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา, ๒๕๓๓.
- ศึกษาธิการ, กระทรวง. กรมการศึกษานอกโรงเรียน. ศูนย์ส่งเสริมการศึกษาตามอัธยาศัย. คู่มือการจัดกิจกรรมค่าย. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา, ๒๕๔๒.
- ศึกษาธิการ, กระทรวง. พระราชบัญญัติแห่งชาติ ฉบับเป็นกฎหมาย. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา, ๒๕๔๒.
- สุนทร โคตรบรรเทา, ผู้แปล. ถนนสู่การอ่าน. กรุงเทพฯ : ต้นอ้อ, ม.ป.ป.

ผลิตโดย
บริษัท นีโอ ทาร์เก็ต จำกัด
โทร. 861-0881-5

ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี”
อำเภอแก่งสนามนาง
เนื้อที่ ๑.๕ ไร่ ถนนนิเวศน์รัตน์
เป็นห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี”
แห่งที่ ๖ ของจังหวัดนครราชสีมา